

**Eteläpohjalainen ja paikallinen
perusopetuksen
opetussuunnitelma
Evijärvellä**

Nimi	Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma
Kunta	Teuva Ähtäri Vimpeli Lappajärvi Alajärvi Seinäjoki Kuortane Kurikka Soini Lapua Kauhajoki Ilmajoki Kauhava Alavus Isojoki Evijärvi Isokyrö
Hyväksymispäivämäärä	1.8.2016
Pdf luotu	26.6.2023

SISÄLTÖ

1.	Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta..	8
1.1.	Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma.....	8
1.2.	Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet.....	8
1.2.1.	Eteläpohjalainen tuntijako	12
1.2.2.	Opetussuunnitelmaa täydentävät suunnitelmat ja ohjelmat ¹⁴	
1.2.3.	Eteläpohjalaiset painotukset	14
1.3.	Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen.....	16
1.4.	Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut.....	17
2.	Perusopetus yleissivistyksen perustana.....	19
2.1.	Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet....	19
2.2.	Perusopetuksen arvoperusta.....	20
2.3.	Oppimiskäsitys.....	23
2.4.	Paikallisesti päätettävät asiat.....	23
2.5.	Eteläpohjalainen kieliohjelma.....	24
2.6.	Eteläpohjalaisen perusopetuksen yhtenäisyys ja siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö.....	24
2.7.	Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma.....	25
2.8.	Yhteistyö kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon.. viranomaisten kanssa.....	25
3.	Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet.....	25
3.1.	Perusopetuksen tehtävä.....	25
3.2.	Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet.....	26
3.3.	Tavoitteena laaja-alainen osaaminen.....	28
3.4.	Paikallisesti päätettävät asiat.....	33
3.5.	Yrittäjämäinen toimintatapa.....	34
3.5.1.	Yrittäjämäinen toimintatapa vuosiluokilla 1-9	39
3.5.2.	Yrittäjämäinen toimintatapa, 7. vuosiluokan oppiaine ⁴⁹	

4.	Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri.....	54
4.1.	Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen.....	54
4.2.	Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet.....	54
4.2.1.	Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä ..	57
4.2.2.	Hyvinvointi ja turvallinen arki	57
4.2.3.	Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely ..	57
4.2.4.	Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus	58
4.2.5.	Osallisuus ja demokraattinen toiminta	58
4.2.6.	Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	58
4.2.7.	Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen.....	59
	suuntautuminen	59
4.3.	Oppimisympäristöt ja työtavat.....	59
4.3.1.	Oppimisympäristöt	59
4.3.2.	Työtavat	61
4.4.	Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet.....	62
4.5.	Paikallisesti päätettävät asiat.....	64
5.	Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen.....	67
5.1.	Yhteinen vastuu koulupäivästä.....	67
5.2.	Yhteistyö.....	71
5.2.1.	Oppilaiden osallisuus	71
5.2.2.	Kodin ja koulun yhteistyö	71
5.2.3.	Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa.....	72
5.3.	Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö.....	73
5.4.	Opetuksen järjestämistapoja.....	78
5.4.1.	Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu	78
5.4.2.	Yhdysluokkaopetus	78
5.4.3.	Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus	80
5.4.4.	Joustava perusopetus	80
5.4.5.	Opetus erityisissä tilanteissa	82

5.5. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta.....	86
5.6. Paikallisesti päätettävät asiat.....	88
6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa.....	96
6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa.....	96
6.1.1. Formatiivinen arviointi	96
6.1.2. Summatiivinen arviointi	97
6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet.....	97
6.3. Oppimisen ja osaamisen arviointi.....	101
6.4. Työskentelyn arviointi.....	102
6.5. Käyttäytymisen arviointi.....	102
6.6. Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana....	106
6.6.1. Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain	106
6.6.2. Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan	107
6.7. Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet.....	107
6.8. Perusopetuksen päättöarviointi.....	109
6.8.1. Päättöarvosanan muodostaminen	110
6.8.2. Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi.....	110
6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa.....	111
6.8.4. Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa.....	111
6.8.5. Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa.....	111
6.8.6. Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi.....	112
6.9. Poissaolojen vaikutukset arviointiin.....	112
6.10. Arvioinnin uusiminen ja oikaisu.....	113
6.11. Todistukset.....	113
6.11.1. Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa.....	122
6.11.2. Lukuvuositoldistus	123
6.11.3. Välitoldistus	124
6.11.4. Erotodistus	124

6.11.5.	Perusopetuksen päättötodistus	125
6.12.	Eriytyinen tutkinto ja siitä annettavat todistus.....	127
6.13.	Paikallisesti päätettävät asiat.....	128
6.14.	Liite: Arviointikeskustelulomake.....	130
7.	Oppimisen ja koulunkäynnin tuki.....	131
7.1.	Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet.....	131
7.1.1.	Ohjaus tuen aikana	139
7.1.2.	Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana	139
7.2.	Yleinen tuki.....	139
7.3.	Tehostettu tuki.....	140
7.3.1.	Pedagoginen arvio	140
7.3.2.	Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana ..	141
7.4.	Eriytyinen tuki.....	142
7.4.1.	Pedagoginen selvitys	142
7.4.2.	Eriytyisen tuen päätös	143
7.4.3.	Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva	144
	suunnitelma	144
7.4.4.	Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen.....	145
7.4.5.	Pidennetty oppivelvollisuus	146
7.4.6.	Toiminta-alueittain järjestettävä opetus ..	147
7.5.	Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot.....	149
7.5.1.	Tukiopetus	149
7.5.2.	Osa-aikainen erityisopetus	150
7.5.3.	Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet.....	150
7.6.	Paikallisesti päätettävät asiat.....	151
8.	Opiskeluhoolto.....	156
8.1.	Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen... järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma.....	156
9.	Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien ja toisen kotimaisen.....	160
	kielen opiskelu.....	160
9.1.	Kielikasvatus.....	161

9.2. Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet.....	162
10. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä.....	162
10.1. Saamelaiset ja saamenkieliset.....	166
10.2. Romanit.....	166
10.3. Viittomakieliset.....	166
10.4. Muut monikieliset oppilaat.....	167
10.5. Paikallisesti päätettävät asiat.....	168
11. Kaksikielinen opetus.....	169
11.1. Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen.....	169
järjestämisen lähtökohtia.....	169
11.1.1. Laajamittainen kaksikielinen opetus	174
11.1.2. Suppeampi kaksikielinen opetus	175
11.2. Paikallisesti päätettävät asiat.....	175
12. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään.....	176
perustuva perusopetus.....	176
12.1. Opetuksen järjestämisen periaatteet.....	176
12.2. Paikallisesti päätettävät asiat.....	176
13. Valinnaisuus perusopetuksessa.....	178
13.1. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit....	178
13.2. Valinnaiset aineet.....	178
13.3. Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät.....	179
13.4. Paikallisesti päätettävät asiat.....	180

1. Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta

1.1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvuille, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestävästi tulevaisuuden rakentamisessa.

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta. Perusteasiakirja on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan. Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Perusopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita ja sisältöjä koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää tarpeellisilta osin myös viittauksia lainsäädäntöön, johon perusteissa määrittävät asiat perustuvat.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

1.2. Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä. Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja opiskeluhoillon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- esiopetuksen opetussuunnitelma

-
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän kouluille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä useamman koulun yhteisiä ja/tai koulukohtaisia osioita. Päätökset laatimistavasta tekee opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjät voivat sopia myös järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon, että opetus voi olla pääosin ainejakoista tai se voidaan toteuttaa eheyttynä. Eheyttynä opetusta käytettäessä myös opetussuunnitelma voidaan laatia vuosiluokkakokonaisuuksien osalta eheyttynä.

Kaikki oppilaiden yksilölliset suunnitelmat rakennetaan yhteisen opetussuunnitelman varaan. Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin koulussa lukuvuoden aikana. Perusopetusasetus velvoittaa tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista.

Yhteistyö opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen ja kasvatustyön yhtenäisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii opetustoimen henkilöstön mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön ja edistää sekä oppiaineiden yhteistyötä että eri toimijaryhmien välistä monialaista yhteistyötä. Osallistumismahdollisuuksista huolehditaan riippumatta siitä, mikä suunnitelmien laatimistapa on. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien valmisteluun. On tärkeää, että myös huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman valmisteluun sekä koulun toiminnan suunnitteluun, erityisesti kasvatustavoitteiden, toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön osalta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ja huoltajien kannalta mielekkäisiin ja monipuolisiin sekä oppilaiden kehitysvaiheen huomioon ottaviin osallistumistapoihin.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa koulutyötä ja liittää sen ympäröivän yhteisön elämään. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman opiskeluhuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voidaan huolehtia. Muidenkin organisaatioiden ja eri asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua.

Oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada kaikkina koulupäivinä opetussuunnitelman mukaista perusopetusta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tämän oikeuden toteutumisesta, ja jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Etelä-Pohjanmaalla on yhteinen maakunnallinen esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma. Esiopetuksen opetussuunnitelma on oma kokonaisuutensa. Maakunnallinen opetussuunnitelma on laadittu 17 kunnan yhteistyönä (Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Ilmajoki, Isojoki, Isokyrö, Kauhajoki, Kauhava, Kuortane, Kurikka, Lappajärvi, Lapua, Seinäjoki, Soini, Teuva, Vimpeli ja Ähtäri), ja

yhteistyötä on koordinoitunut Etelä-Pohjanmaan korkeakoulu yhdistys. Eteläpohjalainen opetussuunnitelma koskettaa yli 20 000 oppilasta (Lähde: Tilastokeskus 2014. Peruskoulun oppilaat maakunnittain 2014, <http://www.tilastokeskus.fi/til/pop/>) ja yli 2200 kuntien opetusalan henkilöä.

Etelä-Pohjanmaan kunnat

Eteläpohjalainen opetussuunnitelmatyö on tehty osana Osaajia Etelä-Pohjanmaalle (Osaava) hanketta. Osaava-hankkeen ohjausryhmä on toiminut opetussuunnitelmatyön ohjausryhmänä. Johtoryhmä on koordinoitunut opetussuunnitelmaprosessin kokonaisuutta, koontiryhmä on koontunut maakunnallisesti työstetyt aine- ja aihekokonaisuudet ja aine- ja aihe ryhmät ovat laatineet maakunnalliset oppiainekohtaiset tarkennukset.

Ohjausryhmä ja johtoryhmä ovat koostuneet pääosin kuntien sivistysjohdosta ja rehtoreista. Koontiryhmä on koostunut alueiden opetussuunnitelmatiimien puheenjohtajista ja asiantuntijoista. Maakunnallisissa aine- ja aihe ryhmissä on työskennellyt n. 200 opettajaa. Lisäksi opetussuunnitelmaa ovat työstäneet kuntien/alueiden opetussuunnitelmaryhmät ja koulujen omat ryhmät. Opetussuunnitelmatyöhön osallistuivat myös huoltajat, oppilaat ja muut sidosryhmät; kaikilla eteläpohjalaisilla oli mahdollisuus vaikuttaa yhteisesti luotuun arvopohjaan.

Eteläpohjalainen esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma 2016

Yhteistyössä mukana 17 kuntaa:

Järvi-Pohjanmaa
Alajärvi, Soini, Vimpeli,
Evijärvi ja Lappajärvi

Ilmajoki - Kurikka

Suupohja
Kauhajoki,
Isojoki ja Teuva

Kuusiokunnat
Alavus, Kuortane
ja Ähtäri

Lapua - Kauhava

Seinäjoki - Isokyrö

Tavoitteena yhtenäinen kasvatuksen ja opetuksen polku

Opetussuunnitelmatyön organisaatiokaavio

Etelä-Pohjanmaalla maakunnallinen opetussuunnitelmatyö tukee perusopetuksen yhtenäisyyttä ja tasa-arvoisen perusopetuksen toteutumista. Eteläpohjalainen opetussuunnitelma on tehty laajana yhteistyönä esi-, perus-, lisä- ja valmistavan opetuksen kesken.

Perusopetuksen opetussuunnitelma muodostuu seuraavista osista:

- Valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet
- Eteläpohjalainen esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma
- Koulukohtaiset opetussuunnitelmat mahdollisin opetuksen järjestäjän tason linjauksin
- Koulujen vuosisuunnitelmat

Valtakunnallinen opetussuunnitelma ohjaa kouluja laatimaan koulukohtaisen opetussuunnitelman mahdollisin kuntakohtaisin lisäyksin ja pohtimaan koulun toimintakulttuuria. Koulukohtaisia opetussuunnitelmia päivitetään tarvittaessa.

Opetussuunnitelmatyössä on kiinnitetty huomiota nivelvaiheisiin ja kasvatuksen jatkumon varmistamiseen. Oppilaiden tukeminen, toimintatavat, yhteistyö, työnjako ja vastuut eri nivelvaiheissa on kuvattu luvuissa 7 ja 8. Lisäksi kunnilla on omat linjauksensa ja suunnitelmansa nivelvaiheiden yhteistyöhön.

Eteläpohjalaisessa perusopetuksen opetussuunnitelmassa seuraavat asiasisällöt kirjataan ko. kohtiin.

Luku 5:

Opetuksen järjestämistapoihin liittyvät linjaukset päätetään koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa (ks. eteläpohjalainen OPS luku 5)

- Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa (esim. oppilaskunnat, vanhempainyhdistys jne)

-
- Opetuksen järjestäminen yhdysluokkaopetuksena
- Opetuksen järjestäminen vuosiluokittain etenevänä tai vuosiluokkiin sitomattomasti etenevänä, oppilaiden omiin opinto-ohjelmiin perustuvana opiskeluna.

Luku 7:

Oppilaiden tukeminen, toimintatavat, yhteistyö, työnjako ja vastuut eri nivelvaiheissa on kuvattu eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvussa 7.

- Kunta laatii ohjaussuunnitelman, jossa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuun jako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus, jatko-ohjaus perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (kts. myös vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvä oppilaanohjauksen tehtäväkuvaus).

Luku 8:

Opiskeluhoiltoa ja kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevät osuudet laaditaan yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelujen tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.

Luku 12:

- Oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja mille vuosiluokille niiden opetus sijoittuu.

Maakunnallinen opetussuunnitelma on laadittu ja hyväksytty suomen kielellä annettavaa opetusta varten. Luvut 10 Kaksikielinen opetus ja 9.4 Muut monikieliset oppilaat on käännetty kokonaisuudessaan englanniksi. Lisäksi opetussuunnitelmasta on luotu tiivistelmä englanniksi. Maakunnallinen opetussuunnitelma julkaistaan Opetushallituksen ePerusteet-palvelussa.

1.2.1. Eteläpohjalainen tuntijako

Eteläpohjalainen perusopetuksen tuntijako 1.1.2020 alkaen (hyväksytty ohjausryhmässä 30.11.2018)

Perusopetuksen tuntijakoa muutettiin valtioneuvoston asetuksella [793/2018 \(20.9.2018\)](#). Muutoksessa A1-kielen opetusta lisättiin yhteensä 2 vuosiviikkotunnilla vuosiluokilla 1– 2. Eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa lisäys on toteutettu poistamalla alkuopetuksen painotustunnit.

Maakunnallinen tuntijako takaa oppilaille tasavertaiset lähtökohdat ja helpottaa oppilaiden siirtymistä kuntien välillä asuinpaikkaa vaihdettaessa. Kunnat voivat halutessaan resursoida lisää tunteja.

Aine	1	2	3	4	5	6	YHT ak	7	8	9	YHT yk	YHT po
AI	7	7	5	5	4	4	32	3	4	3	10	42
A1 (en)	1	1	2	2	3	2	11	2	2	3	7	18
B1 (ru)						2	2	1	2	2	5	7
MA	3	3	4	4	4	3	21	3	4	4	11	32
<i>Ympäristö- ja luonnontieteet</i>												
YM ¹	2	2	2	2	3	3	14				0	14
BI/GE ¹							0	2	2	3	7	7
* Biologia								1	1	1,5		
* Maantieto								1	1	1,5		
FY/KE ¹							0	2	2	3	7	7
* Fysiikka								1	1	1,5		
* Kemia								1	1	1,5		
IT ¹							0	0,5	2	0,5	3	3
UE	1	1	1	2	1	1	7	1	1	1	3	10
HI/HY ²				1	2	2	5	2	2	3	7	12
* Historia				1	2			2	2			
* Yhteiskuntaoppi				1	1					3		
<i>Taide- ja taitoaineet</i>												
MU	1	1	1	1	1	1	6	2			2	8
KU	1	1	2	1	1	1	7	2			2	9
KS	2	2	2	2	2	2	12	2			2	14
LI	2	2	3	2	2	2	13	3	2	2	7	20
KO							0	3			3	3
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset (T&T-val)				1	1	1	3		3	2	5	8
Oppilaanohjaus							0	0,5	1	0,5	2	2
Yrittäjämäinen toimintatapa							0	1			1	1
Valinnaiset aineet (VAL)				1	1	1	3		3	3	6	9
<i>Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät</i>												
<i>Huom! A2- ja B2 -tunteja ei ole laskettu kokonaistuntimäärään 226h. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja (VAL) sekä perusopetuksen vähimmäismäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja opetuksen järjestäjän linjaamalla tavalla. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielelle varatut vuosiviikkotunnit (ks. perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet luku 12.3).</i>												
A2				2	2	2	6	2	2	2	6	12
B2							0		2	2	4	4
TUNTEJA YHTEENSÄ	20	20	22	24	25	25	136	30	30	30	90	226

¹ Ainetta opetetaan osana ympäristöopin opetusta integroidusti vuosiluokilla 1-6 (kansallinen linjaus)

² Yhteiskuntaoppia opetetaan vuosiluokilla 4-6 vähintään 2 vuosiviikkotuntia ja vuosiluokilla 7-9 vähintään

3 vuosiviikkotuntia (kansallinen linjaus)

Tuntijako 1.1.2020 alkaen

Tuntijakoon liittyviä huomioita:

- Eteläpohjalaisessa perusopetuksen tuntijaossa alakoulun tuntikehyks on valtakunnallinen minimituntikehys.
- Yläkoulussa on kaksi (2) lisätuntia valtioneuvoston tuntijakoasetukseen verrattuna:
- Yläkoulun kahdeksannelle vuosiluokalle on lisätty tunti B1-kieleen.
- Yläkoulun seitsemännelle vuosiluokalle on sijoitettu yksi tunti yrittäjämäiseen toimintatapaan.
- Eteläpohjalainen tuntikehys on yht. 226h (+2h valtakunnalliseen tuntikehykseen verrattuna)
- Kunnat voivat halutessaan tehdä lisäyksiä tuntikehykseen.
- Alakoulussa taide- ja taitoaineiden valinnaisista (T&T-val) tunneista yksi tunti on sidottu käsityöhön vuosiluokilla 3, 5 ja 6 (eteläpohjalainen linjaus).

-
- Vuosiluokilla 4, 5, ja 6 (3h) sekä vuosiluokilla 8 ja 9 (5h) taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit voi sijoittaa:
- Koulukohtaisella päätöksellä taide- ja taitoaineisiin.
- Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi.
- Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.
- Valinnaiset aineet (VAL) ovat oppilaan omaa valintaa.
- Yrittäjämäinen toimintatapa läpäisee koko peruskoulun. Alakoulussa yhden tarjonnassa olevan valinnaisen aineen (VAL) tulee tukea yrittäjämäistä toimintatapaa.

Valinnaisuus on linjattu luvussa 12. Etelä-Pohjanmaalla A1-kieli on englanti ja B1-kieli on ruotsi. Kuntakohtaisesti opetuksen järjestäjä määrittelee valinnaisten A2- ja B2 - kielten tarjonnan.

Jaksojärjestelmä päätetään kuntakohtaisesti, mutta kunkin aineen opetusta tulee pääsääntöisesti järjestää sekä syys- että kevätlukukaudella.

1.2.2. Opetussuunnitelmaa täydentävät suunnitelmat ja ohjelmat

Maakunnallisella tasolla yhteistyökumppanit ovat luonteeltaan yhteisiä, maakunnallisia toimijoita (esim. [Etelä-Pohjanmaan liitto](#), [Lapuan hiippakunta](#), [Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo](#), [Etelä-Pohjanmaan maakuntakirjasto](#), [Mannerheimin lastensuojeluliitto](#), [Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu](#), [Etelä-Pohjanmaan yrittäjät](#)).

Lisäksi koulujen, kuntien ja alueiden tasolla on luonteellisesti paikallisia yhteistyökumppaneita, jotka kirjataan koulun opetussuunnitelmaan.

Etelä-Pohjanmaan liiton laatimat strategiat tukevat eteläpohjalaisen opetussuunnitelman sisältöjä. Näihin suunnitelmiin viitataan myös muissa opetussuunnitelman luvuissa.

Maakunnalliset strategiat:

- [Etelä-Pohjanmaan maakuntastrategia](#)
- [Etelä-Pohjanmaan kansainvälistymisen toimintaohjelma](#)
- [Etelä-Pohjanmaan kulttuuristrategia](#)

Kunnilla on myös omia, perusopetusta tukevia muita strategioita ja suunnitelmia, jotka on huomioitu koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa.

1.2.3. Eteläpohjalaiset painotukset

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Maakunnallisessa opetussuunnitelmassa painotettavat teemat ovat yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus. Nämä painotukset näkyvät opetussuunnitelman sisällöissä, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulujen toimintakulttuurissa.

Yrittäjämäinen toimintatapa

Yrittäjämäinen toimintatapa on ennen kaikkea asenne ja tapa toimia. Se on kansalaistaito, jota tarvitaan elämässä, opiskelussa ja tulevassa työssä riippumatta siitä, työskennelläänkö toisen palveluksessa vai itsenäisenä yrittäjänä.

Yrittäjämäinen toimintatapa on mukana kaikessa koulun toiminnassa ja luo siten pohjan koko koulun toimintakulttuurille. Luovat toimintatavat yhdessä erilaisten verkostojen kanssa rohkaisevat katsomaan myös ympäröivään yhteiskuntaan.

Yrittäjämäinen toimintatapa

Yrittäjämäisen toimintatavan rakentuminen

Oppilas kerää perusopetuksen aikana portfolion, johon hän kerää itselleen tärkeitä asioita, onnistumisen kokemuksia, mutta myös kehittymisen aiheita. Portfolion avulla oppilas rakentaa identiteettiään, paikkaansa maailmassa, ja luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin ja yhteiskuntaan. Oman oppimisen pitkäjänteinen seuranta ja dokumentointi luovat edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle. Portfoliota voidaan käyttää oppimisen ja arvioinnin tukena kaikissa oppiaineissa. Pääsääntöisesti portfolio tehdään sähköisesti. Se täydentyy ja kulkee oppilaan mukana koko yhtenäisen perusopetuksen ajan.

Osallisuus

Etelä-Pohjanmaalla osallisuus on oppivan yhteisön rakentamista yhdessä. Se on aktiivista kansalaisuutta, osallisuuden edistämistä ja demokraattista toimintakulttuuria. Oppilaat osallistuvat koulussa toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin oman ikätasonsa mukaisesti. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Sitä täydentävät myös muut toimintamuodot, kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö ja kestävään kehitykseen liittyvä toiminta. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmatyössä on kiinnitetty erityistä huomiota yhteistyöhön eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa.

Evijärvellä yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus

Ohjataan oppilasta ottamaan vastuuta omasta työskentelystään ja oppimisestaan. Tuetaan oppilasta löytämään oma sisäinen yritteliäisyytensä. Kannustetaan monipuoliseen ajatteluun ja oman toiminnan suunnitteluun sekä käyttämään erilaisia oppimismenetelmiä. Ollaan aktiivisesti yhteydessä Evijärven ja lähiympäristön yritysten

•
ja yhteisöjen kanssa. Oppilaat osallistetaan ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan osallisuutta. Lukuvuosisuunnitelmissa tarkennetaan osallisuuden ja yrittäjyyden tavoitteet ja toimintatavat.

1.3. Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Opetussuunnitelma nähdään jatkuvana ja kehittyvänä prosessina. Opetussuunnitelma on elävä, yhteiskunnan muuttumiseen joustavasti reagoiva asiakirja, jota päivitetään tarpeen mukaan. Opetussuunnitelman arviointi on osa tätä prosessia. Eteläpohjalaisen opetussuunnitelman toteutumista arvioidaan ja opetussuunnitelmaa päivitetään valtakunnallisten linjausten mukaan. Eteläpohjalaisen opetussuunnitelmaorganisaation tehtävänä on koordinoita ja kehittää edelleen eteläpohjalaista yhteistyötä ja ohjata kuntien/koulujen opetussuunnitelmatyötä. Ohjausryhmä vastaa edelleen prosessin etenemisestä ja yhteisistä linjauksista sekä verkostoista. Johtoryhmä kutsutaan tarvittaessa koolle käynnistämään ja ohjeistamaan tarvittavia toimenpiteitä. Koontiryhmä päivittää opetussuunnitelman sisältöjä tarpeen mukaan yhteistyössä aine- ja aihe ryhmien kanssa. Tässä prosessissa oppilaat, huoltajat ja muut yhteistyötahot pidetään mukana, kun siihen on mahdollisuus.

Evijärvellä

Evijärven kunnassa tehdään yksi yhteinen opetussuunnitelma kaikille kouluille. Alkuopetuksen painotustunnit vahvistetaan kouluittain joko yhdeksi lukuvuodeksi kerrallaan tai pidemmäksi ajaksi. Vahvistaminen tapahtuu lukuvuosisuunnitelmien hyväksymisien yhteydessä sivistyslautakunnassa.

Evijärven kunnan opetussuunnitelmaa täydentävät seuraavat suunnitelmat:

- Opiskeluhuollon käsikirja, kuntakohtainen (lain vaatima opiskeluhuollon suunnitelma)
- Pelastussuunnitelma
- Kriisisuunnitelma
- Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

-
- TVT-suunnitelma
- Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Kaikki edellä mainitut suunnitelmat päivitetään joko lukuvuosittain tai tarpeen mukaan osana koulujen lukuvuosisuunnitelmaa tai perusopetuksen laatukriteereiden kehittämistoimintaa.

1.4. Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Paikallinen opetussuunnitelma, sitä tarkentavat lukuvuosisuunnitelmat sekä muut suunnitelmat laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla edellä kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien ratkaisujen delegoinnista kouluille ja koulukohtaisen opetussuunnitelman laadinnasta.

Tässä alaluvussa määrätään ne paikallisesti päätettävät opetussuunnitelmaratkaisut sekä opetussuunnitelmassa kuvattavat asiat, joita ei käsitellä muissa luvuissa. Opetussuunnitelman perusteiden kussakin pääluvussa määrätään tarkemmin, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kyseisessä luvussa käsitellyn kokonaisuuden osalta päättää ja kuvata.

Opetuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelman laatimiseen liittyvistä ratkaisuista ja toimintatavoista:

- *laaditaanko paikallinen opetussuunnitelma koulujen yhteisenä, kokonaan tai osin koulukohtaisena, seudullisena tai käytetäänkö muuta ratkaisua*
- *millä kielillä annettavaa opetusta varten opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään (suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten)*
- *mikä on opetussuunnitelman rakenne ja asioiden käsittelyjärjestys, missä muodossa opetussuunnitelma julkaistaan*
- *miten henkilöstö sekä oppilaat ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen ja miten otetaan huomioon eri tilanteissa olevien huoltajien osallistumismahdollisuudet*
- *miten opetussuunnitelman laatimiseen liittyvä yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetusta seuraavaa koulutusvaihetta edustavien oppilaitosten kanssa järjestetään*
- *mitkä muut tahot ovat mukana opetussuunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa ja miten yhteistyö järjestetään*
- *miten paikalliset erityispiirteet ja -tarpeet, arviointien ja kehittämistyön tuottama tieto ja kehittämisen tavoitteet sekä muut paikalliset suunnitelmat otetaan opetussuunnitelman valmistelussa huomioon*
- *sisältyykö naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain mukainen koulukohtainen tasa-arvosuunnitelma opetussuunnitelmaan vai laaditaanko se erillisenä suunnitelmana*
- *lain mukaan suunnitelma laaditaan vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa; vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan myös laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla*

-
- *sisältyykö yhdenvertaisuuslain mukainen koulukohtainen yhdenvertaisuussuunnitelma opetussuunnitelmaan vai laaditaanko se erillisenä suunnitelmana*
- *lain mukaan oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi; oppilaitoksella tulee olla suunnitelma toimenpiteistä ja sekä huoltajille että oppilaille on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi edistämistoimenpiteistä.*

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen liittyvät asiat:

- *miten huolehditaan opiskeluhoitoa ja kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien osuuksien laatimisesta yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden viranomaisten kanssa*
- *miten opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja miten opetussuunnitelmaa arvioidaan ja kehitetään*
- *mitkä ovat ne paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat, jotka täydentävät ja toteuttavat opetussuunnitelmaa (esimerkiksi aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma, kestävän kehityksen ohjelma, tasa-arvosuunnitelma, kulttuurikasvatussuunnitelma, tietostrategia).*

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut:

- *miten edistetään perusopetuksen yhtenäisyyttä sekä siirtymävaiheisiin liittyvää yhteistyötä (perusopetuksen sisällä sekä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen ja perusopetusta seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa)*
- *järjestetäänkö opetus tai osa siitä yhdysluokkaopetuksena (katso myös osiot "opetuksen järjestämistapoja" ja osioon "oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen" liittyvät paikallisesti päätettävät asiat)*
- *järjestetäänkö opetus tai osa siitä vuosiluokittain etenevänä vai vuosiluokkiin sitomattomasti etenevänä (katso myös osiot "opetuksen järjestämistapoja" ja osioon "oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen" liittyvät paikallisesti päätettävät asiat)*
- *järjestetäänkö opetus pääosin ainejakoisena vai kokonaan tai osin eheytyttynä; mitkä ovat mahdollisen eheytytyn opetuksen järjestämisen pääpiirteet*
- *miten opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla (paikallinen tuntijako)*
- *mikä on opetuksen järjestäjän kieliohjelma, miltä vuosiluokilta eri kielten opetus aloitetaan (katso myös toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten osuudet sekä osio valinnaisuus perusopetuksessa)*
- *mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja mille vuosiluokille niiden opetus sijoittuu (katso myös osio valinnaisuus perusopetuksessa)*
- *mitkä ovat opetuksen mahdolliset painotukset ja miten ne toteutetaan; miten painotus näkyy tuntijaossa sekä opetuksen tavoitteissa ja sisällöissä (katso myös osio valinnaisuus perusopetuksessa)*
- *miten oppilaanohjaus järjestetään*
- *ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjakoa sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus, jatkoohjaus perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (katso myös vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvä oppilaanohjauksen tehtäväkuvaus).*

2. Perusopetus yleissivistyksen perustana

Perusopetus luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille. Perusopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet nousevat perustuslaista, perusopetuslaista ja -asetuksesta, valtioneuvoston asetuksista sekä opetussuunnitelman perusteista. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Perusopetus rakentuu yhteiselle arvoperustalle ja käsitykselle oppimisesta.

2.1. Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä opiskeluhoito sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut. Opiskeluhoiton järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu.

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulkinnan ihmisoikeuksien merkittävydestä. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus. Saamelaiden oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla

kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen ja nuoren etu.

Perusopetuksen tehtävä Etelä-Pohjanmaalla on rakentaa yhdessä elinvoimaista maakuntaa, jossa oppiminen muuttuu sivistykseksi. Eteläpohjalainen kulttuuriperintö nähdään voimavarana muutoksessa kohti kulttuurisesti moninaista yhteiskuntaa. Lapsista ja nuorista kasvatetaan yritteliäitä, osallistuvia, omasta ja muiden hyvinvoinnista huolehtivia ja ympäristöstä välittäviä aikuisia.

2.2. Perusopetuksen arvoperusta

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu tässä esitetyn arvoperustan mukaisesti.

Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että koulu yhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri kulttuureihin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveelle kasvulle ja kehitykselle. Perusopetus luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatusnäkemysiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesääätelyyn ja vastuunottoon omasta kehittymisestä ja hyvinvoinnista.

Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuriidentiteetin rakentumista ja kasvua aktiivisiksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamis pohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudelle. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.

Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojensa pohjalta. Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Eteläpohjalaisen opetussuunnitelman arvokeskustelu on toteutettu alkuvuodesta 2014. Eteläpohjalaisissa kunnissa järjestettiin avoimia keskustelutilaisuuksia, arvoiltoja. Lisäksi kuntalaisilla oli mahdollisuus vastata sähköiseen arvokyselyyn helmikuussa 2014. Maakunnan perusopetuksen oppilaat saivat osallistua arvotyöhön Unelmieni koulutyöllä (runot, mielipidekirjoitukset ja kuvataidetyöt), ja oppilaiden töitä on käytetty maakunnallisen opetussuunnitelman elävöittämisessä.

Arvotyöskentelyn tuloksena ovat syntyneet eteläpohjalaiset arvoteemat. Esille nousseet arvot olivat Etelä-Pohjanmaalla kunnasta riippumatta melko yhtenäisiä. Samankaltaiset teemat nousevat esiin myös Etelä-Pohjanmaan liiton maakuntasuunnitelman arvoissa: yrittäjäjys, uudistumiskyky, kansainvälisyys, yhteistyö, yhteisöllisyys ja kestävä kehitys (Lähde:

Eteläpohjalaiset arvoteemat

1. Opimme

Oppilas on aktiivinen tietojen ja taitojen oppija. Opettajan tehtävä on auttaa ja kannustaa oppilasta löytämään erilaisia tapoja ja menetelmiä oppia yhdessä muiden kanssa. Elinikäinen oppiminen on jatkuvaa uusien polkujen löytämistä: taitojen oppimista, tiedon hakua ja käsittelyä sekä kriittistä arviointia alati muuttuvassa ympäristössä.

2. Tunnumme

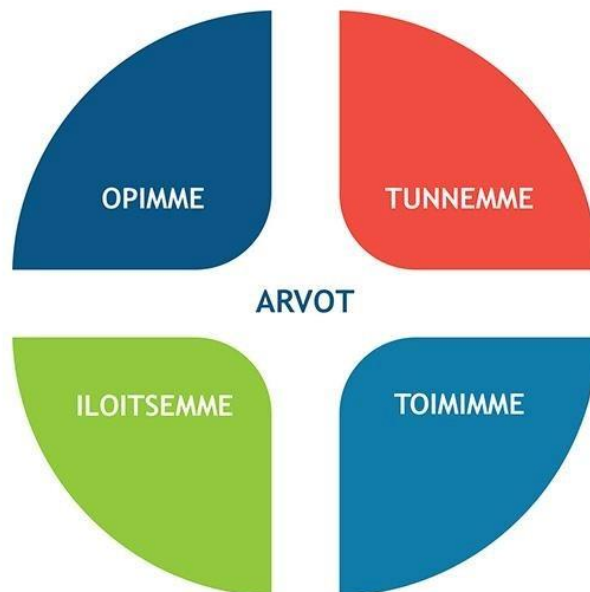
Koulun on tärkeää tukea oppilaan elämänhallintataitojen kehittymistä yhdessä kotien kanssa. Omien vahvuuksien löytäminen ja tunteminen kehittävät oppilaan tervettä itsetuntoa ja luottamusta elämässä selviämiseen. Oppilasta opetetaan tunnistamaan oman toiminnan vaikutukset myös toisiin ihmisiin.

3. Toimimme

Yhteisöllisessä koulussa vuorovaikutus ihmisten välillä on ystävällistä ja tasa-arvoista. Erilaiset ihmiset toimivat yhdessä toisiaan arvostaen. Kestävää tulevaisuutta rakennetaan aktiivisesti, tavoitteellisesti ja sisukkaasti yhdessä tehden ja yrittäen.

4. Iloitsemme

Koulun toimintakulttuuri luo turvallisen oppimisympäristön. Kouluyhteisössä on tilaa uteliaisuudelle ja erilaiselle oppimiselle. Koulussa viihdytään yhdessä kavereiden ja ystävien kanssa. Hyvinvoivassa koulussa on ilo oppia!

Eteläpohjalaisen perusopetuksen arvoperusta

2.3. Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii reflektoimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Maakunnalliset aineryhmät ovat käsitelleet oppimiskäsitystä ja arvoperustaa kunkin oppiaineen kohdalla. Koulujen oma arvotyöskentely ja toimintakulttuuri on kuvattu koulun opetussuunnitelmaan. Koulun arvot ja oppimiskäsitys näkyvät koulun toimintakulttuurissa ja arjessa.

Opetussuunnitelman kehittäminen nähdään jatkuvana prosessina. Opetussuunnitelma on elävä, yhteiskunnan muuttumiseen reagoiva asiakirja, jota päivitetään tarpeen mukaan. Opetussuunnitelman arviointi on osa tätä prosessia. Eteläpohjalaisen opetussuunnitelman toteutumista arvioidaan ja päivitetään valtakunnallisten ohjeiden mukaan.

2.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Arvokeskustelut luovat perustan sekä opetussuunnitelman laadinnalle että yhteiselle opetus- ja kasvatusyölle. Paikallisesti päätetään, miten arvokeskustelut toteutetaan opetussuunnitelmaa laadittaessa ja muutoin säännöllisesti koulutyön aikana. Tällöin päätetään myös, miten luodaan edellytykset henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä mahdollisten muiden yhteistyökumppanien osallistumiselle keskusteluun.

•
Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat perusopetuksen arvoperustaa ja oppimiskäsitystä mahdollisesti täydentävät paikalliset näkökulmat tai painotukset ja miten ne ilmenevät (muilta osin arvoperustan ja oppimiskäsityksen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)*
- miten arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan.*

Mahdolliset koulukohtaiset täydennykset kirjataan koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

Evijärven kunnan ja koulujen arvotyöskentely on toteutettu maakunnallisen arvotyöskentelyn mukana. Opettajakunta on käsitellyt arvoja moneen kertaan ja pohtinut niiden vaikutusta toimintakulttuuriimme. Sen lisäksi arvoja on käsitelty yhdessä vanhempien ja oppilaiden kanssa. Myös kunnan sivistyslautakunta on ollut aktiivisesti mukana arvotyöskentelyssä.

Maakunnallisten arvojen (Opimme, Tunnumme, Toimimme ja Iloitsemme) lisäksi Evijärven kunnan perusopetuksen arvona on Otamme vastuuta.

Otamme vastuuta

Meillä kaikilla on vastuu omasta tekemisestämme, käytöksestämme ja muista ihmisistä. Opimme sen, että vastuu oppimisesta ja kehittämisestä on meillä itsellämme. Ajattelun ja oppimisen kautta hahmotamme, miten opimme parhaiten ja miten haluaisimme oppia. Ohjaamme oppilaitamme tiedon, taidon ja kehittymisen tielle yhdessä. Toisia kunnioittava vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely takaavat meille hyvät vuorovaikutus- ja työskentelytaidot.

Näiden arvojen lisäksi koulut voivat valita yhden tai useamman arvon lukuvuosittain. Koulut päättävät arviointitavasta. Nämä kaikki kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan.

Koulujen arvot tulee olla koko koulun henkilöstön tiedossa. Arvojen eteen tehtävä työ kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Arvot tulevat esille koulun arjessa. Arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan jokapäiväisessä työskentelyssä. Tarvittaessa niiden toteutumista seurataan kyselyillä tai muilla mahdollisilla tavoilla. Koulun arvotyöskentelyssä ovat mukana oppilaat, huoltajat, koulun henkilökunta ja muut yhteistyökumppanit.

2.5. Eteläpohjalainen kieliohjelma

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Etelä-Pohjanmaalla A1-kieli on englanti ja B1-kieli on ruotsi. Kuntakohtaisesti opetuksen järjestäjä määrittelee valinnaisten A2- ja B2 -kielten tarjonnan. Valinnaisuus on linjattu luvussa 12.

2.6. Eteläpohjalaisen perusopetuksen yhtenäisyys ja siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Etelä-Pohjanmaalla maakunnallinen opetussuunnitelmatyö tukee perusopetuksen yhtenäisyyttä ja tasa-arvoisen perusopetuksen toteutumista. Eteläpohjalainen opetussuunnitelma on tehty

•
laajana yhteistyönä esi-, perus-, lisä- ja valmistavan opetuksen kesken. Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa koulutyön laatuun.

2.7. Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Kunta laatii ohjaussuunnitelman, jossa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus, jatko-ohjaus perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (kts. myös vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvä oppilaanohjauksen tehtäväkuvaus).

Evijärvellä

Evijärven koulujen ohjaussuunnitelma:

<https://drive.google.com/file/d/14WsX8uRsutX2egKPBaesRU8TNWvpvxu6/view?usp=sharing>

2.8. Yhteistyö kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Yhteistyö ja käytänteet sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa on kirjattu koulujen opetussuunnitelmiin.

Katso Evijärven opiskeluhoitosuunnitelma.

3. Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

3.1. Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli.

Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävä elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa sosiaalista pääomaa koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsaa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

3.2. Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2§:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävä kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

•
Asetuksen 3§:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkielellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Perusopetuksen tehtävä Etelä-Pohjanmaalla on rakentaa yhdessä elinvoimaista maakuntaa, jossa oppiminen muuttuu sivistykseksi. Eteläpohjalainen kulttuuriperintö on voimavara muutoksessa kohti kulttuurisesti moninaista ja alati muuttuvaa yhteiskuntaa. Lapsista ja nuorista kasvatetaan ja opetetaan yritteliäitä, osallistuvia, omasta ja muiden hyvinvoinnista huolehtivia ja ympäristöstä välittäviä kansalaisia. ”Perustana on kaikille lähipalveluna tarjottava laadukas perusopetus, joka takaa perusosaamisen ja yleissivistyksen huomioiden erilaiset oppijat ja heidän tarpeensa. Osaamisen kehittäminen oman osaamisen rajoissa kuuluu jokaisen perusoikeuksiin. Ratkaisevaa tässä on opettajien osaaminen, mutta myös ympäristön tuki ja arvostus.” (Lähde: Etelä-Pohjanmaan tulevaisuuden eväät – maakuntasuunnitelma 2040 & maakuntaohjelma 2014–2017, s. 43).

Maakuntasuunnitelmasta 2040 nousee esiin eteläpohjalaisen opetussuunnitelman käytänteitä tukevia teemoja:

- verkostoituminen
- yhteisöllisyys
- osallisuus
- valmiudet kansainväliseen toimintaan
- modernit oppimismenetelmät ja -ympäristöt
- kestävä kehitys
- hyvinvointi
- digitaalisuus
- yksilöllisten ja joustavien oppimispolkujen rakentaminen ja osaamisen jatkumon takaaminen.

(Lähde: Etelä-Pohjanmaan tulevaisuuden eväät – maakuntasuunnitelma 2040 & maakuntaohjelma 2014–2017).

Eteläpohjalaisen opetussuunnitelman paikalliset painotukset ovat yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus. Yrittäjämäinen toimintatapa on mukana kaikessa koulun toiminnassa ja luo siten

pohjan koko koulun toimintakulttuurille. Lisäksi yrittäjämäinen toimintatapa on uusi oppiaine vuosiluokalla 7. Se on maakunnallinen painotus, joka saa tuntijaossa yhden vuosiviikkotunnin. Osallistamista kehitetään koulun tasolla; kuinka opetellaan uusia tapoja toimia avoimesti yhdessä?

3.3. Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Laaja-alaisia osaamiskokonaisuuksia on seitsemän ja niillä on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestäväen elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeitä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatussa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään vuosiluokkakokonaisuuksittain. Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään

vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttavat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatkoopinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkiellellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeitä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestävään elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Koulu yhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesäätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämäntilanteilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävä elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediasissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa.

Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä,

•
autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tv) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tv:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeitä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeitä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tv:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tv:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaaajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja

•
 tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoa ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet kulkevat opetussuunnitelman oppiaineiden sisällä, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulujen vuosittaisissa teemoissa. Näitä sisältöjä tarkennetaan koulujen opetus- ja vuosisuunnitelmissa. Koulun tasolla laaja-alaisen osaamisen sisällöt näkyvät koulun toimintakulttuurissa konkreettisesti päivittäisen suunnittelun ja työn tasolla.

Opetukselle ja kasvatukselle asetetuista tavoitteista huolehditaan laadukkaana perusopetuksen, riittävän resursoinnin ja opettajien osaamisen kehittämisen avulla, ja koulu kehittyä jatkuvan opetussuunnitelmatyön ja ajantasaisen toimintakulttuurin kautta. Opetuksen järjestäjä seuraa, arvioi ja kehittää laaja-alaisen osaamisen toteutumista oman arviointijärjestelmänsä mukaisesti. Rehtorit ja koulunjohtajat luovat edellytykset laaja-alaisen osaamisen toteutumiselle koulun arjessa. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista tukevat järjestelyt ja toimenpiteet

kirjataan koulun opetus- ja vuosisuunnitelmaan. Koulun toimintakulttuurin tasolla arviointi tapahtuu pedagogisen kehittämisen kautta.

Koulu on oppiva yhteisö. Oppimisessa painopiste siirtyy aktiivisesti toimivalle oppilaalle. Vuorovaikutuksen merkitys kasvaa. Oleellista ei ole enää "Miksi?" vaan "Miten?" Koulu on edelläkävijä - "Jos haluat nähdä tulevaisuuteen, käännä katseesi nuorempaan sukupolveen".

Koulussa opitaan paljon uusia taitoja, vaikkapa laittamaan tukkaan raitoja. Kun harjoitellaan uusia juttuja, ovat ne sitten myöhemmin tuttuja. (Otsokoulu, Ähtäri. 3C-luokan yhteinen runo).

Laaja-alaisen osaamisen tarkemmat tavoitteet määritellään vuosiluokkakokonaisuuksittain, ks. perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvut 13–15.

Laaja-alainen osaaminen

3.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa keskustellaan, mitä perusopetuksen tehtävä sekä valtioneuvoston asetuksessa määritellyt opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet merkitsevät paikallisesti. Pohditaan myös, mitä opetukselle ja kasvatukselle asetettujen valtakunnallisten tavoitteiden sekä niistä johdettujen laaja-alaisen osaamisen ja oppiainekohtaisten tavoitteiden toteuttaminen edellyttää opetuksen järjestämiseltä, johtamiselta ja koulutyöltä.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat paikalliset, perusopetuksen tehtävää mahdollisesti täydentävät ja käytännön toteuttamista ilmentävät näkökohdat (muilta osin tehtäväkuvauksessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan; tehtävää voidaan konkretisoida ja toteuttaa myös opetussuunnitelmaa täydentävien suunnitelmien kuten esimerkiksi kestävä kehityksen ohjelman tai kulttuurikasvatussuunnitelman avulla, joista tulee tällöin maininta opetussuunnitelmaan)

-
- *mitkä ovat opetussuunnitelman perusteissa määritellyn laaja-alaisen osaamisen mahdolliset paikalliset painotukset ja miten painottuminen ilmenee (muilta osin laaja-alaisen osaamisen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)*
- *mitkä ovat ne järjestelyt ja toimenpiteet, joiden avulla laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan ja toteutumista seurataan (laaja-alaisen osaamisen tarkemmat tavoitteet määritellään vuosiluokkakokonaisuuksittain).*

3.5. Yrittäjämäinen toimintatapa

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Yrittäjämäinen toimintatapa

Yrittäjämäinen toimintatapa on ennen kaikkea asenne ja tapa toimia. Se on kansalaistaito, jota tarvitaan elämässä, opiskelussa ja tulevassa työssä riippumatta siitä, työskennelläänkö toisen palveluksessa vai itsenäisenä yrittäjänä. Luovat toimintatavat yhdessä erilaisten verkostojen kanssa rohkaisevat katsomaan myös ympäröivään yhteiskuntaan.

Yrittäjämäinen toimintatapa on mukana kaikessa koulun toiminnassa ja luo siten pohjan koko koulun toimintakulttuurille. Lisäksi yrittäjämäinen toimintatapa on uusi oppiaine vuosiluokalla 7. Se on maakunnallinen painotus, joka saa tuntijaossa yhden vuosiviikkotunnin.

Mitä yrittäjämäinen toimintatapa on?

©Yrittäjämäinen toimintatapa -tiimi

Yrittäjämäisen toimintatavan sanapilvi

Yrittäjämäinen toimintatapa

Yrittäjämäinen toimintatapa pitää sisällään innovatiivisuuden, hallitun riskinoton sekä tavoitteellisen toiminnan. Yrittäjämäisesti toimiva ihminen uskaltaa ottaa uusia askeleita, vaikka niissä voisi epäonnistuaakin. Yrittäjämäiseen toimintaan liittyy myös vastuullinen suhtautuminen kaikkeen tekemiseen sekä oman itsen tavoitteellinen kehittäminen.

Yrittäjämäistä toimintatapaa voidaan toteuttaa oppilaitoksissa monella eri tavalla. Yrittäjämäinen toimintatapa otetaan huomioon monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteutuksessa. Kouluissa voidaan valita vuosittain erilaisia painopistealueita. Erilaiset tapahtumat, projektit ja teemapäivät voivat olla toimintatavan näkyvimpiä muotoja. Toteutuksessa on tärkeää oivaltaa, että kyse ei ole pelkästään uuden kehittämisestä vaan vanhojen, jo olemassa olevien rakenteiden hyödyntämisestä uudella tavalla.

Kysy, kuka:

- ideoi?
- suunnittelee?
- valitsee toteutettavat ideat?
- ponnistelee?
- saa elämyksiä?
- panee itsensä likoon?
- harjoittelee yhteistyötaitoja?
- harjoittelee esiintymistä?
- harjoittelee mielipiteen esittämistä ja kantansa perustelua?
- huolehtii verkostoista?
- kantaa vastuun tekemisestä?

Jos vastaus on suurimmassa osassa oppilas, toimintaa voidaan pitää oppilaan yrittäjämäisenä toimintana.

(Lähde: Levon-instituutin Auringonkukka-projekti)

Yrittäjämäinen toimintatapa otetaan huomioon monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteutuksessa. Kouluissa voidaan valita vuosittain erilaisia painopistealueita.

Yrittäjämäisen toimintatavan rakentuminen

Yrittäjämäinen oppiminen lähtee omasta itsestä ja elämän eri osa-alueista. Se laajenee kehämäisesti perheen ja luokan kautta suurempiin yhteisöihin. Mukaan otetaan kuhunkin osa-alueeseen sopivat sidosryhmät, esimerkiksi yritykset ja kolmas sektori. Yrittäjämäinen toimintatapa tässä muodossa voi alkaa jo varhaiskasvatuksessa.

Yrittäjämäinen toiminta on yritteliästä asennetta, päättäväisyyttä, vastuuntuntoa, innovatiivisuutta, tulevaisuussuuntautuneisuutta ja kykyä tehdä oikeita asioita. Yrittäjämäisesti toimiva ihminen uskaltaa ottaa uusia askeleita, vaikka niissä voisi epäonnistuaakin. Yrittäjämäiseen toimintaan liittyy myös vastuullinen suhtautuminen asioihin ja ihmisiin ja oman itsen tavoitteellinen kehittäminen.

Yrittäjämäinen toimintatapa ei ole erillinen, muusta toiminnasta irrallinen kokonaisuus, vaan se nähdään tapana toimia, ja siten se on mukana kaikessa toiminnassa. Tavoitteena on kokonaisvaltaisen asenteen ja taitojen kehittäminen.

Oppilaitokset vahvistavat ja kehittävät yrittäjämäistä toimintakulttuuria yhdessä erilaisten verkostojensa kanssa rohkaistuen samalla katsomaan myös ympäröivään yhteiskuntaan. Opettajan rooli on yhä enemmän keskittynyt ohjaamiseen ja valmentamiseen ja oppilas ottaa vastuun omista tekemisistään.

Yrittäjämäinen toimintatapa

•

Itsetuntemus (T1)

- Millainen minä olen ja millaiseksi haluan kasvaa?
- Mitä osaan, mitä täytyy vielä harjoitella?
- Mitä taitoja tarvitaan erilaisissa töissä ja tehtävissä?
- Mitä taitoja tarvitaan yhteiskunnassa?
- Oppilaan itsearviointitaidot

Yhteisöllisyys (T2)

- Hyvät käytöstavat
- Yhteistyötaidot/vuorovaikutustaidot ja toisen ihmisen huomioiminen
- Yhteisten asioiden hoitaminen
- Rakentavan palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- Johtaminen ja johdettavana toimiminen

Työ ja tekeminen (T3)

- Oman ja toisten työn arvostaminen, työn suunnittelu, toteutus ja loppuun saattaminen. Oman työn ja oman itsensä johtaminen.
- Pitkäjänteinen työn tekeminen.
- Omien ideoiden rohkea kokeilu ja hallittu riskinotto, sekä opittujen tietojen ja taitojen soveltaminen
- Ongelmanratkaisutaidot
- Hallitun riskinoton harjoittelu
- Yhteiskunnan rakenteisiin ja toimintaan tutustuminen. Laillisuuskasvatus, esim. koulun järjestyssäännöt
- Taloudenhallinta
- Verkostoituminen
- Joka vuosi oppilasryhmät tutustuvat johonkin ammattiin, työpaikkaan tai yritykseen.
- 0.–4. luokilla tutustutaan lähipiiriin, esim. vanhempien tai isovanhempien työhön ja koulussa toimivien henkilöiden ammatteihin ja työtehtäviin
- 5.–6. luokilla tutustutaan lähialueen yrityksiin.
- 7.–9. luokilla tutustutaan oman kunnan alueella oleviin yrityksiin ja osallistutaan TET:iin.

Ympäristö (T4)

- Monipuoliset oppimisympäristöt
- Koulun ulkopuoliset toimijat
- Sidosryhmät ja verkostot
- Kestävä kehitys

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Koulun monipuolisten oppimisympäristöjen ja toimintakulttuurin pitää tukea oppilaiden itsetuntemuksen ja minäkuvan rakentumista, mahdollistaa toiminnalliset työtavat, opettaa työn arvostamiseen ja loppuun saattamiseen, luovuuteen sekä hallittuun riskinottoon. Työtapojen valinnassa keskeistä on luoda turvallinen ja avoin oppimisympäristö, jossa on lupa kokeilla, onnistua ja epäonnistua myös luokkahuoneen ulkopuolella aidoissa ympäristöissä. Kun on kivaa, oppii, ja kun oppii, on kivaa!

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Yrittäjämäisen toimintatavan tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on vahvistaa työskentelyn kehittymistä vuorovaikutteiseksi ja pitkäjänteiseksi. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistasojen mukaiset oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Oppilaan oppimisen arviointi ja portfolion rakentaminen

Keskeistä on oppilaan itsearviointitaitojen kehittyminen sekä rakentavan palautteen vastaanottamisen ja antamisen taitojen kehittäminen. Vahvuuksia ja osaamisen kohtia voi nostaa esiin mistä tahansa oppilaan toiminnasta. Yrittäjämäinen toimintatapa otetaan huomioon myös monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja ainekohtaisissa arvioinneissa.

Portfolio on "Opiskelijan tekemistä töistä koostuva mielekäs kokoelma, joka kertoo hänen työskentelystään, edistymisestään ja saavutuksistaan yhdellä tai useammalla alueella, ja jossa on mukana opiskelijan omakohtaisia pohdintoja." (Paulson, Paulson & Mayer: 1991). Nykyisten oppimisen näkemysten mukaan oman oppimisen seuranta on olennainen osa oppimistapahtumaa. Kun opittavaa aineistoa dokumentoidaan monella eri tavalla portfolioon, tulee oppimistapahtuma näkyväksi itselle ja muille. Dokumentoinnin muotoja ovat esimerkiksi oppimispäiväkirjat, tallenteet, kuvalliset muistiinmerkinnät kuten valokuvat, videot, piirroukset, kartat, pienoismallit ja maalaukset. Portfoliota voi käyttää oppimisen ja arvioinnin tukena kaikissa oppiaineissa.

Oppilas kerää perusopetuksen aikana portfolion, jota voidaan käyttää osana ammatinvalinnanohjausta ja jonka hän saa mukaansa seuraavalle asteelle siirryttyään. Oppilas kerää portfolioon itselleen tärkeitä asioita ja onnistumisen kokemuksia, mutta myös kehittymisen aiheita. Ne voivat olla mitä tahansa: esimerkiksi onnistunut ainekirjoitus, kuva tai esimerkillisen käyttäytymisen kokemus. Kehittämisen kohteita voidaan nostaa esille yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa ja kirjata portfolioon. Osan portfolioon tulevista töistä valitsee oppilas, osan opettaja, osan huoltaja. Valintaa voidaan tehdä esimerkiksi arviointikeskustelun yhteydessä.

Portfoliota keräävä oppilas rakentaa identiteettiään, paikkaansa maailmassa, ja luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin ja yhteiskuntaan. Oman oppimisen pitkäjänteinen seuranta ja dokumentointi luovat edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Portfoliota voidaan käyttää oppimisen ja arvioinnin tukena kaikissa oppiaineissa. Pääsääntöisesti portfolio tehdään sähköisesti. Se täydentyy ja kulkee oppilaan mukana koko yhtenäisen perusopetuksen ajan. Vuosiluokilla 7–9 aineenopettajat täydentävät oman oppiaineensa osalta oppilaiden portfolioita yhdessä heidän kanssaan. Luokanopettaja/ -ohjaaja pitää huolen, että jokainen oppilas saa merkintöjä portfolioonsa. Oppilasta opastetaan kehittämään käytännön tvtaitojaan omien tuotosten laadinnassa ja dokumentoinnissa. Dokumentoinnin muotoja voivat olla esimerkiksi:

- oppimispäiväkirjat,
- tallennukset,
- kuvalliset muistiinmerkinnät (valokuvat, videot, piirroukset, kartat, pienoismallit, maalaukset).

Portfoliossa on olennaista sen sisältämä oppilaan oma itsearviointi työskentelystään. Portfolio sisältää myös opettajan ja huoltajan arvioita. Olennaista on, että portfolio on tekijänsä näköinen. Kun opittavaa aineistoa dokumentoidaan monella eri tavalla portfolioon, tulee oppimistapahtuma näkyväksi itselle ja muille. On tärkeää, että oppilaat oppivat jo varhain seuraamaan omaa oppimistaan. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas on aktiivinen toimija ja oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin.

Portfolio on yksi työväline yrittäjämäisen toimintatavan (nelikenttäkuvi) tavoitteiden saavuttamiseen.

Vuosiluokkien 4–6 valinnaisaine

Valinnaisaine on toiminnallinen oppimiskokonaisuus, jossa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset vahvuudet osana tiimityötä. Oppimisessa korostuvat oppilaan oma ajattelu, suunnittelu ja rohkea ideoiden toteuttaminen. Mahdollisuuksien mukaan käsitellään omaa ja yhteisön taloutta ja sen vaikutuksia toimintaan. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen ja arvioimiseen.

Valinnaisaine perustuu yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen tavoitteisiin. Valinnaisaineen puitteissa toteutetaan esimerkiksi ajankohtaisia lukuvuoteen, paikalliseen kulttuuriin, kestäväan kehitykseen, kehitysyhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön, erilaisiin ongelmanratkaisutehtäviin sekä työelämään liittyviä projekteja. Oppilaiden ja opettajan oma erityisosaaminen otetaan käyttöön.

Alakoulussa yhden valinnaisen (VAL) aineen tulee tukea yrittäjämäistä toimintatapaa. Valinnaisaineen nimi on koulukohtaisesti määriteltävissä. Sisällöissä ja tavoitteissa on konkreettisesti tultava esille yrittäjämäinen toimintatapa.

Yrittäjämäistä toimintatapaa valinnaisaineena arvioidaan monipuolisin menetelmin jatkuvan arvioinnin periaatteella. Valinnaisaine arvostellaan suoritusmerkinnällä hyväksytty / hylätty.

Tukea yrittäjämäisen toimintatavan sisältöjen suunnitteluun ja toteuttamiseen löytyy esimerkiksi:

- "Pikku yrittäjyys" www.pikkuyrittajat.fi
- Hyvät tavat arkipäivässä -projekti
- Projekti koulun ulkopuolisen toimijan kanssa, esim. diakonia, vanhustyö, Unicef, kestävä kehitys, kierrätys, kulttuuri, yrittäjät, myyjäiset, kansainvälisyys
- Sanomalehti, koulun uutiset -projekti
- Kuka minä olen -viikko tai -päivä. Oppilas saa kertoa itsestään, tuoda kouluun lelun, lemmikin tms. kutsua vieraan jne. (Rinnalle myös kullekin opettajalle päivä tai viikko, jolloin tämä kertoo itsestään, harrastuksistaan, jne. Lisätään opettajien tietoa ja ymmärrystä kollegoistaan, työmotivaatiota sekä oman ja toisen työn arvostusta. Vaikka kyseessä onkin opettajien keskinäinen juttu, pitäisi siitä tihkua jotakin myös koko koululle esim. päivänavauksena, erilaisena oppituntina tai projektina.)
- Kirja-, näytelmä-, musiikki- tai tapahtumaprojekti
- Valinnaisaineessa ja projekteissa opetetaan mahdollisimman paljon myös yrittäjyyden kovaa sisältöainesta eli liiketoimintaosaamisen alkeita.
- Pienimuotoista yritystoiminnan harjoittamista (materiaalia mm. 4H, NY) • Yrityskylä-konsepti (TAT)

Lisäys eteläpohjalaiseen opetussuunnitelmaan (19.9.2017)

Yrittäjämäinen toimintatapa on eteläpohjalaiseen opetussuunnitelmaan ja tuntijakoon 7. vuosiluokalle hyväksytty paikallinen ylimääräinen oppiaine. Oppilas, joka on tullut ko. opetussuunnitelman ja tuntijaon piiriin vasta vuosiluokalla 8 tai vuosiluokalla 9, voidaan rehtorin päätöksellä vapauttaa tältä osin yrittäjämäinen toimintatapa –oppiaineen opetuksesta. (Opetushallitus, Erja Vitikka 6.6.2017)

3.5.1. Yrittäjämäinen toimintatapa vuosiluokilla 1–9

Yrittäjämäisen toimintatavan vuosiluokkaistetut tavoitteet

Yrittäjämäisen toimintatavan tavoitteena on edistää oppilaiden kykyä löytää omat vahvuutensa sekä vahvistaa heidän itsetuntoaan sekä vuorovaikutustaitojaan. Oppilasta kannustetaan innovatiivisuuteen ja luovuuteen erilaisissa oppimistilanteissa ja –ympäristöissä. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kuuluvat kaikkiin yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen tavoitteisiin, minkä vuoksi niitä ei ole kirjattu erikseen.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokalla 1 yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen painopiste on oppilaiden itsetuntemuksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opettamisessa. Oppilaan ajattelua ja tekemistä tukemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen. Hyvien käytöstapojen sekä positiivisen luokkahengen avulla rakennetaan hyvää perustaa yhteisöllisyydelle.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti,
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseä ja ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana.
- rohkaista kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden ja opettajien sekä muiden ihmisten ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja sekä auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaan sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin
- oppia suunnittelemaan omaa työtään, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa huoltajien ja koulun ammatteihin
pohdittua eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävä kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa

Vuosiluokka 2

Vuosiluokalla 2 yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen painopiste on oppilaiden itsetuntemuksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opettamisessa. Oppilaan ajattelua ja tekemistä tukemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen. Hyvien käytöstapojen sekä positiivisen luokkahengen avulla rakennetaan hyvää perustaa yhteisöllisyydelle.

•
Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti,
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseä ja ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana.
- rohkaista kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden ja opettajien sekä muiden ihmisten ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja sekä auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaan sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin
- oppia suunnittelemaan omaa työtään, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa huoltajien ja koulun ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävä kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa

Vuosiluokka 3

Vuosiluokalla 3 yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen painopiste on oppilaiden itsetuntemuksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opettamisessa. Oppilaan ajattelua ja tekemistä tukemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan ja identiteetin rakentamiseen. Hyvien käytöstapojen sekä positiivisen luokkahengen avulla rakennetaan hyvää perustaa yhteisöllisyydelle. Vahvistetaan oppilaan myönteistä asennetta ja kiinnostusta omaa ja toisen työtä sekä työelämää kohtaan.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti,
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu

-
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseä ja ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana.
- rohkaista kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden ja opettajien sekä muiden ihmisten ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja sekä auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaan sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa huoltajien, koulun ja lähialueen ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävästä kehityksestä merkitys kaikessa toiminnassa

Vuosiluokka 4

Vuosiluokalla 4 yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen painopiste on oppilaiden itsetuntemuksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opettamisessa. Oppilaan ajattelua ja tekemistä tukemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan ja identiteetin rakentamiseen. Hyvien käytöstopojen sekä positiivisen luokkahengen avulla rakennetaan hyvää perustaa yhteisöllisyydelle. Vahvistetaan oppilaan myönteistä asennetta ja kiinnostusta omaa ja toisen työtä sekä työelämää kohtaan.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti,
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseä ja ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana.
- rohkaista kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan

•

Yhteisöllisyys (T2)

harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden ja opettajien sekä muiden ihmisten ja yhteisöjen kanssa

- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja sekä auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaan sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa huoltajien, koulun ja lähialueen ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävä kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa

Vuosiluokka 5

Vuosiluokalla 5 yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen painopiste on oppilaiden itsetuntemuksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opettamisessa. Oppilaan ajattelua ja tekemistä tukemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan ja identiteetin rakentamiseen. Hyvien käytöstapojen sekä positiivisen luokkahengen avulla rakennetaan hyvää perustaa yhteisöllisyydelle. Vahvistetaan oppilaan myönteistä asennetta ja kiinnostusta omaa ja toisen työtä sekä työelämää kohtaan.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti,
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseä ja ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana.
- rohkaista kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden ja opettajien sekä muiden ihmisten ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja sekä auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaan sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa huoltajien, koulun ja lähialueen ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävä kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa

Vuosiluokka 6

Vuosiluokalla 6 yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen painopiste on oppilaiden itsetuntemuksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opettamisessa. Oppilaan ajattelua ja tekemistä tukemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan ja identiteetin rakentamiseen. Hyvien käytöstapojen sekä positiivisen luokkahengen avulla rakennetaan hyvää perustaa yhteisöllisyydelle. Vahvistetaan oppilaan myönteistä asennetta ja kiinnostusta omaa ja toisen työtä sekä työelämää kohtaan.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti,
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseä ja ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana.
- rohkaista kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden ja opettajien sekä muiden ihmisten ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omassa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja sekä auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaan sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä

•
Ympäristö (T4)

- tutustuttaa huoltajien, koulun ja lähialueen ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävä kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa

Vuosiluokka 7

Vuosiluokalla 7 oppilaat asettavat yhä enemmän itse tavoitteensa eri aineisiin ja oppivat ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan. Oppilaiden tulee omaksua aloitteellisuus ja yritteliäisyys

toimintatavoikseen esimerkiksi omakohtaisten osallistumis- ja vaikuttamiskokemusten kautta. Tavoitteena on, että oppilaille kasvaa luova toimintatapa, kyky ja halu toimia joko vähän tai paljon paremmin. Vähän parempi tapa toimia voi tarkoittaa jo olemassa olevien asioiden parantamista, ja paljon parempi tapa voi olla suuri innovaatio, joka muuttaa koko toiminnan. Jokainen on itsensä ”käyntikortti”; kun hoitaa asiansa hyvin, niin todennäköisesti siitä seuraa lisää jotakin positiivista. Koulun kaikki oppimisympäristöt ovat aktiivisessa käytössä. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös lähiympäristöjä kuten liikuntapaikkoja ja luontoa, yrityksiä, museoita, kirjastoa jne.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti,
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseä ja ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana.
- rohkaista uteliaisuuteen ja ihmettelyyn sekä kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan
- harjaannuttaa onnistumisen ja epäonnistumisen tuomien tunteiden käsittelyä ja hyväksymistä sekä ohjata jatkotoimenpiteisiin, uudelleen tai toisella tavalla kokeilemiseen ja yrittämiseen

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden ja opettajien sekä muiden ihmisten ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja sekä auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaan ja tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin sekä elinkeinoelämän rakenteisiin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia sekä erottamaan kannattava toiminta kannattamattomasta
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä
- kannustaa, rohkaista ja opastaa näkemään ongelmia, epäkohtia ja puutteita sekä löytämään niihin pieniä tai suuria ratkaisuja
- kannustaa rohkeaan kokeiluun ja ideoiden kehittelyyn
- kannustaa tekemään asioita entistä paremmin

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa yhteiskunnan ja elinkeinoelämän rakenteisiin sekä ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävä kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa
- auttaa ymmärtämään kansainvälisen toiminnan mahdollisuudet

Vuosiluokka 8

Vuosiluokalla 8 oppilaat asettavat yhä enemmän itse tavoitteensa eri aineisiin ja oppivat ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan. Oppilaiden tulee omaksua aloitteellisuus ja yritteliäisyys toimintatavoikseen esimerkiksi omakohtaisten osallistumis- ja vaikuttamiskokemusten kautta. Tavoitteena on, että oppilaille kasvaa luova toimintatapa, kyky ja halu toimia joko vähän tai paljon paremmin. Vähän parempi tapa toimia voi tarkoittaa jo olemassa olevien asioiden parantamista, ja paljon parempi tapa voi olla suuri innovaatio, joka muuttaa koko toiminnan. Jokainen on itsensä ”käyntikortti”; kun hoitaa asiansa hyvin, niin todennäköisesti siitä seuraa lisää jotakin positiivista. Koulun kaikki oppimisympäristöt ovat aktiivisessa käytössä. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös lähiympäristöjä kuten liikuntapaikkoja ja luontoa, yrityksiä, museoita, kirjastoa jne.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti,
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseä ja ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana.
- rohkaista uteliaisuuteen ja ihmettelyyn sekä kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan
- harjaannuttaa onnistumisen ja epäonnistumisen tuomien tunteiden käsittelyä ja hyväksymistä sekä ohjata jatkotoimenpiteisiin, uudelleen tai toisella tavalla kokeilemiseen ja yrittämiseen

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden ja opettajien sekä muiden ihmisten ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja sekä auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaan ja tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin sekä elinkeinoelämän rakenteisiin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia sekä erottamaan kannattava toiminta kannattamattomasta
- harjoitella työnhakua ja harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä
- kannustaa, rohkaista ja opastaa näkemään ongelmia, epäkohtia ja puutteita sekä löytämään niihin pieniä tai suuria ratkaisuja
- kannustaa rohkeaan kokeiluun ja ideoiden kehittelyyn
- kannustaa tekemään asioita entistä paremmin

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa yhteiskunnan ja elinkeinoelämän rakenteisiin sekä ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävä kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa
- auttaa ymmärtämään kansainvälisen toiminnan mahdollisuudet

Vuosiluokka 9

Vuosiluokalla 9 oppilaat asettavat yhä enemmän itse tavoitteensa eri aineisiin ja oppivat ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan. Oppilaiden tulee omaksua aloitteellisuus ja yritteliäisyys toimintatavoikseen esimerkiksi omakohtaisten osallistumis- ja vaikuttamiskokemusten kautta. Tavoitteena on, että oppilaille kasvaa luova toimintatapa, kyky ja halu toimia joko vähän tai paljon paremmin. Vähän parempi tapa toimia voi tarkoittaa jo olemassa olevien asioiden parantamista, ja paljon parempi tapa voi olla suuri innovaatio, joka muuttaa koko toiminnan. Jokainen on itsensä ”käyntikortti”; kun hoitaa asiansa hyvin, niin todennäköisesti siitä seuraa lisää jotakin positiivista. Koulun kaikki oppimisympäristöt ovat aktiivisessa käytössä. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös lähiympäristöjä kuten liikuntapaikkoja ja luontoa, yrityksiä, museoita, kirjastoa jne.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti,
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseä ja ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana.
- rohkaista uteliaisuuteen ja ihmettelyyn sekä kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan
- harjaannuttaa onnistumisen ja epäonnistumisen tuomien tunteiden käsittelyä ja hyväksymistä sekä ohjata jatkotoimenpiteisiin, uudelleen tai toisella tavalla kokeilemiseen ja yrittämiseen

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden ja opettajien sekä muiden ihmisten ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja sekä auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaan ja tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin sekä elinkeinoelämän rakenteisiin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia sekä erottamaan kannattava toiminta kannattamattomasta
- harjoitella työnhakua ja harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä

- kannustaa, rohkaista ja opastaa näkemään ongelmia, epäkohtia ja puutteita sekä löytämään niihin pieniä tai suuria ratkaisuja
- kannustaa rohkeaan kokeiluun ja ideoiden kehittelyyn
- kannustaa tekemään asioita entistä paremmin

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa yhteiskunnan ja elinkeinoelämän rakenteisiin sekä ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävä kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa
- auttaa ymmärtämään kansainvälisen toiminnan mahdollisuudet

3.5.2. Yrittäjämäinen toimintatapa, 7. vuosiluokan oppiaine

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

YRITTÄJÄMÄINEN TOIMINTATAPA -OPPIAINE vuosiluokalla 7

Oppiaineen tehtävä

Yrittäjämäinen toimintatapa ei ole erillinen, muusta toiminnasta irrallinen kokonaisuus, vaan se nähdään tapana toimia, ja siten se on mukana kaikessa toiminnassa. Tavoitteena on kokonaisvaltaisen asenteen ja taitojen kehittäminen.

Yrittäjämäisen toiminnan lähtökohtia ovat innovatiivisuus, hallittu riskinotto sekä toiminnan aikaansaaminen. Innovatiivisuus voidaan määritellä kyvyksi ja haluksi luoda ja ottaa käyttöön uusia tai olennaisesti parannettuja tuotteita, prosesseja, palveluita tai keksintöjä. Myös toiminta itsessään voi olla innovatiivista. Opetuksen tavoitteena on pyrkiä edistämään kaikenlaista innovatiivisuutta, yhteistyötä ja vastuullisuutta.

Luovaan toimintaan sekä uusien ideoiden kehittämiseen ja kokeiluun liittyy aina onnistumisen tai epäonnistumisen riski. Riski voi olla taloudellinen, psykologinen tai sosiaalinen. Niin yllättävä tai odotettua suurempi onnistuminen kuin pelätty ja valmistautumaton epäonnistuminenkin voivat asettaa toimijan vaikeaan tilanteeseen. Oppilaiden kanssa käsitellään näiden riskien olemassaoloa siten, että kukin voi ja osaa arvioida niitä omalla kohdallaan.

Hallittu riskinotto perustuu itsetuntemukseen sekä tietoon kohteesta. Siihen tarvitaan myös tietoa ympäristön muista toimijoista ja toiminnan lainalaisuuksista. Oppimisen tavoitteena tulisi olla optimistinen näkemys itsestä, mikä vahvistaa myönteistä minäkäsitystä ja uskoa omiin vaikutusmahdollisuuksiin.

Yrittäjämäinen toimintatapa pitää sisällään kyvyn nähdä ja ymmärtää eri tekijöiden vaikutus kokonaisuuteen sekä kyvyn saada osatekijät toimimaan tavoitteen saavuttamiseksi. Se on myös toiminnan loppuunsaattamista. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan avoimesti ympäröivän yhteiskunnan haasteisiin, ideoimaan ja suunnittelemaan, tekemään sinnikkäästi työtä päämäärän saavuttamiseksi sekä kantamaan vastuuta tekemästään.

Lähtökohtana voi olla ilmiöpohjainen oppiminen. Oppimiskokonaisuus voi muodostua pienistä osista, olla koko lukuvuoden kestävä projekti tai kaikkea siltä väliltä. Suositeltavaa kuitenkin on, että opetus järjestetään vähintään kahden tunnin kokonaisuuksina. Tämä mahdollistaa paremmin oppiaineelle luonteenomaisen toiminnan. Kaikenlainen yhteistyö kolmannen sektorin, yritysten ja muun yhteiskunnan toimijoiden kanssa on suotavaa.

Vuosiluokalla 7 yrittäjämäinen toimintatapa saa tuntijaossa yhden vuosiviikkotunnin uutena oppiaineena. Oppiaineen keskeinen aines on kuvattu nelikenttäkuviassa.

Yrittäjämäinen toimintatapa

Yrittäjämäinen toimintatapa –oppiaineen keskeinen aines.

Oppiaineen tavoitteet

Yrittäjämäisen toimintatavan yleiset tavoitteet vuosiluokalla 7. Näitä tavoitteita syvennetään yrittäjämäinen toimintatapa -oppiaineessa:

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti,
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseä ja ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana.
- rohkaista uteliaisuuteen ja ihmettelyyn sekä kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan
- harjaannuttaa onnistumisen ja epäonnistumisen tuomien tunteiden käsittelyä ja hyväksymistä sekä ohjata jatkotoimenpiteisiin, uudelleen tai toisella tavalla kokeilemiseen ja yrittämiseen

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden ja opettajien sekä muiden ihmisten ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti

- kehittää vuorovaikutustaitoja sekä auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaan sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin jja elinkeinoelämän rakenteisiin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia, sekä erottamaan kannattava toiminta kannattamattomasta
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä
- kannustaa, rohkaista ja opastaa näkemään ongelmia, epäkohtia ja puutteita sekä löytämään niihin pieniä tai suuria ratkaisuja
- kannustaa rohkeaan kokeiluun ja ideoiden kehittelyyn
- kannustaa tekemään asioita entistä paremmin

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa yhteiskunnan ja elinkeinoelämän rakenteisiin sekä ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestäväen kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa
- auttaa ymmärtämään kansainvälisen toiminnan mahdollisuudet

Oppiaineen sisällöt

Kurssin tarkennettuja sisältöjä on avattu yrittäjämäisen toimintatavan karttaan (kuva alla). Kurssin keskeiset sisällöt on kirjoitettu karttaan isoilla kirjaimilla, minkä lisäksi kartasta löytyy toteutus-esimerkkejä opettajalle ohjaamisen tueksi. Keskeiset sisällöt suoritetaan kurssin aikana halutussa järjestyksessä:

S1 Itsetuntemus

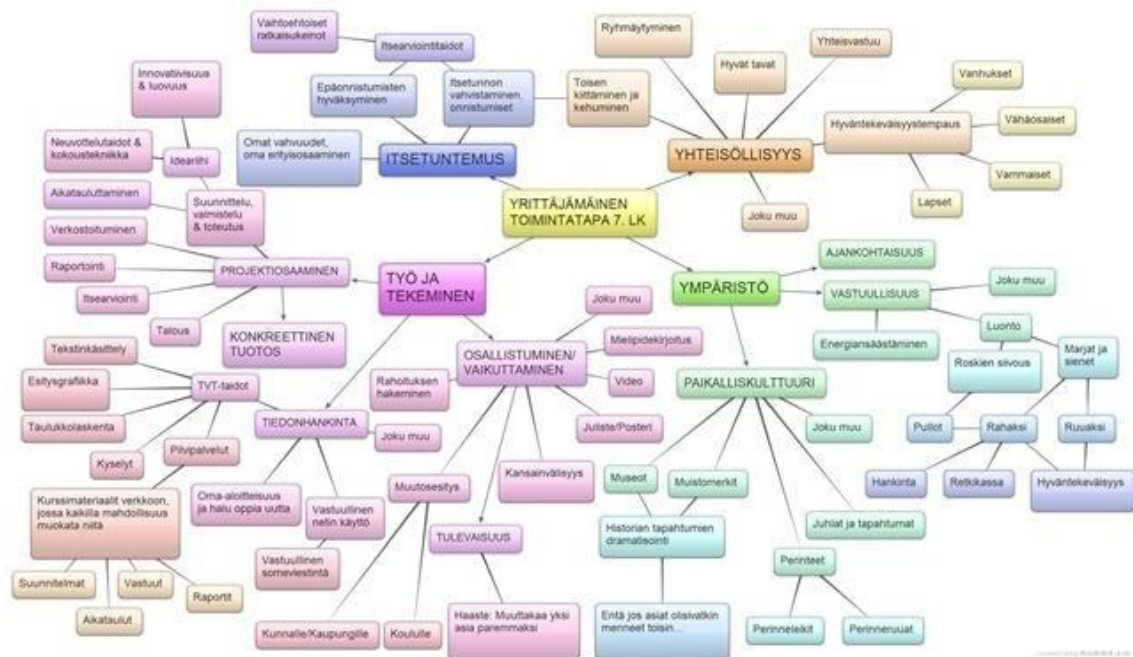
S2 Yhteisöllisyys

S3 Työ ja tekeminen

S4 Ympäristö

Esimerkkejä sisältöjen toteuttamiseksi:

- Oppilaat tutustuvat koulun lähellä sijaitsevaan museoalueeseen ja siihen liittyvään historiaan/tapahtumaan sekä käyvät tutustumassa paikanpäällä. Oppilaat kirjoittavat historiaa uudelleen jatkamalla tarinaa otsikolla "jos asiat olisivatkin menneet...". (Keskeisistä sisällöistä tulee YMPÄRISTÖ-PAIKALLISKULTTUURI suoritetuksi ja myös TYÖ JA TEKEMINEN-TIEDONHANKINTA)
- Oppilaat keräävät lähimetsästä puolukoita ja myyvät ne marjanostajille tai lahjoittavat paikallisille vanhuksille (Keskeisistä sisällöistä tulee suoritetuksi YHTEISÖLLISYYS ja myös YMPÄRISTÖ-VASTUULLISUUS)
- Oppilaat ideoivat ja toteuttavat jonkin projektin esimerkiksi teemalla näin täällä elettiin 100 vuotta sitten ja pitävät yhtenä päivänä jonkinlaisen tapahtumapäivän muille oppilaille tai vaikka koulun ulkopuolisille. (Tällaisessa projektissa on mahdollisuus toteuttaa vaikka kaikki keskeiset sisällöt yhdellä projektilla, riippuen miten valmistelu ja toteutus suoritetaan.)
- Oppilaat järjestävät messut (harraste-, yritys-, joulu-) (Projektissa toteutuvat kaikki sisällöt)
- Yhteistyöhanke vanhuspalveluiden tai UNICEF:in kanssa (Projektissa toteutuvat kaikki sisällöt)

Yrittäjämäinen toimintatapa -oppiaineen keskeiset sisällöt

Yrittäjämäinen toimintatapa -oppiaineen keskeiset sisällöt

Oppimisympäristöt ja työtavat

Koulun monipuolisten oppimisympäristöjen ja toimintakulttuurin pitää tukea oppilaiden itsetuntemuksen ja minäkuvan rakentumista, mahdollistaa toiminnalliset työtavat ja opettaa ja kannustaa työn arvostamiseen ja loppuun saattamiseen, luovuuteen sekä hallittuun riskinottoon. Työtapojen valinnassa keskeistä on luoda turvallinen ja avoin oppimisympäristö, jossa on lupa kokeilla, onnistua ja epäonnistua myös luokkahuoneen ulkopuolella aidoissa ympäristöissä. Kun on kivaa, oppii ja kun oppii, on kivaa! Oppilaiden työskentelyssä huomioidaan ajankohtaisuus, vastuullisuus ja paikalliskulttuuri, projektiosaaminen, osallistuminen, vaikuttaminen, tiedonhankinta ja konkreettinen tuotos. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa sisältöjen toteuttamistapoja ja keskeiset sisällöt käsitellään yhdessä sovitulla tavalla siten, että samassa projektissa voi suorittaa yhden tai useamman sisällön kerrallaan. Opettaja ohjaa toimintaa.

Mitä on oppilaan yrittäjämäinen toimintatapa?

Kysy, kuka:

- ideoi?
- suunnittelee?
- valitsee toteutettavat ideat?
- ponnistelee?
- saa elämyksiä?
- panee itsensä likoon?
- harjoittelee yhteistyötaitoja?
- harjoittelee esiintymistä?
- harjoittelee mielipiteen esittämistä ja kantansa perustelua?
- huolehtii verkostoista?
- kantaa vastuun tekemisestä?

Jos vastaus on suurimmassa osassa oppilas, toimintaa voidaan pitää oppilaan yrittäjämäisenä toimintana.

(Lähde: Levon-instituutin Auringonkukka-projekti)

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Yrittäjämäisen toimintatavan tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi ja pitkäjänteiseksi. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistasojen mukaiset oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt. Kurssin suoritustapa lisää oppilaiden omaa vastuuta kurssin hyväksytystä suorittamisesta.

Oppilaan oppimisen arviointi

Oppilas täydentää rakentamaansa portfolioa. Yrittäjämäinen toimintatapa -oppiaine arvioidaan sanallisesti (hyväksytyt/hylätyt).

Hyväksytyt arvosanan kriteerit

- Aktiivinen osallistuminen kurssin eri vaiheisiin (suunnittelu, toteutus, raportointi)
- Konkreettinen tuotos ja sen dokumentointi
- Vertais- ja itsearvioinnin suorittaminen

Kurssin aikana oppilaat laativat kurssikansion, johon sisällytetään hyväksytyt arvosanan kriteerien edellyttämät asiat. Lopussa oppilaat tekevät raportin, jossa he kertovat perustellen, miten jokainen vaadittu osa-alue (= kurssin keskeiset sisällöt) on suoritettu. Itsearvioinnissa oppilaat reflektoivat, miltä tuntui itse suunnitella kurssin sisältö ja tavoitteet ja miltä kurssin suorittaminen tuntui. Lisäksi opettaja voi vaatia reflektiossa käsiteltäväksi muita tärkeitä kokemiaan asioita.

Evijärvellä yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus

Ohjataan oppilasta ottamaan vastuuta omasta työskentelystään ja oppimisestaan. Tuetaan oppilasta löytämään oma sisäinen yritteliäisyytensä. Kannustetaan monipuoliseen ajatteluun ja oman toiminnan suunnitteluun sekä käyttämään erilaisia oppimismenetelmiä. Ollaan aktiivisesti yhteydessä Evijärven ja lähiympäristön yritysten ja yhteisöjen kanssa. Oppilaat osallistetaan ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan osallisuutta. Lukuvuosisuunnitelmissa tarkennetaan osallisuuden ja yrittäjyyden tavoitteet sekä toimintatavat.

Koulun laaja-alaisen osaamisen painotukset, toiminta ja arviointi

Evijärven kouluissa laaja-alaisen osaamisen painotuksena ovat itsestä huolehtiminen ja arjen taidot. Koulut voivat lukuvuosittain valita myös muita laaja-alaisen osaamisen painotuksia. Arviointi toteutetaan oppiaineiden arviointien yhteydessä. Painotusten tavoitteet, toteuttaminen ja arviointi tarkennetaan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

4. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

4.1. Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsentyy valtioneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaaman koulutyön laatuun. Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat koulu yhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

4.2. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiselle kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta ja kouluun kiinnittymistä tukevia ratkaisuja sekä hyvinvointia ja kestävä elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamista, yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia. Koulun toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavien yhteisten periaatteiden pohdinta on tärkeä osa koulun opetussuunnitelmatyötä ja samalla koulun toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja arviointia.

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa koulutyön laatuun ja oppilaiden kouluun kiinnittymiseen.

Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisen osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- opettajien ja oppilaiden vuorovaikutuksesta ja koulun ilmapiiristä • arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä

Eteläpohjalaiset oppivan yhteisön toimintakulttuuria kehittävät periaatteet

Etelä-Pohjanmaalla laadukkaan toimintakulttuurin keskiössä on koulu, oppiva yhteisö. Sen ympärille rakentuu kokonaisuus toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavista periaatteista. Kaiken taustalla vaikuttavat maakunnalliset arvot: Opimme, tunnemme, toimimme ja iloitsemme (ks. Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, luku 2).

Koulut voivat hyödyntää yllä olevaa kuviota oman koulunsa toimintakulttuurin kehittämisessä ja arvioinnissa.

Tavoitteena on, että eteläpohjalaisten koulujen toimintakulttuuri tukee lapsen kasvua elinikäiseen oppimiseen, osallisuuteen ja elämännhallintataitoihin sekä kestäväen kehityksen, erilaisten oppimisympäristöjen ja eteläpohjalaisen kulttuuriperinnön tuntemiseen. Laadukkaan toimintakulttuurin kautta oppilaalle syntyy ehjä kasvatuksen ja opetuksen polku esiopetuksesta perusopetuksen päättövaiheeseen. Tämä edellyttää opettajien yhteistyötä erityisesti nivelvaiheissa sekä kuntien ja koulujen omien yhteistyöverkostojen hyödyntämistä. Toimintakulttuuria arvioidaan osana maakunnallisen opetussuunnitelman arviointia.

Eteläpohjalaiset painotukset

Eteläpohjalainen opetussuunnitelmatyö tukee yhtenäistä perusopetuksen toimintakulttuuria. Etelä-Pohjanmaalla koulujen toimintakulttuurin painotukset ovat yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus, jotka on huomioitava oppimisympäristöjen kehittämisessä ja työtapojen valinnassa.

• Yrittäjämäinen toimintatapa

Yrittäjämäinen toimintatapa on ennen kaikkea asenne ja tapa toimia. Se on kansalaistaito, jota tarvitaan elämässä, opiskelussa ja tulevassa työssä riippumatta siitä, työskennelläänkö toisen palveluksessa vai itsenäisenä yrittäjänä.

Yrittäjämäinen toimintatapa on mukana kaikessa koulun toiminnassa ja luo siten pohjan koko koulun toimintakulttuurille. Luovat toimintatavat yhdessä erilaisten verkostojen kanssa rohkaisevat katsomaan myös ympäriväen yhteiskuntaan.

YRITTÄJÄMÄINEN TOIMINTATAPA: Nelikenttäkuvio

Yrittäjämäinen toiminta on esim. oikeaa asennetta, päättäväisyyttä, vastuuntuntoa, innovatiivisuutta, tulevaisuussuuntautuneisuutta ja kykyä tehdä oikeita asioita.

Yrittäjämäinen toimintatapa

• Osallisuus

Etelä-Pohjanmaalla osallisuus on oppivan yhteisön rakentamista yhdessä. Se on aktiivista kansalaisuutta, osallisuuden edistämistä ja demokraattista toimintakulttuuria. Oppilaat osallistuvat koulussa toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin oman ikätason mukaisesti. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Sitä täydentävät muut toimintamuodot, kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö sekä kestäväan kehitykseen liittyvä toiminta. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko koulu yhteisössä. Maakunnallisessa opetussuunnitelmatyössä on kiinnitetty erityistä huomiota yhteistyöhön eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa.

4.2.1. Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä.

Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteistyön lähtökohdista ovat yhteisön jäsenten hyvät yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, joita opitaan ennen kaikkea arjen luonnollisissa kohtaamisissa. Näissä aikuisten malli ja esimerkki ovat erityisen tärkeitä.

Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat oppimisen tavoite eri oppiaineissa ja ne sisältyvät myös laaja-alaisen osaamisen kokonaisuuteen. Oppituntien lisäksi tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu arkisissa tilanteissa on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria.

Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

4.2.2. Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Oppilaiden vertaissuhteiden aktiivinen tukeminen, myönteiset yhteiset kokemukset ja merkityksellisyyden tunne yhteisön jäsenenä tukevat kouluun kiinnittymistä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnot ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa toimintakulttuuria.

Oppilaille on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilönä että ryhmän jäsenenä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

4.2.3. Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentamisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun

ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

4.2.4. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnistetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kielyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

4.2.5. Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäsenenä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävä kehityksen toiminnot täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

4.2.6. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolittietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään

valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

4.2.7. Vastuu ympäristöstä ja kestäväan tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestäväan elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestäväan elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestäväa arkea.

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäsenenä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

4.3. Oppimisympäristöt ja työtavat

4.3.1. Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet. Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

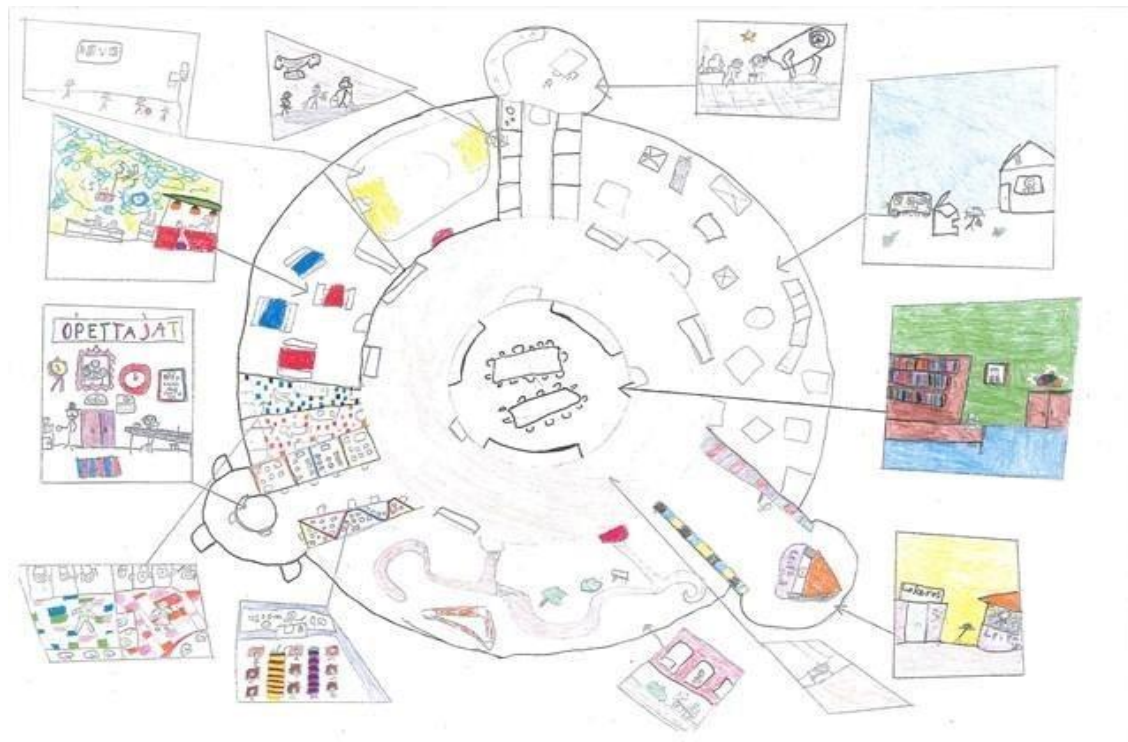
Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden.

Etelä-Pohjanmaalla kannustetaan monipuolisten oppimisympäristöjen hyödyntämiseen, esim. koulurakennuksen ulkopuolella tapahtuvaan monipuoliseen oppimiseen. Monimuotoiset oppimisympäristöt mahdollistavat vuorovaikutuksessa tapahtuvan oppimisen, yhdessä tekemisen sekä jaettuun asiantuntijuuteen perustuvan toimintakulttuurin. Toimintakulttuurin monipuolistamisessa myös tilojen rooli on keskeinen. Tärkeää on erilaisten yhteistyömuotojen kehittäminen koulun ja kodin sekä muiden yhteistyötahojen kanssa.

Uudenlainen oppimisympäristö

Piirustus: Uudenlainen oppimisympäristö. Unelmien koulu. Koskiahde Helmi, Männikön koulu, Lapua

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa, ja niistä tulee keskustella myös huoltajien kanssa. Työtavojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Huomioon otetaan myös eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteet.

"Kouluun tuliais aamulla varhain, ja opetuslaatu ois mitä parhain."Unelmien koulu. Köykkä Oona, Paulaharjun koulu, Kurikka

4.3.2. Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnon terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsentyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämällä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttavat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma Katso edellinen kappale

Oppimisympäristöt ja työtavat.

4.4. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietoaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnitteleamalla monialaisia, pitempikestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilaille on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön

- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Maakunnallinen opetussuunnitelmatyö, yhteinen tuntijako sekä eteläpohjalaiset painotukset, yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus, tukevat esi- ja perusopetuksen yhtenäisyyttä ja opetuksen eheyttämistä.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet suunnitellaan ja toteutetaan yhdistelemällä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja mielekkäiksi kokonaisuuksiksi. Etelä-Pohjanmaalla jokaisen oppilaan opintoihin tulee sisältyä vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. *Lähtökohtana voidaan pitää, että monialaisen oppimiskokonaisuuden laajuus vastaa oppilaan viikkotuntimäärää.* Viikkotuntimäärän voi esimerkiksi hajauttaa pidemmälle ajanjaksolle, toteuttaa useiden teemapäivien kokonaisuutena tai projektiviikkona. Erilaisia käytännön toteuttamistapoja monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun löytyy perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvusta 4. Keskeistä on, että oppilaalla on mahdollisuus syventyä riittävästi oppimiskokonaisuuden sisältöihin.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteita, sisältöjä, käytäntöjä ja arviointia suunniteltaessa otetaan huomioon eteläpohjalaiset painotukset ja erityispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen teemat. Toteuttamisen tulee ilmentää maakunnan ja koulun arvoja sekä oppimiskäsitystä. Lisäksi huomioidaan oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteistyötä sekä työnjakoa koskevat toimintatavat.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan koulukohtaisesti, ja ne linjataan koulujen opetussuunnitelmissa. Koulukohtaisissa vuosisuunnitelmissa on maininta siitä, mitkä ovat lukuvuodelle suunnitellut ja valitut monialaiset oppimiskokonaisuudet sekä miten oppilaat osallistetaan oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun. Koulukohtaisissa vuosisuunnitelmissa tarkennetaan monialaisten oppimiskokonaisuuksien järjestämisen käytännöt sekä oppimiskokonaisuuksiin liittyvän oppilasarvioinnin käytänteet. Oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien arvioinnissa painotetaan työskentelyn arviointia (ks. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet luku 6.3):

- taito työskennellä itsenäisesti
- taito työskennellä yhdessä
- taito suunnitella omaa työtä
- taito säädellä omaa työtä
- taito arvioida omaa työtä
- taito toimia vastuullisesti

- taito toimia parhaansa yrittäen
- taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa

Oppilaan osoittama osaaminen huomioidaan oppiaineiden sanallista arviota tai arvosanaa annettaessa. Oppilas saa palautetta työskentelystään monialaisen oppimiskokonaisuuden toteuttamisen aikana, ja hänelle on annettava mahdollisuus monipuoliseen osaamisen arviointiin (ks. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet luku 6). Oppilaiden työskentelytaitojen kehittäminen on perusopetuksen keskeisiä tavoitteita.

Opetuksen järjestäjä seuraa, arvioi ja kehittää oppimiskokonaisuuksien toimivuutta oman arviointijärjestelmänsä mukaisesti.

Monialaista oppimista unelmien koulussa

Piirustus: Monialaista oppimista unelmien koulussa. Unelmien koulu. Kia P., Sara K., Sanni O., Kuortane.

"Unelmiemme koulu olisi viihtyisä paikka, josta saisi ainutlaatuisia kokemuksia, kavereita, ja ennen kaikkea oppia. Siellä oppilaat käyttäytyisivät hyvin ja opettajat antaisivat enemmän vastuuta oppilaille." Unelmien koulu. Alakortes Henrietta ja Ohlgren Teeo, Pukkilan koulu, Kauhajoki.

"Yhdessä tehtäisiin kaikkea kivaa, ei kukaan silloin toista vihaa." Unelmien koulu. Haapaniemi Laura, Teuvan Yhteiskoulu, Teuva.

4.5. Paikallisesti päätettävät asiat

Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavien periaatteiden pohdinta on keskeinen osa opetussuunnitelmatyötä ja samalla toiminnan jatkuvaa kehittämistä edistävä tekijä. Paikallisesti päätetään, miten oppilaat ja huoltajat osallistuvat toimintakulttuurin kehittämiseen sekä mitä muuta yhteistyötä ja keiden toimijoiden kanssa tehdään toimintakulttuurin kehittämiseksi. Suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös toimintakulttuurin jatkuvuuteen esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksen eri vaiheissa.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten opetuksen järjestäjä ja koulut edistävät ja arvioivat toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden toteutumista; mitkä ovat mahdolliset paikalliset painopisteet ja miten ne ilmenevät käytännössä (toimintakulttuurin periaatteiden kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
  - mitkä ovat oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaa, käyttöä ja kehittämistä ohjaavat paikalliset tavoitteet ja erityiskysymykset (muilta osin oppimisympäristöjen ja työtapojen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
  - miten opetuksen eheyttämistä käytännössä toteutetaan
  - miten monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan
  - toteuttamista ohjaavat paikalliset tavoitteet (yleiskuvauksen osalta opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
  - toteuttamista ohjaavat periaatteet ja toteuttamistavat (päätetäänkö esimerkiksi oppimiskokonaisuuksien teemoista yhteisessä paikallisessa opetussuunnitelmassa ja tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa tai lukuvuosisuunnitelmassa vai miten menetellään; miten turvataan, että jokaisen oppilaan opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa; miten ohjeistetaan oppimiskokonaisuuksien laajuus, miten sovitaan kulloinkin mukana olevista oppiaineista; miten oppilaiden osallistuminen suunnitteluun järjestetään jne.)
  - tavoitteet ja sisällöt (määrittely joko opetussuunnitelmassa tai lukuvuosisuunnitelmassa opetuksen järjestäjän päätöksen mukaan)
  - arviointikäytännöt (miten huolehditaan siitä, että ko. kokonaisuuksissa osoitetut työskentelytaidot ja muu osaaminen otetaan huomioon kokonaisuuden toteuttamisessa mukana olevien oppiaineiden arvioinnissa)
  - toteutumisen seuranta, arviointi ja kehittäminen.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokainen koulu täsmentää oman toimintakulttuurinsa sekä oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet sekä yhteistyön ja muun käytännön toteutuksen. Lisäksi opetuksen järjestäjä huolehtii, että monialaisten oppimiskokonaisuuksien sekä mahdollisen muun eheyttämisen suunnittelu, tavoitteiden ja sisältöjen määrittely, toteuttaminen, seuranta ja arviointiyhteistyö täsmennetään koulukohtaisesti. Koulukohtaisesti on tärkeä määritellä eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteistyötä ja työnjakoa koskevat toimintatavat oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa sekä tarkentaa oppimiskokonaisuuksiin liittyvän oppilaan arvioinnin käytänteet. Täsmennykset kirjataan joko koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

Opetussuunnitelmaan voidaan myös liittää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevia yhteistyösuunnitelmia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Evijärvellä Toimintakulttuuri

Evijärvellä kaikilla kouluilla on erilainen toimintakulttuurinsa, johon vaikuttavat koulun koko ja toimintaympäristö sekä oppilaiden ikätaso. Kouluilla on järjestyssäännöt ja koulukohtaiset toimintatavat.

Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Evijärvellä jokainen koulu täsmentää tämän opetussuunnitelman mukaisesti toimintakulttuurinsa, oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteensa ja kirjaa ne koulukohtaiseen lukuvuosisuunnitelmaan.

Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Evijärven koulujen toimintakulttuuri edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestäväää elämäntapaa. Oppilailla on mahdollisuus osallistua koulun toiminnan suunnitteluun,

kehittämiseen ja arviointiin. Tämä tapahtuu oppilaskuntatoiminnassa, erilaisissa tapahtumissa, mutta myös päivittäisessä työskentelyssä koulupäivän aikana.

Kouluissa kannustetaan rakentavan palautteen antamiseen.

Kodin ja koulun pääasiallisena tiedotuskanavana käytetään Wilmaa. Jokaisessa koulussa järjestetään vähintään yksi vanhempainilta lukuvuoden aikana. Vanhemmille tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa koulun toimintakulttuurin kehittämiseen (esimerkiksi vanhempainyhdistykset, sähköiset kyselyt).

Koulut tekevät yhteistyötä paikallisten yritysten ja järjestöjen kanssa. Yhteistyötavat kirjataan lukuvuosisuunnitelmiin.

Koulun toiminta edistää turvallisuutta ja tukee hyvinvointia. Tämä huomioidaan koulun turvallisuus- ja opiskeluhoitosuunnitelmissa. Oppilaiden yksilöllisyys ja kulttuurien moninaisuus huomioidaan koulun juhlissa, päivänavauksissa ja muissa koulun toiminnoissa.

Oppimisympäristöt ja työtavat

Evijärven koulut käyttävät opetuksessa omaa lähiympäristöä, lähiluontoa ja erilaisia oppimisympäristöjä. Kouluissa käytetään monipuolisesti erilaisia opetus- ja työtapoja (esim. eheyttävä ja eriyttävä opetus). Oppilaat otetaan mukaan oppimisympäristöjen kehittämiseen esim. välituntialueen tai tilojen suunnittelussa. Oppilaalla on oltava mahdollisuus vaikuttaa opetuksessa käytettäviin työtapoihin. Opetus järjestetään opetuksen eheyttämistä ja monialaisia oppimiskokonaisuuksia painottaen koko kouluvuoden aikana.

Koulujen lukuvuosisuunnitelmassa konkretisoituu opetuksen toteuttaminen käytännössä. Evijärven TVT-strategian mukaisesti tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline.

Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

- jokainen opettaja toteuttaa opetuksen eheyttämistä omassa luokassaan ja yhteistyössä muiden kanssa: lähestyy asioita oppilasta kiinnostavista ilmiöistä käsin, kannustaa tutkivaan oppimiseen ja yhteistyöhön ja auttaa oppilasta ymmärtämään opiskeltavien asioiden välisiä suhteita
- kouluissa käydään keskustelua oppimiskäsityksestä ja työtavoista
- oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun otetaan mahdollisuuksien mukaan oppilaat, huoltajat ja muut sidosryhmät
- teemojen valinnoissa ja kokonaisuuksien suunnittelussa huomioidaan mahdolliset kansainväliset, kansalliset, paikalliset/alueelliset olosuhteet, oppimisympäristöt, yhteistyöverkostot, ajankohtaiset paikalliset teemat ja kampanjat sekä paikallinen osaaminen
- eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteistyötä ja työnjakoa koskevat toimintatavat oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa sekä niiden arvioinnissa ja kehittämisessä määritellään koulukohtaisesti ja kuvataan vuosittain kunkin koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

5.1. Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävästä elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Hyvä opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde edistää kouluun kiinnittymistä. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, opiskeluhoito ja oppimisen tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjaukseen, opiskeluhoitoon ja oppimisen tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ja poissaolojen suunnitelmallinen ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ja didaktisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja opiskeluhoitoon tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Oppilaan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua suunnitelmallisesti poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen ehkäiseminen

Läsnäoloa tukeva koulun toimintakulttuuri edistää oppimista, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Poissaolojen ehkäiseminen on keskeisessä asemassa suunniteltaessa poissaoloihin liittyviä toimenpiteitä ja toimintamalleja. Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaankin tasolla.

Koulussa opitaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja osana oppiaineiden opetusta ja laaja-alaisen osaamisen kokonaisuutta. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelua varten voidaan paikallisesti laajentaa esimerkiksi terveystiedon tai muiden aineiden oppimäärää. Yhteisön kannustava ilmapiiri tukee oppilaiden aitoa toimijuutta sekä vertaissuhteiden muodostumista. Erityistä huomiota läsnäolon tukemiseen tulee kiinnittää opintojen nivelvaiheissa, jolloin kiinnittyminen uuteen yhteisöön on kesken.

Opiskeluhoolto on yhteisöllistä ja yksilökohtaista työtä, jonka avulla huolehditaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaan hyvinvoinnista ja oppimisesta. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria ja arjen huolenpitoa, jonka avulla vahvistetaan oppilaan osallisuutta ja kokemusta kuulumisesta luokka- ja kouluyhteisöön. Opiskeluhoolto ulottuu kaikkeen koulutyöhön ja on kouluyhteisön aikuisten yhteinen tehtävä. Välittävä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä kiireettömyys ja kuulluksi tuleminen edistävät oppilaan kiinnittymistä yhteisöön. Poissaolojen ehkäisemistä, suunnitelmallista seuranta ja niihin puuttumista koordinoi koulukohtainen opiskeluhoutoryhmä osana yhteisöllisen opiskeluhoollotyön kokonaisuutta. Yhteisöllisen työn suunnittelussa on tärkeää varmistaa oppilaiden ja huoltajien osallisuus.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden varhainen havaitseminen sekä riittävä ja oikea-aikainen tuki ehkäisee poissaoloja. Oppimisen sujuminen, onnistumiset ja kannustava palaute tukevat kouluun kiinnittymistä. Myös kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen ja niihin järjestelmällinen puuttuminen tukevat yksittäisen oppilaan ja koko yhteisön hyvinvointia ja kiinnittymistä koulutyöhön.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, keskustelu läsnäolon merkityksestä ja tiedottaminen poissaolojen seurannasta ja puuttumisen käytännöistä tukee oppilaan läsnäoloa koulussa.

Poissaolojen seuranta ja niistä ilmoittaminen

Opetuksen järjestäjä seuraa poissaoloja suunnitelmallisesti hyödyntäen koulutason tietoja. Opetuksen järjestäjä päättää poissaoloihin puuttumisen toimintamallissaan kenen tehtävänä ja miten on seurata koulun tasolla oppilaiden poissaoloja suunnitelmallisesti koulu-, luokka- ja yksilötasolla.

On tärkeää, että poissaoloihin reagoidaan varhain poissaolon syystä riippumatta. Poissaolosta ilmoitetaan huoltajalle tai muulle oppilaan lailliselle edustajalle mahdollisimman pian. Poissaolojen lisääntyessä tai pitkittyessä tulee olla viipymättä yhteydessä opiskeluhoollpalveluiden ammattilaisiin. Poissaolojen kohdennetusta seurannasta sovitaan yksilöllisesti.

Poissaoloihin puuttuminen ja taustasyiden selvittäminen

Poissaolojen taustasyit ovat moninaiset ja ne voivat liittyä niin yhteiskunnan, koulun, oppilaan kuin kodinkin tapahtumiin ja muutoksiin. Oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisten tukitoimien tarjoamiseksi on hyvä selvittää poissaolojen taustasyitä siinä määrin kuin se on mahdollista. Syiden selvittäminen ja vastuut sovitaan tiiviissä yhteistyössä oppilaan, huoltajien, opettajien ja opiskeluhoollpalveluiden ammattilaisten kanssa. Opetuksen järjestäjän ja koulun tulee tunnistaa kouluun ja kouluyhteisöön liittyviä tekijöitä poissaolotilanteissa ja puuttua niihin.

Yksittäisen oppilaan poissaoloihin puututaan opetuksen järjestäjän tekemän poissaoloihin puuttumisen toimintamallin mukaisesti. Opettaja voi konsultoida yksittäisen oppilaan asiassa opiskeluhoollpalveluiden ammattilaisia opiskeluhoollon tuen tarpeen arvioimiseksi ja tilanteen selvittämiseksi. Monialainen työskentely on tärkeää käynnistää mahdollisimman varhain. Tarvittaessa kutsutaan koolle monialainen asiantuntijaryhmä (yksilökohtainen). Ryhmässä selvitetään oppilaan tuen tarvetta, järjestetään tukea ja seurataan tilannetta. Opiskeluhoollpalveluista oppilas ohjataan tarvittaessa koulun ulkopuolisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Oppilaan poissaolojen vähentämiseksi voidaan lisäksi tarvita oppilaan tarvitsemien oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimien päivittämistä. Mikäli oppilas ei terveydentilan tai painavan muun syyn vuoksi pysty kokonaan tai osittain osallistumaan lähiopetukseen, tulee viimesijaisena keinona harkita päätöksen tekemistä erityisistä opetusjärjestelyistä ja oppimissuunnitelmasta ja siitä, miten oppilaan opetus, oppimisen tuki ja arviointi järjestetään poissaolojakson aikana.

Tarvittaessa on otettava yhteyttä sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi tai tehtävä lastensuojeluilmoitus.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Koulu yhteisön jokainen jäsen kantaa vastuuta turvallisesta oppimisympäristöstä ja oppilaiden hyvinvoinnista. Koulun yhteisöllisyys rakentuu eteläpohjalaisten arvotemojen pohjalta (ks. eteläpohjalainen opetussuunnitelma, luku 2). Yhteisöllisessä koulussa vuorovaikutus ihmisten välillä on ystävällistä ja tasa-arvoista. Erilaiset ihmiset toimivat yhdessä toisiaan arvostaen. Koulun toimintakulttuuri luo turvallisen oppimisympäristön.

Turvallista koulupäivää, yhteistyötä ja kestäväää tulevaisuutta rakennetaan aktiivisesti, tavoitteellisesti ja sisukkaasti yhdessä tehden ja yrittäen. Opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnan, oppimisen ja hyvinvoinnin tukemisesta. Oppilaan on käytädyttävä muita kiusaamatta, syrjimättä tai häiritsemättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

Oppilaille tulee olla mahdollisuus vaikuttaa koulun toimintaan ja osallistua oppimisensa suunnitteluun. Oppilaita osallistavat työtavat ja opetusmenetelmät edistävät työrauhaa. Myös vanhemmat ja muut sidosryhmät tukevat koulun arkea, ja koulussa viihdytään yhdessä kavereiden ja ystävien kanssa. Hyvinvoivassa koulussa on ilo oppia. Tämä ilmenee myönteisinä oppimistuloksina, kasvuna ja kehityksenä, säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena.

Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovitusta tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä.

Koulun yhteisöllisyys ja yhteistyö

Koulun yhteisöllisyys rakentuu monesta eri asiasta. Pohjalla vaikuttavat yhteiset arvot ja koulun toimintakulttuuri. Yhteinen vastuu koulupäivästä edellyttää koulun sisäistä ja ulkoista yhteistyötä. Yhteistyön muotoja ovat mm.

- kodin ja koulun yhteistyö
- tuki- ja kummioppilastoiminta
- oppilaskuntatoiminta
- järjestyssäännöt
- yhteisöllinen opiskeluhoolto
- välituntitoiminta
- aamu- ja iltapäivätoiminta
- kouluruokailu
- koulumatkat ja –kuljetukset
- koulukirjasto
- koulun kerhotoiminta

Kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen ehkäiseminen

Koulun tehtävänä on auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään ja kiinnittymään kouluun. Poissaoloja ennaltaehkäistään vahvistamalla kouluun kiinnittymistä ja koululäsnäoloa sekä tukemalla oppilaiden vertaissuhteita. Opettajan ja oppilaan hyvä vuorovaikutussuhde sekä oppilaiden läsnäoloa tukeva toimintakulttuuri edistää kouluun kiinnittymistä.

Poissaoloja seuraamalla, oikea-aikaisilla tukitoimilla ja monialaisella yhteistyöllä vahvistetaan oppilaan kasvua ja kehitystä.

Poissaolojen suunnitelmallinen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen

Koulun tulee puuttua poissaoloihin opetuksen järjestäjän linjaamalla tavalla. Opetuksen järjestäjällä tulee olla toimintamalli poissaolojen ehkäisemiseen, suunnitelmalliseen seuraamiseen ja niihin puuttumiseen. Toimintamallia tulee jatkuvasti seurata ja kehittää kerätyn tiedon ja järjestelmällisen palautteen pohjalta.

Koulun tasolla poissaolojen ehkäisemistä, suunnitelmallista seuranta ja niihin puuttumista koordinoi koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä osana yhteisöllisen opiskeluhoitotyön kokonaisuutta. Yhteisöllisen työn suunnittelussa on tärkeää varmistaa oppilaiden ja huoltajien osallisuus.

5.2. Yhteistyö

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

5.2.1. Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista. Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

5.2.2. Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja

kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohdista on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja opiskeluhollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempain verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

5.2.3. Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä opiskeluholloin toteuttamisessa.

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä opiskeluholloin sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuorisoi-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

5.3. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitotilaisuuksissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa. Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitotoimia.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle opiskeluhoitopalveluita palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36h §:ssä tarkoitettuna opiskeluhoitona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoillon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi sen hyvinvointialueen, jonka alueella koulu sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitettut toimenpiteet tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitettuun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi, järjestetään tarvittava opiskeluhoito. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa, kun hänet on poistettu luokkahuoneesta, muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi.

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun. Yhteistyö huoltajien ja muun muassa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Oppilaiden ohjaaminen ja ojentaminen sekä kasvatukselliset keskustelut kuuluvat koulun kasvatusohjelmaksi. Kaikki ohjaaminen ja ojentaminen eivät johda kasvatuskeskusteluun. Oppilaita huomautetaan asiattomasta toiminnasta aina tarvittaessa. Ennen kasvatuskeskustelua kouluilla voi olla käytössä omia käytänteitä hyvän kouluarjen ylläpitämiseksi.

Kasvatuskeskustelun tavoitteena on koulun sääntöjen parempi noudattaminen ja niiden ymmärtäminen, jälki-istuntorangaistusten vähentäminen sekä koulun ja kodin välisen kasvatusyhteistyön tiivistäminen. Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälkiistunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen (POL 36 §).

Kasvatuskeskustelussa on kyse tilanteesta, jossa kasvatuksellisesta ohjauksesta on tarpeen kirjata ja tiedottaa huoltajille. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se katsotaan tarpeelliseksi (POL 35 a §). Jälki-istunto voidaan antaa toistuvien kasvatuskeskustelujen jälkeen tai ilman kasvatuskeskustelua, jos teko on ollut törkeä. Jälki-istunnossa saa teettää kasvatuksellisia töitä.

Jokaisella koululla on käytössä kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämistä koskeva suunnitelma. Suunnitelma on laadittu osana opetussuunnitelmaa.

Kurinpitokeinoja käytettäessä on noudatettava hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidolliset keinot sekä turvaamistoimet perusopetuksessa

Keino tai toimi	Toimivaltainen vastuuhenkilö	Kuuleminen, ilmoittaminen, kirjaaminen	Muuta huomioitavaa
KASVATUSKESKUSTELU			
Kasvatuskeskustelu, ensisijainen toimi (POL 35 a §)	Opettaja tai rehtori	Ilmoitettava huoltajalle, jolla mahdollisuus osallistua. Kirjattava.	Max. 2 tuntia. Yksilöidään teko, syyt, seuraukset ja korjaavat keinot.
OPPILAAN VELVOLLISUUDET			
Siivousvelvoite (POL 35 §) jos tekijä on varmuudella tiedossa ja yksilöitävissä	Opettaja tai rehtori	Mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle. Määriteltävä kirjaus-, ilmoitus- ja arkistointikäytännöt	Max. 2 tuntia. Valvonta järjestettävä. Turvallisuudesta huolehdittava. Oppilas ei voi tehtävän suorittamisen vuoksi jäädä pois opetuksesta. Tehtävän suorittaminen tulee ottaa huomioon päätettäessä muista lainmukaisista kurinpidollisista toimenpiteistä.
Tekemättömät kotitehtävät (POL 35 §, 36 §, 36 a § ja perusopetusasetus (852/1998) 18 §)	Opettaja	Ilmoitettava huoltajalle. Kirjaaminen määritellysti.	Valvottava.

KURINPIDOLLISET KEINOT			
Opetustilasta poistaminen jäljellä olevan oppitunnin ajaksi (POL 36 §, 36 a §, 36 h §, perusopetusasetus (852/1998) 18 §)	Opettaja tai rehtori tai molemmat yhdessä	Ilmoitettava huoltajalle ennalta määritellyllä tavalla. Kirjaaminen määritellyllä tavalla.	Valvonta järjestettävä. Jos on käytetty välttämättömiä voimakeinoja, tehdään kirjallinen selvitys opetuksen järjestäjälle.
Jälki-istunto opetuksen häiritseminen, järjestyksen rikkominen, vilpillinen käytös	Opettaja tai rehtori	Oppilasta on kuultava. Ilmoitettava huoltajalle ennalta määritellyllä tavalla. Kirjaaminen määritellyllä tavalla.	Max. 2 tuntia. Yksilöidään teko, hankitaan riittävä selvitys, valvottava. Ei oppituntien aikana. Hiljaa istuttaen tai teettämällä ikään ja tekoon suhteutettuja kehittäviä tehtäviä.

(POL 36 §, 36 a §, perusopetusasetus (852/1998) 18 §)			
<p>Opetuksen epääminen</p> <p>enintään jäljellä olevan ja seuraavan työpäivän ajaksi</p> <p>Turvaamistoimi, jos oppilaan tai jonkun muun turvallisuus kärsii oppilaan käyttäytymisen vuoksi</p> <p>(POL 36 §, 36 a §, 36 h §, perusopetusasetus (852/1998) 18 §)</p>	Rehtori	<p>Ilmoitettava huoltajalle ja tarvittaessa sosiaalihuollon toimeenpanosta vastaavalle viranomaiselle. Kirjattava määritellyllä tavalla.</p> <p>Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuus keskustella koulupsykologin tai kuraattorin kanssa sekä järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen.</p> <p>Oppilaalle tehdään suunnitelma opetuksen järjestämisestä epäämisen aikana ja turvallisen opetuksen palaamisen tukemiseksi.</p>	<p>Valvonta järjestettävä.</p> <p>Jos poistetaan välttämättömin voimakeinoin, annettava kirjallinen selvitys opetuksen järjestäjälle.</p>

<p>Kirjallinen varoitus</p> <p>(POL 36 §, 36 a §, 36 h §)</p>	Kunta päättää toimivallasta.	<p>Kuultava oppilasta ja huoltajaa. Huoltajalle kirjallinen päätös valitusosoituksella. Hallintopäätös, kirjattava määritellyllä tavalla.</p>	
<p>Määräaikainen erottaminen</p> <p>vakava rikkomus tai toistuva piittaamattomuus jatkuu muiden kurinpidollisten toimien jälkeen</p> <p>(POL 36 §, 36 a §, 36 h §)</p>	<p>Monijäseninen toimielin, toimivallasta päätetty johtosäännössä</p>	<p>Kuultava oppilasta ja huoltajaa. Huoltajalle kirjallinen päätös valitusosoituksella. Hallinnollinen päätös, täytäntöönpanosta päätettävä ja päätös perusteltava. Tiedoksi sosiaaliviranomaiselle.</p>	<p>Max. 3 kk.</p> <p>Yksilöidään teko, hankitaan riittävä selvitys, järjestetään tarvittava opiskeluhoolto, järjestetään opetus, laaditaan henkilökohtainen suunnitelma opetuksesta.</p>

TURVAAMISTOIMET

<p>Poisotto-oikeus</p> <p>(POL 36 d §)</p> <p>Kielletty tai vaarallinen esine</p>	<p>Rehtori tai opettaja tai yhdessä ennalta laaditun suunnitelman ja ohjeiden mukaan.</p>	<p>Ilmoitettava huoltajalle mahdollisimman pian. Kirjattava, samoin hävittäminen ja</p>	<p>Viimesijainen puuttumiskeino. Varmistettava turvallisuus,</p>
---	---	---	--

<p>tai aine, jolla häiritsee tai joka häiritsee opetusta/oppimista. Ensin pyydetään antamaan pois. Jos ei anna, on oikeus ottaa pois. Häirintään käytetty esine annetaan työpäivän päätyttyä takaisin. Kielletyt esineet tai aineet huoltajalle tai poliisille hallussapito-oikeuden mukaisesti.</p>		<p>takaisin luovuttaminen on kirjattava.</p>	<p>hienotunteisuus, henkilökohtainen koskemattomuus.</p> <p>Jos on käytetty välttämättömiä voimakeinoja, tehdään kirjallinen selvitys opetuksen järjestäjälle.</p>
<p>Tarkastamisoikeus (POL 36 e §, 36 f §)</p> <p>Jos on ilmeistä, että oppilaalla on hallussaan turvallisuutta vaarantava kielletty esine tai aine, eikä oppilas luovuta tai osoita, ettei hänellä ole sellaista hallussaan.</p>	<p>Opettaja ja rehtori</p>	<p>Ilmoitettava huoltajalle mahdollisimman pian. Kirjattava.</p>	<p>Oppilaalle ilmoitettava syy. Tarkastaja samaa sukupuolta, ja oltava toinen täysi-ikäinen koulun henkilökuntaan kuuluva läsnä. Oppilaan pyynnöstä läsnä hänen valitsemansa henkilökunnan jäsen, jos se on mahdollista.</p>

Seurantavelvoite

Opetuksen järjestäjän tulee seurata kasvatustieteiden, kurinpidollisten toimien, häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistamisen, esineiden ja aineiden haltuunotto-oikeuden sekä oppilaan tavaroiden haltuunotto-oikeuden käyttöä ja toimien kehittymistä (perusopetuslaki 36 i §).

Opetuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen ja kasvatustieteiden käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista, jotta suunnitelman toteutumista ja toiminnan yhdenmukaisuutta voidaan seurata ja kehittää sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Tarkemmat määräykset suunnitelman laatimisesta sisältyvät perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Koulukohtaiset tiedot tulee määräjain käsitellä muun muassa koulun opiskeluhoitoryhmässä.

Lähteet:

Opetushallituksen verkkosivu 1.9.2022: Kurinpitokeinot ja turvaamistoimenpiteet perusopetuksessa

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kurinpitokeinot-ja-turvaamistoimenpiteetperusopetuksessa>

Perusopetuslaki

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628> Perusopetusasetus

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980852>

5.4. Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet ja olosuhteet sekä paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

5.4.1. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu tekee mahdolliseksi joustavan opinnoissa etenemisen. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, joidenkin opetusryhmien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana. Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun käytöstä määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Mahdollisuudesta tulee mainita myös silloin kun vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytetään yksittäisen oppilaan kohdalla.

Koko koulun tai yksittäisten oppilasryhmien osalta vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun toteuttaminen edellyttää, että oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin oppiaineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemän tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Opintokokonaisuudet voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Opetussuunnitelmassa on määrättävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaille pakollisia ja mitkä valinnaisia. Kaikille vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen osallistuville oppilaille tulee laatia opinto-ohjelma.

Mikäli vuosiluokkiin sitomatonta opetusta käytetään vain yksittäisen oppilaan kohdalla, laaditaan hänelle opetussuunnitelmaan perustuva opinto-ohjelma. Siinä kuvataan oppilaan opintojen tavoitteet, määritellään opintokokonaisuuksien suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet. Oppilaan opintojen etenemistä tulee seurata säännöllisesti.

Oppimisen arvioinnista vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa määrätään osiossa Oppimisen arviointi.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Vuosiluokkiin sitomaton opetus

Vuosiluokkiin sitomatonta opetusta voidaan käyttää koko koulun, tiettyjen vuosiluokkien tai yksittäisten oppilaiden opetuksen järjestämisessä. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu on yksilöllisen opinnoissa etenemisen mahdollistava järjestely. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana (ks. perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 5). Vuosiluokkiin sitomaton opetus paitsi mahdollistaa sisäisen yrittäjyyden ja eriyttämisen molempiin suuntiin, myös osallistaa oppilasta ja huoltajia. Jokaiselle vuosiluokkiin sitomatonta opetusta saavalle oppilaalle tulee laatia oppimissuunnitelma/ opinto-ohjelma. Oppimisen arvioinnista vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa määrätään luvussa 6. (ks. perusopetuksen opetussuunnitelma ja eteläpohjalainen opetussuunnitelma, luku 6).

5.4.2. Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia tai vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltävien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn

kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Opiskelu yhdysluokassa voidaan toteuttaa myös vuosiluokkiin sitomattomana perusopetusasetuksen mukaisesti. Tällöin oppimäärä määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksina jakamatta sitä vuosiluokkiin. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu voi koskea kaikkia koulun oppilaita, tiettyä yhdysluokkaa tai yksittäisiä oppilaita.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Yhdysluokkaopetus

Maakunnassamme on paljon pieniä kouluja, joissa toteutetaan yhdysluokkaopetusta. Mikäli yhdysluokassa järjestetään opetusta vuorokurssiperiaatteen mukaisesti, parillisina vuosina luetaan parillista vuorokurssia: esimerkiksi lukuvuonna 2017–2018 luetaan 2., 4. ja 6. luokan vuorokurssia. Jotta vuorokurssien toteuttaminen olisi toimivaa ja käytännön kannalta järkevää, voidaan eteläpohjalaisissa kouluissa tehdä koulukohtaisia pedagogisia ratkaisuja, jotka kirjataan koulun opetussuunnitelmaan tai vuosisuunnitelmaan opetuksen järjestämisen linjauksen mukaisesti.

Valtioneuvoston tuntijakoasetuksessa (422/2012) määrittelyistä viikkotuntimääristä ei voi poiketa. Opetushallitus on tässä opetussuunnitelmaprosessissa linjannut, että yhdysluokkaopetuksessa 3. ja 4.-luokkien viikkotuntimäärää ei voi tasata.

Tuntijaon käytännön soveltaminen riippuu kulloinkin käytettävissä olevan tuntikehyksen määrästä. Alla olevat ratkaisuesimerkit pohjaavat maakunnalliseen tuntijakoon. Kunnat voivat halutessaan resursoida enemmän tunteja. (Ks. eteläpohjalainen opetussuunnitelma, luku 1).

Yhdysluokkaopetuksen haasteet uudessa tuntijaossa

1.–2. luokka

1.–2. vuosiluokkien tuntikehys voi olla suoraan maakunnallisen mallin mukainen. Koulun on päätettävä painotustuntien järjestäminen opetuksen järjestäjän linjausten pohjalta.

3.–4. luokan tuntijaon ratkaisumahdollisuuksia

3.–4. lk Liikunta

Tuntijako: 3. vuosiluokalla on liikuntaa 1 tunti enemmän kuin 4. vuosiluokalla

Ratkaisumahdollisuuksia:

- 1) Kolmasluokkalaiset yhdistetään 1.–2. vuosiluokan liikuntaan, jolloin 4 vuosiluokan T&T olisi yhdistettynä 5.–6. lk:n kanssa.
- 2) Neljäsluokkalaisten T&T -valinta on liikunta, jolloin 3.–4. lk on mahdollista pitää samassa ryhmässä.

3.–4.lk Kuvataide

Tuntijako: 3. vuosiluokalla on 1 tunti enemmän kuvataidetta kuin 4. vuosiluokalla.

Ratkaisumahdollisuuksia:

- 1) Kolmasluokkalaisten kuvataide ja neljäsluokkalaisten uskonto ovat samaan aikaan.

- 2) Neljäsluokkalaisten T&T -valinta olisi kuvataide, jolloin 3.–4. lk:n kuvataide olisi mahdollista pitää yhtä aikaa. Tässä tapauksessa 3. lk:n 1 liikuntatunti olisi oltava 1.–2. lk:n kanssa yhtä aikaa.

4.–6. luokan valinnainen

Pienillä kouluilla oppilaiden valinnan mahdollisuutta saadaan lisättyä järjestämällä opetus jaksoittain teemaopetuksena. Tässä on huomioitava opetuksen järjestäjän linjaukset.

5.–6. luokka

Tuntijako: Viikkotuntimäärä sama 25. 5. luokalla englantia 3 viikkotuntia ja matematiikkaa 4 viikkotuntia. 6. luokalla englantia 2 viikkotuntia ja matematiikkaa 3 viikkotuntia sekä ruotsia 2 viikkotuntia.

5.4.3. Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyyttä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Eteläpohjalainen opetussuunnitelmatyö mahdollistaa yhteistyön etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen järjestämisessä, ja etäyhteyksien hyödyntäminen voi olla tarkoituksenmukaista esimerkiksi valinnaisten kielten opetuksessa. Kunnat käyttävät etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta tarpeen mukaan. Etäopetuksella on mahdollisuus edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta. Katsomusaineiden opetuksessa etäopetusta hyödynnetään yhteistyössä maakunnallisesti.

5.4.4. Joustava perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Tässä käytetään

joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Joustava perusopetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilaille on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä. Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös joka valmistellaan moniammatillisesti. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja opiskeluhuoltoon. Oppilas voi tarvitessaan saada yleistä tai tehostettua tukea. Poikkeuksellisesti joustavaan perusopetukseen voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena.

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Se sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa erityistä tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa eli HOJKSissa.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Joustava perusopetus

Joustava perusopetus on työelämäpainotteinen ja toiminnallinen tapa suorittaa peruskoulun yläkoulu. Tavoitteena on tukea nuoria monipuolisesti ja ehkäistä ongelmia puuttamalla niihin varhaisessa vaiheessa. Tarkoituksena on kehittää perusopetuksen toimintatapoja ja opetusmenetelmiä niin, että ne vastaavat paremmin nuorten yksilöllisiin tarpeisiin. Jokaiselle joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma, joka sisältää myös oppilaan arvioinnin (ks. maakunnallinen OPS, luku 6).

5.4.5. Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa annettavana opetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle. Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus. Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Opetus erityisissä tilanteissa

Sairaalaopetus

Seinäjoen kaupungin ylläpitämässä Ruutipuiston sairaalakoulussa annetaan opetusta erikoissairaanhoidossa oleville oppilaille, jotka tulevat eri puolilta Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriä. Sairaalaopetus koskee pääasiassa lasten- tai nuorisopsykiatrisessa osastohoidossa tai polikliinisessä hoidossa olevia lapsia ja nuoria. Myös somaattisessa hoidossa olevat, neurologisissa tutkimuksissa tai hoidossa olevat sekä syömishäiriöyksikön peruskouluikäiset potilaat ovat oikeutettuja sairaalaopetukseen.

Erikoissairaanhoidossa olevan perusopetuksen oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti omassa lähikoulussa, johon oppilas on otettu oppilaaksi. Oppilaan kotikunta päättää oppilaan lähikoulusta.

Sairaalaopetukseen oppilas otetaan, mikäli opetuksen järjestäminen ei tukitoimista huolimatta ole oppilaan edun mukaista.

Sairaalakouluun tullaan hoidon kautta. Hoitoon hakeudutaan huoltajien toimesta, joskin nuorten kohdalla sinne voidaan hakeutua myös omatoimisesti. Lähikoulun monialainen, yksilökohtainen opiskeluhoitoryhmä voi olla lapsen, nuoren ja huoltajien tukena hoitoonohjauksessa, mutta ei voi sivuuttaa perheitä ja huoltajia. Läheteen psykiatrian poliklinikalle kirjoittaa lääkäri.

Sairaalaopetuksessa olevan oppilaan tulee aina olla sisäänkirjoitettuna sairaalaan, ja erikoissairaanhoidon hoitokontakti tulee olla määriteltynä joko osasto- tai avohoidolliseksi ennen oppilaaksiottoa. Oppilaaksiottopäätöksen tekee sairaalakoulun rehtori kuultuaan päätöksensä tueksi kaikkia tarvittavia osapuolia. Sairaalakoulun rehtori ottaa oppilaaksi sekä Seinäjoella asuvat että vieraasta kunnasta tulevat osasto- ja avo-oppilaat. Avohoidossa oleva oppilas käy lähikoulua tai sairaalakoulua joko kotoaan tai sijoituspaikasta käsin. Myös hoidon jonoaiheessa oleva oppilas voidaan oppilastilanteen salliessa ottaa väliaikaisesti sairaalaopetukseen avohoidollisena oppilaana, mikäli omassa lähikoulussa annettavat tukitoimet eivät riitä.

Sairaalaopetukseen sovelletaan perusopetuslain säännöksiä, mikä edellyttää, että potilaana olevien oppilaiden opetus on järjestettävä perusopetuslain 3 §:n mukaisesti oppilaan ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Sairaalakoulussa noudatetaan oman koulun tai tarvittaessa sairaalakoulun opetussuunnitelmaa. Erikoissairaanhoidossa oleva oppilas on myös oikeutettu maksuttomaan kuljetukseen tai riittävään avustukseen sairaalaopetukseen osallistuessaan.

Oppilaalla on lakiin perustuva oikeus palata lähikouluun sairaalaopetuksen jälkeen. Oppilaan kotikunnan opetuksen järjestäjän tulee moniammatillisessa yhteistyössä hoidosta vastaavan sairaalan kanssa järjestää siirtymisen kannalta välttämätön tuki opetuksen järjestämiselle oppilaan siirtyessä takaisin lähikouluun. Oppilaalle voidaan nivelvaiheessa järjestää esimerkiksi liukuva paluu omalle koululle siten, että hän käy vielä hoidossa ollessaan koulupäiviä omissa lähikouluissaan, tai muu tukitoimi.

Oppilaitoksen opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä tai muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä. Tämän ryhmän tehtävät ovat lain mukaan siis yhteisöllisiä eikä yksittäistä oppilasta koskevia asioita käsitellä ryhmässä koskaan, ei edes suostumuksella.

Sairaalakoulun opiskeluhoolloryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Opetustoimi nimeää ryhmän vetäjän.

Kun opiskeluhoollon monialaisessa asiantuntijaryhmässä selvitetään yksittäisen opiskelijan opiskeluhoollon tarvetta, asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö kirjaa ryhmän toimintatavoitteiden kannalta välttämättömät opiskelijaa koskevat tiedot opiskeluhoolltokertomukseen.

Asian käsittely yksittäisen opiskelijan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu opiskelijan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumukseen. Mainitut kotikunnan toimijat voivat osallistua asiantuntijaryhmän työskentelyyn ainoastaan nimenomaisella, kirjallisella suostumuksella.

Itse kirjaamisesta on säädetty seuraavaa: Yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot kirjataan opiskeluhoollon kertomuksiin. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstö sekä muut opiskeluhoolltoa toteuttavat terveydenhuollon ammattihenkilöt kirjaavat opiskelijan yksilötapaamiset potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin, joiden käsittelystä säädetään potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 12 §:ssä ja sen nojalla annetuissa säännöksissä. Opiskeluhoollon kuraattorit kirjaavat yksilötapaamisissa kertyvät asiakastiedot opiskeluhoollon kuraattorin asiakaskertomukseen, joiden käsittelystä säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000). On huomattava, että opiskeluhoollon ulkopuoleiset toimijat eivät voi tehdä kirjauksia lainkaan opiskeluhoolltokertomuksiin.

Sairaalakouluun siirtyminen:

Oppilaan siirtyessä sairaalakouluun, nimetään oppilaalle omalta koululta vastuuopettaja, joka hoitaa yhteistyön sairaalakoulun kanssa. Vastuuopettaja kokoaa eri opettajilta keskeisen tiedon ja

opetusmateriaalin sekä välittää nämä sairaalakouluun. Oppilaalle laaditaan tarvittaessa oppimissuunnitelma yhdessä sairaalakoulun edustajan kanssa.

Perusopetuslain 40 §, sen 4. momentin mukaan, jos alle 18-vuotias oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän tämän lain mukaisesti järjestämään opetukseen, **aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle**. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä. (30.12.2013/1288)

Osastolta sairaalakouluun:

Yhteydenotto sairaalakouluun tapahtuu lasten- ja nuorisopsykiatrian osastojen, somaattisten osastojen tai syömishäiriöyksikön toimesta. Yhteys otetaan sairaalakoulun johtajaan tai opettajaan. Sairaalakoululle annetaan ensimmäiset tiedot lapsesta ja nuoresta viikoittain pidettävissä koulupalaverissa osastoilla. Koulupalaveriin osallistuvat myös oppilaat. Sairaalakoulun opettaja osallistuu myös hoitosuunnitelmanneuvotteluihin, joissa saadaan lisävalaisua oppilaiden taustoihin ja tilanteisiin. Hoitosuunnitelmanneuvotteluissa aloitetaan yhteistyö myös oppilaiden vanhempien kanssa. Somaattisilta osastoilta otetaan yhteys sairaalakouluun ja sovitaan opetuksen järjestämisestä tapauskohtaisesti. Oppilaan koulupaikka säilyy omalla kotikoululla.

Poliklinikalta sairaalakouluun (avo-oppilas):

Yhteydenotto sairaalakouluun tapahtuu lasten- tai nuorisopsykiatrian poliklinikan toimesta, jotka määrittävät hoidon piirissä olevien sairaalakoulupaikan tarpeen. Yhteys otetaan sairaalakoulun johtajaan. Pidetään kouluneuvottelu, jossa kartoitetaan kaikki mahdollinen perustasolla annettu tuki, joka on edellytyksenä avopaikalle. Opetuksen järjestämisestä ja jakson pituudesta sovitaan tapauskohtaisesti. Oppilaan hoitotiimi psykiatrian poliklinikalla toimii yksilöllisen opiskeluhoitotyön asiantuntijaryhmänä sairaalakoulujakson ajan. Oppilaan koulupaikka säilyy omalla kotikoululla. Sairaalakoulun avo-oppilaspaikka ei ole vaihtoehto lastensuojelullisille toimille.

Paluu omaan kouluun:

Oppilaan palatessa takaisin omaan kouluun, toimii vastuuopettaja yhteistyötahona sairaalakoulun ja oman koulun välillä. Kouluun paluu aloitetaan suunnitelmallisesti. Ennen omaan kouluun paluuta järjestetään siirtopalaveri hoidon edustajien, oman koulun toimijoiden, huoltajien, oppilaan ja sairaalakoulun erityisluokanopettajan kanssa. Tarpeen mukaan myös psykiatrinen kouluhoitaja on mukana. Palaverissa käydään läpi ne asiat ja tilanteet, jotka on oleellista ottaa huomioon, kun nuori aloittaa taas opinnot omassa koulussaan. Samalla sovitaan menettelytavoista näissä tilanteissa. Sairaalakoulun edustaja (esimerkiksi konsultoiva erityisopettaja) toimii oppilaan ja oman koulun tukena nivelvaiheessa. Sairaalakoulun konsultoiva erityisopettaja voi tarvittaessa lähteä oppilaan lähikoululle sovittuun mittaiseksi ajaksi ja olla oppilaan tukena yhdessä sovittavalla tavalla. Konsultoivan erityisopettajan asiantuntemusta voidaan hyödyntää kyseisinä päivinä koululla myös siten, että hänen kanssaan voi käydä työhajauksellisia keskusteluja palautuvan oppilaan opetuksen järjestämiseen liittyen.

Oppilaan arviointi sairaalaopetuksessa:

Jos oppilas opiskelee sairaalakoulussa vain lyhyen jakson, todistuksen antaa oppilaan oma kotikoulu. Kotikoulun tulee ottaa todistusta antaessaan huomioon sairaalakoulun antamat tiedot sairaalakoulussa opiskellusta ajasta. Jos opiskelu toteutetaan jaksoittain ja oppilas saa ns. jaksoarvioinnin, arvioinnin suorittaa ja antaa oppilaalle se koulu, jossa oppilas on opiskellut suurimman osan jaksosta. Jos oppilas opiskelee sairaalakoulussa pidemmän jakson, lukukauden tai sitä pidemmän ajan, todistuksen antaa sairaalakoulu. Päätötodistus annetaan oppilaalle aina kotikoulun lomakkeella ja todistuksen allekirjoittaa kotikoulun rehtori. Päätösarvioinnin suorittavat oppilasta kotikoulussa ja sairaalakoulussa opettaneet opettajat yhdessä. (ks. maakunnallinen OPS, luku 6).

Sairaalakoululla on erikoissairaanhoidon tukena omat tehtävänsä:

- Tarjotaan sairaalahoidossa oleville normaaleja arjen toimintoja kuten koulunkäynti.
- Pyritään ylläpitämään ja tarvittaessa palauttamaan koulunkäyntiritutiineja.

- Aloitetaan tarvittaessa korjaava opetus esimerkiksi pitkien poissaolojaksojen jälkeen. Korjaavalla opetuksella tarkoitetaan esimerkiksi poissaoloista johtuvien opillisten aukkojen paikkaamista.
- Arvioidaan oppilaan psyykkistä toimintakykyä yhteistyössä hoidon kanssa.
- Kartoitetaan mahdollisia oppimisen ja koulunkäynnin haasteita.
- Etsitään oppilaan vahvuuksia.
- Pidetään yhteyttä ja neuvotellaan hoidon, kotikoulun sekä oppilaiden huoltajien ja tarvittaessa lastensuojelun kanssa.
- Noudatetaan oman koulun tai tarvittaessa sairaalakoulun opetussuunnitelmaa.

Konsultaatio:

Ruutipuiston sairaalakoulu tarjoaa 1.1.2018 lähtien ohjaus- ja konsultaatiopalvelua koko Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin alueella. Ohjaus- ja konsultaatiopalveluita tarjotaan ensisijaisesti kouluille, joiden oppilailla on kontakti erikoissairaanhoidon avo- tai osastohoitoon (lapsi- ja nuorisopsykiatria). Alkuopetusikäisillä lapsilla kontaktia ei välttämättä edellytetä. Konsultaatiopyynnön voi tehdä hoitava taho tai koulu. Ohjaus ja konsultaatio täydentää olemassa olevia oppimisen ja koulunkäynnin tukea sekä opiskeluhuollon palveluita. Konsultoiva opettaja tarvitsee huoltajilta suostumuksen lasta tai nuorta koskevien, konsultaation kannalta olennaisten tietojen saamiseksi sekä tiedonsiirtoa varten.

Koulun tilatessa konsultaatiopalveluita on tilaavan tahon varmistettava maksusitoumus omasta kunnasta. Seinäjoen kaupungin sisäiset konsultaatiot ovat tilaajalle maksuttomia. Lapsen tai nuoren huoltaja ei voi toimia palvelun tilaajana ja/tai maksajana. Yhteydenotto oppilaan lähikoulusta tapahtuu sairaalakoulun konsultoivalle erityisopettajalle. Hän on tarvittaessa yhteydessä erikoissairaanhoidon toimijaan. Toimijat yhdessä arvioivat mahdollisesti jalkautuvan työryhmän kokoonpanon. Jos erikoissairaanhoidon toimijat ovat suorittamassa arviointia lapsen / nuoren selviytymisestä koulutyöstä, ja syntyy tarve pedagogiseen tilannearvioon, on myös mahdollista ottaa yhteys sairaalakoulun konsultoivaan erityisopettajaan. Ohjaus- ja konsultaatiotyön ensisijainen tavoite on tukea lapsen ja nuoren koulunkäyntiä omassa lähikoulussaan.

Konsultaation työtapoja ja muotoja:

- Sairaalakoulun konsultoiva erityisopettaja toimii keskustelukumppanina ja apuna koululle, oppilaalle ja vanhemmille haastavimmissa tilanteissa ja neuvotteluissa. Hän on tarvittaessa konkreettisesti läsnä opetustilanteissa. Havaintoihin perustuen on mahdollista käydä työnohjauksellisia keskusteluja.
- Oppilaan koulupolkuun liittyvä selvittelytyö.
- Yhteyden pitäminen oppilaan lähikouluun, perusterveydenhuoltoon, lastensuojeluun.
- Huoltajien valtuuttamana oppilaan asian edistäminen ja viestin vieminen erikoissairaanhoidon toimijoille.
- Oppilasta koskevaan verkostotyöhön osallistuminen, sen kehittäminen sekä hoidon että lastensuojelun suuntaan.
- Puhelinkonsultaatio
- Tiedon ja osaamisen jakaminen sairaalaopetuksen mahdollisuuksista.

Työkalut oppilaan lähikouluun haastavien tilanteiden selvittelyyn:

- Myönteinen lähestyminen
- Reflektioivat työtavat
- Ratkaisujen etsiminen

Työkalut oppilaan lähikoulussa työskentelevien aikuisten tukemiseen:

- Ammatillisuus
- Huomio opettajan ja oppilaan vuorovaikutukseen

- Työnohjauksellinen ote
- Konsultaation hinnoittelu löytyy [Ruutipuiston koulun kotisivuilta](#).

5.5. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehitymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisulla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukevaksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävää elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja

kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin. Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulu voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulu puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Kasvatuksellinen moniammatillinen yhteistyö vahvistaa turvallista kouluarkea ja tukee yhteisön hyvinvointia. Eteläpohjalainen koulu on osa ympäröivää yhteiskuntaa. Esimerkiksi koulun kerhot, koulukirjastotoiminta, oppilaskuntatoiminta, kouluterveydenhuolto, kouluruokailu, koulumatkat ja -kuljetukset, retket, juhlat ja tapahtumat kasvattavat oppilasta vastuullisuuteen, omatoimisuuteen ja aktiiviseen kansalaisuuteen. Ne myös osaltaan vahvistavat osallisuutta ja kokemusta hyvästä ja

turvallisesta koulupäivästä sekä mahdollistavat oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan koulupäivän.

Eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa painotetaan osallisuutta. Oppilaita osallistetaan koulun toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Yhteistyötä on kuvattu myös maakunnallisen opetussuunnitelman luvussa 1.

Opetussuunnitelmassa kuvataan opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevan muun toiminnan yhteistyön toimintakäytännöt.

5.6. Paikallisesti päätettävät asiat

Koulutyön käytännön järjestämisestä päätettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että ratkaisut tukevat kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden saavuttamista ja edistävät perusopetuksen yhtenäisyyttä rakentavaa toimintakulttuuria. Opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti kaikkien tässä käsiteltävien asioiden osalta koulukohtaiset ratkaisut, työn- ja vastuunjako sekä muu käytännön toteutus täsmennetään koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö sekä poissaolojen ehkäiseminen, suunnitelmallinen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat keskeiset tavoitteet ja toimintatavat hyvän ja turvallisen koulupäivän luomiseksi ja yhteistyön järjestämiseksi
- toimintamallin oppilaiden poissaolojen ehkäisemiseksi ja suunnitelmalliseksi seuraamiseksi sekä niihin puuttumiseksi. Toimintamallissa kuvataan opetuksen järjestäjää, koulua ja oppilasta koskien
- miten kouluun kiinnittymistä, koululäsnäoloa ja vertaissuhteita tuetaan ja poissaoloja ennaltaehkäistään. Mikäli paikallisesti päätetään laajennettavan esimerkiksi terveystiedon tai muiden aineiden oppimäärää tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun, kuvataan näiden tuntien tavoitteet ja sisällöt opetussuunnitelmassa.
- miten poissaoloja seurataan suunnitelmallisesti niin että niistä kerätty tieto on käytettävissä poissaolojen ehkäisemiseen ja varhaiseen puuttumiseen lukuvuoden aikana
- miten poissaoloihin puututaan suunnitelmallisesti, ja tämän edellyttämä työnjako ja vastuut
- miten yhteistyö huoltajien tai muun laillisen edustajan kanssa toteutetaan
- miten poissaolojen ehkäisemisen ja seurannan sekä poissaoloihin puuttumisen toimintatavat sekä niiden suunnittelu koordinoidaan koulukohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä, jossa huoltajat ja oppilaat ovat osallisena
- miten yhteistyö opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa poissaolojen ehkäisemisessä, niihin puuttumisessa sekä poissaolojen syiden selvittämisessä toteutetaan
- yhteistyössä kuvataan oppilaan opiskeluhoitopalveluihin ohjaamisen käytännöt, terveystarkastuksiin liittyvä yhteistyö sekä yhteistyön konkreettinen käynnistäminen opiskeluhoitopalvelujen kanssa oppilaan runsaissa poissaoloissa.
- miten toimintamallin jatkuva seuranta ja kehittäminen kerätyn tiedon ja järjestelmällisen palautteen pohjalta tehdään.
- miten yhteistyö kunnan/koulun sisällä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa organisoidaan ja miten sitä seurataan ja kehitetään, erityisesti
- miten huolehditaan oppilaiden osallisuuden toteutumisesta
- mitkä ovat kodin ja koulun yhteistyön keskeiset tavoitteet ja järjestämiskäytännöt.

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetuksen järjestäjä vastaa kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskevan suunnitelman laatimisesta. Suunnitelma voi olla osa paikallista opetussuunnitelmaa tai erillinen suunnitelma, jolloin siitä tulee maininta opetussuunnitelmassa. Suunnitelmassa päätetään ja kuvataan

- millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään ja mitkä ovat keskustelujen toteuttamisen käytänteet
- mitkä ovat lainsäädäntöä tarkentavat ja täydentävät menettelytavat rike-, vilppi- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämisvastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- mitkä ovat vastuut ja toimintatavat opetuksen epäämistä koskevissa tilanteissa:
- oppilaalle laadittava henkilökohtainen suunnitelma opetuksen järjestämisestä, toteuttamisesta ja seurannasta opetukseen osallistumisen epäämisen aikana ja turvallisen opetukseen palaamisen tukemiseksi: suunnitelman kirjaamisen, toteuttamisen ja seurannan vastuut.
- oppilaan ja hänen huoltajansa osallisuus em. suunnitelman laatimisessa
- oppilaan mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa opetuksesta epäämisen aikana
- oppilaalle järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen
- oppilaan valvonta seuraavien toimenpiteiden jälkeen:
- oppilaan poistaminen luokkahuoneesta tai muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai
- kun oppilaan opetukseen osallistuminen on eväty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi
- yhteistyö koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa
- miten hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattaminen varmistetaan kurinpidollisia keinoja käytettäessä
- miten huolehditaan henkilökunnan perehdyttämisestä ja osaamisen varmistamisesta kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- miten suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpidollisista keinoista tiedotetaan eri tahoille
- mitkä ovat menettelytavat suunnitelman seuraamista sekä toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Mikäli etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta käytetään, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- minkä asioiden opetuksessa ja opiskelussa etäyhteyksiä hyödynnetään
- mitkä ovat etäyhteyksien opetuskäyttöä ohjaavat tavoitteet, opetuksen järjestämisen käytännöt ja yhteiset toimintatavat sekä eri toimijoiden vastuut.

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Koko koulun tai yksittäisen oppilasryhmän opiskellessa vuosiluokkiin sitomattomasti, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetuksen tavoitteet ja sisällöt opintokokonaisuuksittain sekä vuosiluokkiin sitomatonta opetusta koskevan päätöksenteon periaatteet yksittäisen oppilaan kohdalla sekä oppilaalle laadittavan opinto-ohjelman rakenteen ja sen laatimisen periaatteet.

Yksittäisen oppilaan opiskellessa vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelmansa mukaan opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa vuosiluokkiin sitomatonta opetusta koskevan päätöksenteon periaatteet yksittäisen oppilaan kohdalla sekä oppilaalle laadittavan opinto-ohjelman rakenteen ja sen laatimisen periaatteet.

Yhdysluokkaopetus

Opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon, että se soveltuu myös yhdysluokkaopetukseen ja pienille kouluille. Toinen vaihtoehto on sisällyttää opetussuunnitelmaan pienten koulujen opetuksen ja yhdysluokkaopetuksen järjestelyjä koskeva osio. Mikäli opetus järjestetään yhdysluokissa, tulee opetuksen järjestäjän päättää ja kuvata opetussuunnitelmassa

- miten yhdysluokkaopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat
- miten eri oppiaineiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille valtioneuvoston asetuksen määrittelemien nivelvaiheiden mukaisesti tai miten oppimäärä jaetaan opintokokonaisuuksiin, jos käytetään vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua.

Joustava perusopetus

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa joustavan perusopetuksen toimintaa, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten joustava perusopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat
- mitkä ovat oppilasvalinnan perusteet ja miten valinta käytännössä toteutetaan
- miten muissa oppilaitoksissa, työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella tapahtuva opiskelu järjestetään ja miten oppilaiden opiskelua tällöin ohjataan, seurataan ja arvioidaan
- miten eri toimijoiden yhteistyö, vastuut ja työnjako järjestetään.

Oppilaan oppimissuunnitelman tai henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laadintaa koskevat määräykset sisältyvät kohtaan Oppimisen ja koulunkäynnin tuki.

Opetus erityisissä tilanteissa

Erityisissä tilanteissa annettavan opetuksen mahdollisuus on syytä kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan. Erityisesti sairaalassa annettavan opetuksen osalta opetussuunnitelmassa kuvataan, miten yhteistyö ja oppilaan tukeminen hoidetaan oppilaan siirtyessä omasta koulustaan sairaalaopetukseen ja palatessa jälleen omaan kouluun. Yhteistyön ja tuen kysymykset ovat tärkeitä myös muissa tilanteissa.

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Opetuksen järjestäjä päättää opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevan muun toiminnan linjauksista ja tähän liittyvästä yhteistyöstä kotien sekä muiden sidosryhmien kanssa sekä oppilaiden osallistumisesta suunnitteluun.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat mahdollisesti tarjottavan kerhotoiminnan, koulukirjastotoiminnan sekä muun opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevan toiminnan tavoitteet ja järjestämiskäytännöt sekä yhteydet mahdollisesti tarjottavaan aamu- ja iltapäivätoimintaan
- mitkä ovat kouluruokailun toteuttamista ohjaavat periaatteet sekä ruoka-, terveys- ja tapakasvatukselliset ja kestävään elämäntapaan liittyvät tavoitteet
- miten oppilaiden ruokailuun liittyvät erityistarpeet otetaan huomioon
- miten koulumatkoista ja kuljetuksista sekä niihin liittyvistä toimintatavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa tarjoavalla opetuksen järjestäjällä on velvollisuus laatia valtakunnallisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukainen paikallinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma.

Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö sekä poissaolojen ehkäiseminen, suunnitelmallinen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen Evijärvellä

Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluvat koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Kaikessa toiminnassa pyritään myönteisellä vuorovaikutuksella yhteisön hyvinvointiin. Opettajilta edellytetään vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja opiskeluhuollon henkilöstön ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppilaiden tulee noudattaa yhteisiä sääntöjä ja suhtautua asiallisesti koulukavereihin ja koulun henkilöstöön.

Laadukas perusopetus sekä oppimisen ja kasvun tuki ehkäisevät tuen tarpeen kasautumista. Nivelvaiheista huolehditaan hyvin. Painopiste on varhaisessa tuessa ja ennalta ehkäisevässä toiminnassa. Lisäksi vahvistetaan lapselle annettavan tuen suunnitelmallisuutta.

Oppilaiden kasvamisessa ja oppimisessa korostetaan hyvien vuorovaikutustaitojen kehittymistä niitä lisäävillä opetusmenetelmillä. Oppilaalla on oikeus tulla kuulluksi ikätasonsa mukaisesti itseään koskeissa ja oppimisympäristön tarpeisiin liittyvissä asioissa, arvioida omaa oppimistaan ja antaa palautetta. Koulut tukevat oppilaiden osallistumista toiminnan suunnitteluun. Oppilailla on mahdollisuus antaa palautetta saamastaan opetuksesta ja kasvatuksesta. Kaikilla kouluilla toimii oppilaskunnan hallitus, jota kuullaan koulun toimintaan keskeisesti liittyvissä asioissa.

Poissaoloihin pyritään puuttumaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Poissaoloihin puuttumisen malli.

poissaolot.pdf

Kunnan opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan opiskelijan hyvinvoinnin ja opintojen edistämiseen tarvittavat tukimuodot ja moniammatillinen yhteistyö.

Evijärven kunnan kouluissa on ajantasaiset järjestyssäännöt sekä kurinpidollisiin toimiin, opiskeluhooltoon, tukioppilastoimintaan ja oppilaskuntatoimintaan liittyvät asiakirjat. Asiakirjoja tarkastetaan ja päivitetään vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa.

Uudet opettajat tai sijaisuuksia tekevät henkilöt perehdytetään koulun käytäntöihin asianmukaisesti. Perehdytyksessä apuna käytetään tähän laadittua koulukohtaista kansiota, jossa on kirjattuna koulun käytänteet ja päivittäisen toiminnan kannalta välttämättömät tiedot kuten järjestyssäännöt, oppilaslistat, poissaoloihin puuttumisen malli, yhteystiedot, pelastussuunnitelma sekä tarvittaessa muita tietoja. Lisäksi on löydettävissä tasa-arvosuunnitelma ja opiskeluhoitosuunnitelma.

Kodin ja koulun yhteistyön järjestäminen

Oppilas elää samanaikaisesti sekä kodin että koulun vaikutuspiirissä. Tämä edellyttää näiden kasvatusyhteisöjen vuorovaikutusta ja yhteistyötä oppilaan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa. Opetus ja kasvatusta järjestetään yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja siitä, että oppilas suorittaa oppivelvollisuutensa käymällä säännöllisesti koulua ja tekemällä annetut tehtävät. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisön jäsenenä. Tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja hyvinvointia koulussa. Kodin ja koulun yhteistyö edistää kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta. Koulu on yhteistyössä huoltajan kanssa niin, että hän voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Evijärven perusopetuksessa koulut toimivat yhteistyössä kotien kanssa. Kodin ja koulun yhteistyötä ja vuorovaikutusta toteutetaan monin eri tavoin, mm. pitämällä vanhempainiltoja ja vanhempainvartteja, järjestämällä arviointikeskusteluja ja opiskeluhoollollisia palavereja. Lisäksi kouluilla voi olla vanhempainyhdistys. Kouluilla on käytössä Wilma, joka toimii virallisena viestintävälineenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämistä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyö edellyttää koulun henkilöstön aktiivisuutta ja aloitteellisuutta sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajan, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Yhteistyön lähtökohtana on eri osapuolten keskinäinen kunnioitus.

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö Evijärvellä

Keskustelua ja oppilaan ohjaamista sisältyy runsaasti oppimistilanteisiin. Näiden oppimistilanteiden lisäksi kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa ohjata oppilasta.

Kasvatuskeskustelun tavoitteena on edistää oppilaan vuorovaikutustaitoja ja sitä kautta vähentää häiriökäyttäytymistä. Jokainen aikuinen on velvollinen puuttumaan tilanteisiin, joissa näkee koulun

sääntöjä rikottavan ja aloittamaan tilanteen selvittelyn viipymättä. Ensisijaisesti kuitenkin keskustelun käy ko. oppilaan luokanopettaja/luokanvalvoja. Tarvittaessa koti kutsutaan mukaan kasvatuskeskusteluun, jolloin oppilas kertoo, mitä on tapahtunut ja miten aikoo asian selvittää.

Kasvatuskeskustelun tavoitteet oppilaan kannalta ovat:

- vastuu itsestä, oppimisesta ja kasvusta
- ei-toivottu käyttäytyminen vähenee
- ymmärtää ja kunnioittaa koulun sääntöjä
- ymmärtää tekojensa seuraukset

Oppilaalle tulee välittyä tunne, että hänestä huolehditaan, häntä kuunnellaan ja hänet otetaan vakavasti.

Kurinpitoimenpiteet lukuvuosisuunnitelman liitteenä.

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Evijärvellä järjestetään tarvittaessa yksilöllisesti suunniteltua vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua yhteistyössä oppiainetta opettavan opettajan ja erityisopettajan kanssa. Hallinnollinen päätös tehdään koulutasolla.

Yhdysluokkaopetus

Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

Joustava perusopetus

Evijärvellä järjestetään tarvittaessa joustavaa perusopetusta.

Joustava perusopetus on suunnattu 7.- 9. -luokkalaisille oppilaille. Tavoitteena on koulumotivaation ylläpitäminen sekä peruskoulun päättötodistuksen ja jatko-opintopaikan varmistaminen. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi tavoitteena on antaa valmiudet selviytyä opiskelussa jatkossakin. Yleisenä tavoitteena on myös, että nuoren elämänhallintataidot ja itsetunto sekä oma-aloitteisuus kasvavat.

Opetus toteutetaan perusopetuksen yleisen opetussuunnitelman mukaisesti erilaisin opetusjärjestelyin ja erilaisissa oppimisympäristöissä. JOPO-opetusta toteutetaan sekä pienryhmässä että luokkaopetuksena.

Joustavassa perusopetuksessa korostuvat yhteistoiminnallisuus, erilaisten oppimisympäristöjen käyttö (retket, opinto- ja työpaikkakäynnit tms.), työpajatyöskentely, työelämään tutustuminen ja erilaiset projektit. Oppilaan perheen kanssa tehtävällä työllä on keskeinen asema oppilaan

kokonaistilanteen arvioinnissa ja sopivien työmuotojen valinnassa. Oppilasasioissa tehdään tiivistä yhteistyötä myös mm. nuorisotyön, oppilashuoltoryhmän ja oppilaanohjaajan kanssa.

Opiskeleminen JOPO-luokassa

Jokaisen oppilaan vahvuudet kartoitetaan opiskelun alkaessa ja näitä vahvuuksia pyritään hyödyntämään opiskelussa yksilöllisesti. Oppilaalle laaditaan yksilöllinen oppimissuunnitelma, johon kirjataan mm. ne oppilaan tunnit, jolloin hän osallistuu luokkamuotoiseen opetukseen. Yksilöllisiä opetusratkaisuja tehdään etenkin opetussisältöjen ja -menetelmien, tarvittaessa myös oppimisympäristöjen kohdalla. Osa yksilöllisistä ratkaisuista liittyy nuoren kasvun kokonaisuuteen, eikä välttämättä oppiaineiden hallintaan. Huoltajat ja nuori osallistuvat oppimissuunnitelman laadintaan.

Työelämään tutustuminen

Opiskeluun kuuluu työelämään tutustumisjaksoja 8. ja 9.-luokalla, joiden laajuus riippuu henkilökohtaisesta oppimissuunnitelmasta. Periaate on, että oppilas hankkii työpaikan itse tai yhdessä huoltajien kanssa, apua saa myös JOPO-opettajalta ja oppilaanohjaajalta. Työpaikkajakson aikana oppilas tutustuu häntä kiinnostavaan ammattiin, tekee työpaikalla erilaisia oman opinto-ohjelmansa mukaisia oppimistehtäviä sekä oppii työelämään liittyviä taitoja.

Hakeutuminen jopo-luokalle

JOPO-opetus on tarkoitettu yläkouluikäisille nuorille, joilla on alisuoriutumista tai peruskoulun loppuun suorittaminen näyttää olevan vaarassa. Tämä riski näkyy koulussa niin, että nuorella on jotain seuraavista:

- heikentynyt motivaatio opiskella tavallisilla oppitunneilla,
- oppilaan kyvyt eivät pääse oikeuksiinsa tavallisella oppitunnilla,
- paljon poissaoloja ja/tai myöhästymisiä,
- oppilas hyötyy pienemmässä ryhmässä työskentelystä.

Edellä mainittujen hakukriteerien lisäksi JOPO-opiskelijavalintaa tehtäessä jokaisen hakijan kohdalla selvitetään seuraavat seikat, jotka ovat valintakriteerejä:

- nuoren oma sitoutuneisuus ja motivaatio parantaa koulunkäyntiä,
- valmiudet ryhmässä toimimiseen ja halu käytännön työskentelyyn,
- sitoutuminen JOPO-ryhmässä opiskeluun.

JOPO-ryhmään valitulla on aina yhden jakson mittainen koeaika.

JOPO-ryhmästä voi myös joutua pois, mikäli edellä kuvatut edellytykset opiskelunaikana merkittävästi heikkenevät tai loppuvat tai oppilaan henkilökohtaiseen opinto-ohjelmaan kirjatut asiat eivät toteudu.

JOPO-opetukseen voi hakea ympäri lukuvuoden siten, että oppilaan opetus JOPO-ryhmässä alkaa jakson vaihtumiskohdassa. Pääsääntöisesti seuraavan lukuvuoden ryhmän haku-aika on kevätlukukaudella. JOPOsta kiinnostunut oppilas voi myös tutustua sovittuna ajankohtana JOPO-ryhmän toimintaan.

Valintamenettely

Hakija ja hänen huoltajansa täyttävät hakulomakkeen, jonka jälkeen kaikki hakijat haastatellaan. Haastattelussa selvitetään haku- ja valintakriteerien täyttyminen. Valinnan tekevät rehtori ja JOPO-ryhmän opettaja. Lisäksi voidaan käyttää oppilashuoltoryhmän harkintaa valinnan tukena. Seuraavan lukuvuoden ryhmää valittaessa valintahaastattelut ovat loppukevällä ja valinnat pyritään tekemään ennen lukuvuoden loppua. Keskellä lukuvuotta tapahtuva hakuprosessi hoidetaan tilanteen vaatimalla tavalla ja mahdollisimman ripeästi.

Valintamenettelyyn sisältyy myös huoltajien osuus. Huoltajilta edellytetään sitoutumista ja tukea oppilaan tämän kaltaiseen opiskeluun.

Lukuvuosisuunnitelmassa määritellään vuosittain erikseen JOPO-opetuksesta seuraavat eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa mainitut kohdat:

- Miten muissa oppilaitoksissa, työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella tapahtuva opiskelu järjestetään ja miten oppilaiden opiskelua tällöin ohjataan, seurataan ja arvioidaan?
- Miten eri toimijoiden yhteistyö, vastuut ja työnjako järjestetään?
- Miten työssäoppimisjaksojen työpaikkaohjaajat perehdytetään työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin?

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Evijärven koulukeskuksessa on mahdollisuus tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntävään opetukseen. Etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen tavoitteet kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan ja opetus toteutetaan yhteistyössä paikallisen toimijan kanssa.

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Evijärvellä kaikilla kouluilla toimii oppilaskunta. Luokat valitsevat keskuudestaan luottamusoppilaan ja tälle varajäsenen. Luottamusoppilaat muodostavat oppilaskunnan hallituksen, joka laatii lukuvuoden alussa toimintasuunnitelman, joka liitetään osaksi koulun työsuunnitelmaa ja arvioidaan osana toimintakertomusta.

Oppilaskunnan hallituksen jäsenten kautta koulun oppilaat ottavat kantaa omiin ja yhteisiin asioihin. He ovat mukana mm. kouluarkea koskevissa kysymyksissä ja monialaisten osaamiskokonaisuuksien suunnittelussa.

Alakoulussa voi olla kummioppilaita, jotka ovat esi- ja ekaluokkalaisen apuna ja tukena. Keskikoulussa voidaan järjestää myös tukioppilastoimintaa, joka tukee oppilaiden osallisuutta ja kouluviihtyvyyttä.

Kaikilla kouluilla toimii yhteisöllisen opiskeluhuollon työryhmä, jonka toiminnasta on tarkemmin kirjattu kunnan opiskeluhoitosuunnitelmassa.

Peruskouluissa pyritään henkilöstön tiiviiseen yhteistyöhön kouluissa ja eri koulujen välillä. Yhteistyötä toteutetaan esimerkiksi nivel- ja siirtymävaiheissa sekä muissa opettajien yhteistyötapaamisissa. Lisäksi tehdään nivelvaiheyhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa. Evijärven kaikissa kouluissa on tarjolla terveydenhoitajanpalvelut sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut. Terveydenhoitaja sekä kuraattori käyvät jokaisella koululla säännöllisesti. Muiden asiantuntijoiden esimerkiksi psykiatrisen sairaanhoitajan palveluita käytetään mahdollisuuksien mukaan Evijärven kouluilla. Yhteistyötä tehdään myös kolmannen sektorin kanssa. Kouluissa mahdollisesti järjestettävät kerhot tukevat opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita.

Alakoulujen yhteydessä järjestetään aamu- ja iltapäivätoimintaa, jotka tekevät yhteistyötä koulujen kanssa. Aamu- ja iltapäivätoiminta noudattaa laadittua suunnitelmaa.

Koulut tekevät yhteistyötä paikallisen kirjaston kanssa. Sen käytännön toteutus täsmennetään vuosittain koulukohtaisessa vuosisuunnitelmassa.

Kouluissa oppilaille tarjotaan jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen, maksuton ateria. Koululounaan tavoitteena on edistää oppilaan terveyttä ja työtehoa sekä hyviä tapoja. Se ohjaa myös terveelliseen ravitsemukseen sekä kehittää maku- ja ruokailutottumuksia. Koululounas täydentää kotona tapahtuvaa ruokailua. Koululounas on monipuolinen ja kouluruokasuositusten mukainen. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden ruokailuun liittyvät erityistarpeet. Sen käytännön toteutus täsmennetään vuosittain koulukohtaisessa vuosisuunnitelmassa.

Välituntitoimintaa järjestetään mahdollisuuksien ja resurssien mukaan. Oppilaita kannustetaan esimerkiksi liikkumaan ja osallistumaan järjestettävään välituntitoimintaan. Välitunneista löytyy tietoa vuosisuunnitelmasta.

Evijärven kunnan kouluissa päivänavaukset järjestetään koulujen käytänteiden mukaisesti. Tarkempi ohjeistus on koulukohtaisessa vuosisuunnitelmassa.

Lukuvuosittain järjestettävät juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut kirjataan koulukohtaiseen vuosisuunnitelmaan.

Koulumatkoihin ja -kuljetuksiin liittyvistä toimintatavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille lukuvuoden alussa. Koulukuljetuksissa noudatetaan kunnan yleisiä koulukuljetusperiaatteita. Kuljetuksia koskeva tarkempi selvitys on koulukohtaisen vuosisuunnitelman liitteenä. Lyhyitä matkoja kannustetaan kulkemaan kävellen ja pyörällä mahdollisuuksien mukaan.

6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa

6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain[1] ja -asetuksen[2] mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi).
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearvioinnin taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

---

[1] Perusopetuslaki (628/1998) 22 § 1 mom.

[2] Perusopetusasetus (852/1998) 10 § 2 mom.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Maakunnallinen arviointikulttuuri

Arviointi perustuu aina opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja maakunnallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Arviointi toteutetaan maakunnassa yhtenäisin periaattein, jolloin oppilaat ovat samanarvoisessa asemassa. Maakunnalliset painopisteet yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus huomioidaan arvioinnissa.

6.1.1. Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.^[1]

Formatiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyjen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

---

^[1] Perusopetusasetus 10 §

6.1.2. Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet.

Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan kuitenkin myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.^[1] Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositodistus, jota varten tehdään summatiivinen arviointi siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.^[2]

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta. Päätösarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.^[3]

Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

^[1] Perusopetusasetus 10 §

^[2] Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

^[3] Perusopetusasetus 13 § 1 mom.

6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita jokaisella vuosiluokalla.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu kaikilla vuosiluokilla oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosiarvioinnin ja perusopetuksen päätösarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Päätösarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä koulussa että kotien kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on selkiyttää huoltajille arvioinnin periaatteita ja käytänteitä. Oppilaan ja huoltajan tulee saada riittävästi tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä. [1] Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin. [2]

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Arviointikäytännöt on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys koulussa. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana että sen päättyessä. Arvioinnin tulee kohdistua vain siihen, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Opettaja toteuttaa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opettajien yhteistyö koulu yhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteutumiseksi.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti. [3] Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu eri vuosiluokkien päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän yhteisiin tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä. Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin.

Jos oppilas on opiskellut oppimissuunnitelmassa määriteltyjen oppiaineen erityisten painoalueiden mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteereitä käyttäen.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytännöissä huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä

---

[1] Perusopetusasetus 10 § 1 mom.

[2] Perusopetusasetus 13 § 2 mom.

[3] Perusopetuslaki 22 § 1 mom.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Maakunnallisen opetussuunnitelman opintojen aikaisen arvioinnin periaatteita ja toteuttamisesimerkkejä sisältävässä taulukossa on esitelty formatiivisen ja summatiivisen arvioinnin keinoja. Niiden kesto ja toteuttamistapa voivat vaihdella.

Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden ja huoltajien tiedossa. Opettaja tiedottaa oppilaita ja huoltajia lukukausien, oppimisjaksojen tai oppimiskokonaisuuksien alussa käyttämistään arviointitavoista ja -kriteereistä. Arvioinnista tiedottamisen muodot ja käytännön toteutus linjataan kuntakohtaisesti.

Opintojen aikaisen monipuolisen arvioinnin toteuttamiskäytänteitä

Opintojen aikaisen monipuolisen arvioinnin toteuttamiskäytänteitä

Arvioinnin periaate	Toteutus esimerkkejä
Osallisuus	<ul style="list-style-type: none"> itsearviointi <ul style="list-style-type: none"> oppilas asettaa omat tavoitteensa ja arvioi niiden toteutumisen portfolio vertaispalaute, pari- ja ryhmäpalaute
Jatkuvuus	<ul style="list-style-type: none"> väliarvioinnit keskustelu oppimisprosessin aikana
Kannustavuus	<ul style="list-style-type: none"> huomio koko oppimisen prosessiin huomataan pienetkin edistysaskeleet
Monipuolisuus	<ul style="list-style-type: none"> arviointikeskustelut vertaispalaute, pari- ja ryhmäpalaute monialaiset oppimiskokonaisuudet kirjallinen itsearviointi todistukset portfolio draama kuvallinen ilmaisu projektin arviointi koko oppimisprosessin arviointi tietotekniikka apuna
Oppimisen edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> jatkuva arviointi oppimisprosessin aikana kannustus ja tuki ryhmältä tai opettajalta rajatut ja selvät tavoitteet
Oikeudenmukaisuus ja eettisyys	<ul style="list-style-type: none"> oppilaita ei vertailla, vaan arvioidaan oppilaan omaa edistymistä tavoitteiden ja koko arvioinnin näkyväksi tekeminen (esim. tavoitteet ja arviointitavat ilmoitetaan oppilaille ja huoltajille selkeästi)
Totuudellisuus	<ul style="list-style-type: none"> myös korjaamista vaativat asiat esille kannustavassa hengessä suora palaute epäonnistumisen ja pettymyksen sietokyvyn kasvattaminen
Yrittäjämäinen toimintatapa	<ul style="list-style-type: none"> kurssikansio, portfolio itsearviointi <ul style="list-style-type: none"> oppilas reflektoi omaa oppimistaan vertaispalaute, pari- ja ryhmäpalaute kannustavalla arvioinnilla oppilasta motivoidaan yrittämään parhaansa
Yhteistyö kotien kanssa	<ul style="list-style-type: none"> tavoitteet ja arviointitavat etukäteen tiedoksi vanhempainillat (informatiivisesti, esim. tavoitteet käydään läpi) muut tapaamiset tiedotteet arviointikeskustelut selkeä tiedottaminen, jos oppimisessa tapahtuu muutoksia palaute vanhemmilta tavoitteiden saavuttamisesta esim. arviointikeskusteluissa koulun kotisivu esim. käyttäytymisen kriteerit

Opintojen aikaisen monipuolisen arvioinnin toteuttamiskäytänteitä

Arviointi oppimisprosessin aikana

Arviointi oppimisprosessin aikana

6.3. Oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet arvioituiksi.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä.

6.4. Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Oppilaan työskentelyyn liittyviä erityistarpeita tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.5. Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet

Oppilas oppii:

- noudattamaan koulun sääntöjä ja annettuja ohjeita
- käyttäytymään kohteliaasti, ystävällisesti, suvaitsevaisesti ja auttavaisesti muita kohtaan
- käyttäytymään tilanteeseen sopivalla tavalla
- antamaan työrauhan
- toimimaan kouluyhteisössä rakentavasti
- käyttämään asiallista ja tilanteeseen sopivaa kieltä
- työskentelemään erilaisissa ryhmissä.

Käyttäytymisestä annettavan arvosanan kriteerit

ARVOSANA	KRITEERIT
10 erinomainen	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas noudattaa koulun sääntöjä. • Oppilas käyttäytyy esimerkillisen kohteliaasti, ystävällisesti ja auttavaisesti muita kohtaan. • Oppilas käyttäytyy esimerkillisen oikeudenmukaisesti ja suvaitsevaisesti muita kohtaan. • Oppilas sopeutuu työhön erilaisissa ryhmissä ja edistää yhteistä työskentelyä. • Oppilas edistää työrauhaa. • Oppilaan kielenkäyttö on esimerkillistä. • Oppilas luo käytöksellään ympärilleen myönteistä ilmapiiriä. • Oppilaaseen ei ole kohdennettu kasvatuksellisia toimia (kirjattu kasvatuskeskustelu, jälki-istunto), opetuksen epäämistä tai kurinpidollisia toimia (kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen).
9 kiitettävä	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas noudattaa koulun sääntöjä. • Oppilas käyttäytyy kohteliaasti, ystävällisesti ja auttavaisesti muita kohtaan. • Oppilas käyttäytyy oikeudenmukaisesti ja suvaitsevaisesti muita kohtaan. • Oppilas sopeutuu työhön erilaisissa ryhmissä. • Oppilas antaa toisille työrauhan. • Oppilaan kielenkäyttö on asiallista. • Oppilaaseen on voitu kohdentaa yksittäinen kasvatuskeskustelu tai jälki-istunto, mutta ei opetuksen epäämistä tai kurinpidollisia toimia (kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen). Oppilas on muuttanut käyttäytymistään ohjattuun suuntaan

8 hyvä

- Oppilas noudattaa koulun sääntöjä.
- Oppilas sopeutuu yleensä työhön erilaisissa ryhmissä.
- Oppilas antaa toisille yleensä työrauhan.
- Oppilas käyttäytyy ystävällisesti muita kohtaan.
- Oppilaan kielenkäyttö on yleensä asiallista.
- Oppilaaseen on voitu kohdentaa kasvatuksellisia toimia (kirjattu kasvatuskeskustelu, jälki-istunto), mutta ei opetuksen epäämistä tai kurinpidollisia toimia (kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen). Oppilas on muuttanut käyttäytymistään ohjattuun suuntaan.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat. [3]

- [1] Perusopetusasetus 11 § 1 mom.
- [2] Perusopetusasetus 11 § 1 ja 2 mom.
- [3] Perusopetusasetus 11 § 2 mom.

6.6.2. Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyä lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan eteenpäin.

Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.

6.7. Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä. [1] Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuositodistukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytymerkinnällä.

Perusopetuksen tuntijaon mukaiset valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–3 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 4–9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

---

[1] Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Valinnaisten aineiden arviointi

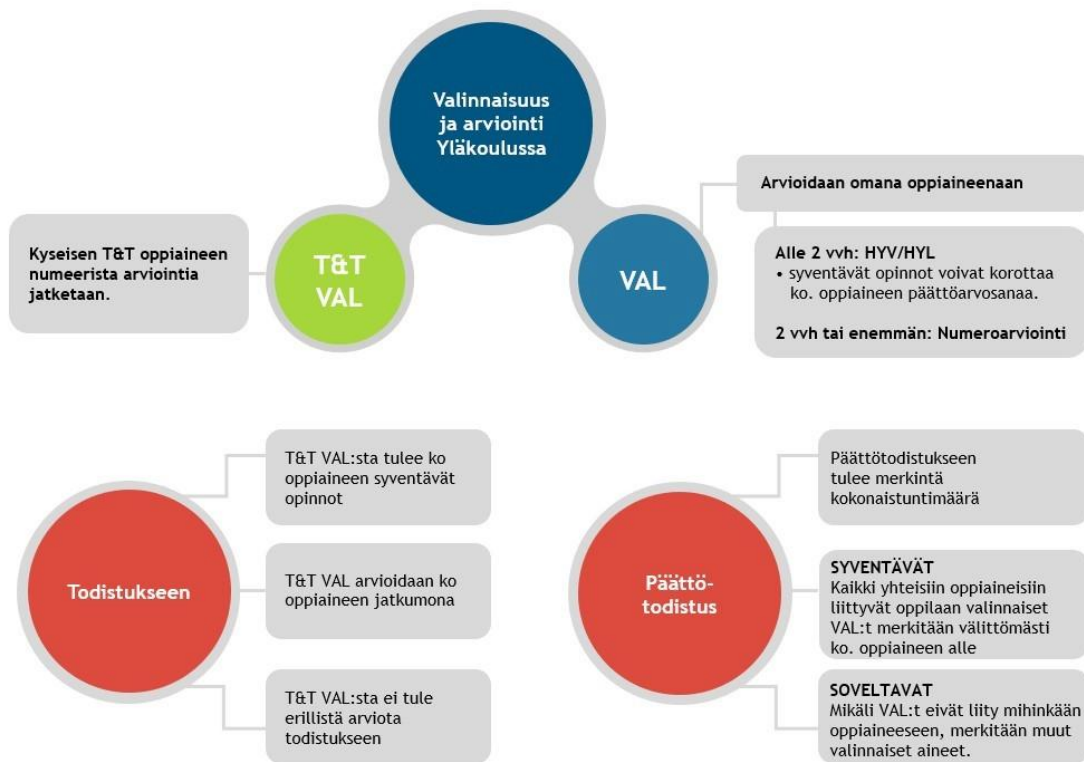
Valinnaiset aineet arvioidaan sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa. Valinnaisille aineille tulee määritellä tavoitteet ja arvioinnin kriteerit (hyväksytyt ja numeerisesti arvioitavissa aineissa myös hyvän osaamisen kriteerit).

Valinnaisten aineiden arviointi alakoulussa

Valinnaisten aineiden arviointi alakoulussa

Valinnaisten aineiden arviointi yläkoulussa

Valinnaisten aineiden arviointi yläkoulussa

Evijärvellä

Valinnaisaineiden tarjonta ja toteutuvat kurssit sekä niiden arviointi tiedotetaan ja hyväksytään koulun vuosisuunnitelmassa.

6.8. Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

6.8.1. Päätösarvosanan muodostaminen

Päätösarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päätösarvioinnin kriteereihin. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päätösarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päätösarvioinnin kriteereitä.

Päätösarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päätösarvioinnissa.

6.8.2. Erityistä tukea saavan oppilaan päätösarviointi

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen päätösarvioinnin kriteereitä. Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) suhteessa hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päätösarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden arvioinnissa voidaan antaa numeroarvosanan sijaan sanallinen arvio myös päätösarvioinnissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päätösarviointi perustuu perusopetuksen oppiaineiden yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päätösarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämänkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä^[1] tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

---

[1] Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

6.8.4. Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.

Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskeleman oppimäärän laajuus.

6.8.5. Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytymerkinneillä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan.

6.8.6. Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskeleman kohde- tai kielikylpykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.9. Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta.[1] Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.[2]

Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksytyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.

---

[1] Perusopetuslaki 35 §

[2] Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Oikeudenmukainen arviointi edellyttää näyttöjä oppiainekohtaisten tavoitteiden saavuttamisesta. Oppilaalle tulee antaa mahdollisuus osoittaa hyväksytyt tiedot ja taidot erillisessä kokeessa tai muulla näytöllä, jolla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt on linjattu kuntakohtaisesti päätettäviksi asioiksi. Ehdoista on kuitenkin tehty yhteinen linjaus maakunnallisesti. Jos oppilas ei suoriudu vuosiluokan oppiaineen oppimäärästä, luokalta siirtyminen on ehdollista. Tällöin annetaan ainekohtaisesti mahdollisuus yhteen erilliseen kokeeseen tai muuhun näyttöön. Erillisen kokeen ajankohta määritellään lukuvuositain opetussuunnitelmaan perustuvassa suunnitelmassa. Muut näytöt oppilaan osaamisesta suunnitellaan osana oppilaalle laadittavaa opinto-ohjelmaa tai oppimissuunnitelmaa.

Opetuksen järjestäjä laatii toimintamallin koulupoissaoloihin puuttumisesta.

Vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt Evijärvellä

Lukuvuositodistukseen kirjataan seuraavalle vuosiluokalle siirtyminen.

Ennen luokalle jättämistä oppilaalle varataan mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Tähän annetaan yksi tai useampi mahdollisuus lukuvuoden aikana tai sen päätyttyä. Osaaminen voidaan näyttää monella eri tavalla.

Oppilas voidaan jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä pidetään muuten tarkoituksenmukaisena tukitoimena. Huoltajaa tulee kuulla asiasta ennen päätöksen tekemistä.

Toimintamalli koulupoissaoloihin puuttumisesta löytyy Luvusta 5.6.

6.10. Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.[1]

---

[1] Perusopetusasetus 19 §

6.11. Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. *lukuvuositodistus*
2. *välitodistus*
3. *erotodistus*
4. *päättötodistus.*

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Väli- ja lukuvuosiarviointi

Vuosiluokka	Arviointimuodot
1. <u>luokka</u>	<p>VÄLIARVIOINTI</p> <p>ARVIOINTIKESKUSTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>arviointikeskustelu oppilas-huoltajat-opettaja</u> • kaikkia keskustelussa mukana olevia kuullaan • marras-tammikuussa, viikkoon viisi mennessä • opettaja toimii kirjaajana • maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 1) <p>LUKUVUOSIARVIOINTI</p> <p>LUKUVUOSITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>sanallinen</u> • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet arvioidaan vähintään hyväksytty/hylätty • laajemmin arvioidaan ainakin äidinkieli ja kirjallisuus sekä matematiikka. Arvio annetaan todistuksen liitteenä. • Käyttätymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio. Arvio annetaan todistuksen liitteenä.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokka	Arviointimuodot
2. <u>luokka</u>	<p>VÄLIARVIOINTI</p> <p>ARVIOINTIKESKUSTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>arviointikeskustelu oppilas-huoltajat-opettaja</u> • kaikkia keskustelussa mukana olevia kuullaan • marras-tammikuussa, viikkoon viisi mennessä • opettaja toimii kirjaajana • maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 1) <p>LUKUVUOSIARVIOINTI</p> <p>LUKUVUOSITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>sanallinen</u> • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet arvioidaan vähintään hyväksytty/hylätty • laajemmin arvioidaan ainakin äidinkieli ja kirjallisuus sekä matematiikka. Arvio annetaan todistuksen liitteenä. • Käyttätymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio. Arvio annetaan todistuksen liitteenä.

Vuosiluokka 2

Vuosiluokka	Arviointimuodot
3. luokka	<p>VÄLIARVIOINTI</p> <p>ARVIOINTIKESKUSTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>arviointikeskustelu oppilas-huoltajat-opettaja</u> • kaikkia keskustelussa mukana olevia kuullaan • marras-tammikuussa, viikkoon viisi mennessä • opettaja toimii kirjaajana • maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 1) <p>LUKUVUOSIARVIOINTI</p> <p>LUKUVUOSITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>sanallinen</u> • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet arvioidaan vähintään hyväksytty/hylätty • laajemmin arvioidaan ainakin äidinkieli ja kirjallisuus sekä matematiikka. Arvio annetaan todistuksen liitteenä. • Käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio. Arvio annetaan todistuksen liitteenä.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokka	Arviointimuodot
4. luokka	<p>VÄLIARVIOINTI</p> <p>ARVIOINTIKESKUSTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>arviointikeskustelu oppilas-huoltajat-opettaja</u> • kaikkia keskustelussa mukana olevia kuullaan • marras-tammikuussa, viikkoon viisi mennessä • opettaja toimii kirjaajana • maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 1) <p>LUKUVUOSIARVIOINTI</p> <p>LUKUVUOSITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>numeroarvosanoin</u> • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin • valinnaiset aineet (VAL) arvioidaan hyväksytty/hylätty

Vuosiluokka 4

Vuosiluokka	Arviointimuodot
5. luokka	<p>VÄLIARVIOINTI</p> <p>VÄLITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>numeroarvosanoin</u> • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin • valinnaiset aineet (VAL) arvioidaan hyväksyty/hylätty <p>LUKUVUOSIARVIOINTI</p> <p>LUKUVUOSITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>numeroarvosanoin</u> • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin • valinnaiset aineet (VAL) arvioidaan hyväksyty/hylätty <p><u>Vanhempaintapaamisissa/vanhempainvarteissa käsitellään myös oppilaan arviointiin liittyviä asioita.</u></p>

Vuosiluokka 5

Vuosiluokka	Arviointimuodot
6. luokka	<p>VÄLIARVIOINTI</p> <p>VÄLITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>numeroarvosanoin</u> • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin • oppiaineet arvioidaan opetussuunnitelman 6. luokan arviointikriteerien mukaisesti • valinnaiset aineet (VAL) arvioidaan hyväksyty/hylätty <p>LUKUVUOSIARVIOINTI</p> <p>LUKUVUOSITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>numeroarvosanoin</u> • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin • valinnaiset aineet (VAL) arvioidaan hyväksyty/hylätty <p>Vanhempaintapaamisissa/vanhempainvarteissa käsitellään myös oppilaan arviointiin liittyviä asioita.</p>

Vuosiluokka	Arviointimuodot
7. luokka	<p>VÄLIARVIOINTI</p> <p>VÄLITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>numeroarvosanoin</u> • arvioidaan väliarviointiin kuuluvat oppiaineet ja käyttäytyminen <p>LUKUVUOSIARVIOINTI</p> <p>LUKUVUOSITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>numeroarvosanoin</u> • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin • lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi sisältää tiedon siitä, miten oppilas on saavuttanut vuosiluokkaistetut tavoitteet kaikissa opiskelemissaan oppiaineissa. <p>HUOM! Päättyvät oppiaineet arvioidaan lukuvuositodistukseen päättöarvioinnin kriteerien mukaisesti. Päättyviä numeroarvosanoin arvioitavia aineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö ja kotitalous.</p> <p>Päättyvä yrittäjämäinen toimintatapa arvioidaan hyväksyty/hylätty -merkinnällä.</p> <p>Vanhempaintapaamisissa/vanhempainvarteissa käsitellään myös oppilaan arviointiin liittyviä asioita.</p>

Vuosiluokka	Arviointimuodot
8. luokka	<p>VÄLIARVIOINTI</p> <p>VÄLITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>numeroarvosanoin</u> • arvioidaan väliarviointiin kuuluvat oppiaineet ja käyttäytyminen <p>LUKUVUOSIARVIOINTI</p> <p>LUKUVUOSITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>numeroarvosanoin</u> • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin • lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi sisältää tiedon siitä, miten oppilas on saavuttanut vuosiluokkaistetut tavoitteet kaikissa opiskelemissään oppiaineissa. <p>HUOM! Päätyvät oppiaineet arvioidaan lukuvuositodistukseen päättöarvioinnin kriteerien mukaisesti.</p> <p>Oppimäärältään alle 2 vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti hyväksyty/hylätty.</p> <p>Mikäli osuus on alle 2 vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä osallistunut.</p> <p>Vanhempaintapaamisissa/vanhempainvarteissa käsitellään myös oppilaan arviointiin liittyviä asioita.</p>

Vuosiluokka	Arviointimuodot
9. luokka	<p>VÄLIARVIOINTI</p> <p>VÄLITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>numeroarvosanoin</u> • arvioidaan väliarviointiin kuuluvat oppiaineet • käyttäytymisen arviointi annetaan liitteenä • 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavassa välitodistuksessa käyttäytymistä ei arvioida. <p>PÄÄTTÖARVIOINTI</p> <p>PÄÄTTÖTODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>numeroarvosanoin</u> • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet arvioidaan opetussuunnitelman päättöarviointin kriteerien mukaisesti • käyttäytymisen arviointi annetaan liitteenä, liitettä ei merkitä todistukseen <p>Oppimäärältään alle 2 vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti hyväksyty/hylätty.</p> <p>Mikäli osuus on alle 2 vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä osallistunut.</p> <p>Vanhempaintapaamisissa/vanhempainvarteissa käsitellään myös oppilaan arviointiin liittyviä asioita.</p>

Lukuvuositodistuksen lisäksi koulun tulee antaa arviointipalautetta vähintään kerran lukuvuoden aikana. Palaute voi olla välitodistus tai arviointikeskustelu. Lukuvuosi- ja välitodistuksen tulee noudattaa opetussuunnitelman perusteissa ja perusopetusasetuksessa 852/1998 annettuja ohjeita. Arviointikeskustelusta tulee laatia allekirjoitettu, kirjallinen dokumentti.

Väliarviointi

Vuosiluokilla 1-4 väliarviointi toteutetaan arviointikeskusteluna, johon kutsutaan oppilas ja huoltajat. Arviointikeskustelun tavoitteena on tukea ja edistää oppilaan oppimista ja kasvua.

Arvioinnin toteuttaa luokanopettaja, joka keskustelee oppilaan edistymisestä muiden luokkaa opettavien opettajien kanssa ennen arviointikeskustelua. Tämä palaute välitetään oppilaalle ja huoltajalle arviointikeskustelussa. Arviointikeskustelun pohjana käytetään luokilla 1– 4 maakunnassa yhtenäistä lomaketta (liite 1). Opettaja kirjaa antamansa arvioinnin keskustelun pohjalta. Arviointikeskustelu toteutetaan marras-tammikuussa, viikkoon 5 mennessä. Arviointikeskustelut toteutetaan kodin ja koulun yhteistyöajalla oppituntien ulkopuolella. Kaikki keskusteluun osallistuneet allekirjoittavat asiakirjan. Asiakirja arkistoidaan opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti. Allekirjoitettu alkuperäinen arviointikeskustelulomake annetaan huoltajille. Mikäli huoltaja ei kutsusta huolimatta saavu arviointikeskusteluun, opettaja toteuttaa arviointikeskustelun oppilaan kanssa ja lähettää keskusteluun liittyvän arviointiraportin huoltajalle tiedoksi.

Vuosiluokilla 5-9 väliarviointina oppilaalle annetaan välitodistus, jossa kaikki oppiaineet arvioidaan numeroarvosanoilla. Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistuksissa ja

mahdollisissa välitodistuksissa vuosiluokilla 4–8. Yhdeksännellä luokalla mahdollinen käyttäytymisen arviointi annetaan liitteenä.

Vuosiluokalla 9 annetaan välitodistus myös viimeisestä jaksosta.

Arviointikeskustelun kaltaiset oppilaan ja huoltajien tapaamiset ovat tavoiteltavia myös vuosiluokilla 5-9.

Evijärvellä

Vuosiluokilla 7-9 väliarviointina oppilaalle annetaan jaksotodistus kustakin jaksosta. Todistuksessa arvioidaan kyseisessä jaksossa päättyvät kurssit OPS:n mukaisesti numeroarvosanoilla tai hyväksytyt/hylätyt.

Lukuvuositodistus

Vuosiluokilla 1-3 lukuvuositodistus annetaan sanallisena arviointina esim. hyväksytyt/hylätyt tai asteikolla erinomainen/hyvä/kohtalainen/välttävä. Erillisellä liitteellä arvioidaan sanallisesti laajemmin ainakin äidinkieli ja kirjallisuus sekä matematiikka. Käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio. Arvio annetaan todistuksen liitteenä. Liitteistä (2 kpl) merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositodistuksissa annetaan kaikista oppiaineista numeroarvosanat. Myös käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistukseen.

Työskentelytaidot arvioidaan oppiaineiden yhteydessä. Monialaiset oppimiskokonaisuudet huomioidaan kyseisten oppiaineiden arvioinnissa jokaisella vuosiluokalla.

Yhdeksännellä luokalla oppilaalle annetaan päättötodistus. Päättötodistuksessa arvioidaan kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet opetussuunnitelman päättöarvioinnin kriteerien mukaisesti.

Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka-asteilla

Etelä-Pohjanmaalla katsomusaineiden opetus järjestetään osin yhteisenä ja osin eriyttynä. Muun katsomuksen kuin evankelisluterilaisen uskonnon opetusta saavien oppilaiden kohdalla tämä tarkoittaa, että nämä eriytyvät jaksot järjestetään etäopetuksena. Näiden oppilaiden katsomusaineen väli- ja lukuvuosiarviointi muodostuu oman katsomusaineen opettajan (etäopettajan) ja oman koulun opettajan yhteistyönä.

Yhdeksännen luokan päättöarvioinnin antaa oman katsomusaineen opettaja (etäopettaja) huomioiden oman koulun opettajan antaman ehdotuksen. Tällä maakunnallisella menettelyllä varmistetaan päättöarvioinnissa oman katsomusaineen opettajan arvioinnin merkitystä. Evankelisluterilaisen uskonnon oppimisen arvioinnin suorittaa oma opettaja. Arviointi perustuu oppilaan opiskeleman katsomusaineen tavoitteisiin.

Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosi-arviointi eri luokka-asteilla

Vuosiluokka	Lähi- ja etäopetuksen osuudet (muu kuin ev.lut.)	Arviointi
1	Lähiopetusta	<ul style="list-style-type: none"> Oman koulun opettaja arvioi sanallisesti.
2	Puolet etäopetusta, puolet lähiopetusta	<ul style="list-style-type: none"> Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan sanallisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvioksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
3	Lähiopetusta	<ul style="list-style-type: none"> Oman koulun opettaja arvioi.
4	Etäopetusta	<ul style="list-style-type: none"> Oman katsomusaineen opettaja arvioi numeerisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
5	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	<ul style="list-style-type: none"> Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
6	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	<ul style="list-style-type: none"> Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
7	Lähiopetusta	<ul style="list-style-type: none"> Oman koulun opettaja arvioi numeerisesti.
8	Etäopetusta	<ul style="list-style-type: none"> Oman katsomusaineen opettaja arvioi numeerisesti ja sanallisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja. Sanallinen arviointi laitetaan todistuksen liitteeksi.
9	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	<ul style="list-style-type: none"> Oman katsomusaineen opettajan osuus on yksi neljäsosa 9.luokan opetustunneista ja se ajoittuu 9. luokalle opintojen päättövaiheeseen. Oman koulun opettaja ehdottaa oman osuutensa päätteeksi päättöarvosanaa oman katsomusaineen opettajalle. Ehdotuksessa otetaan huomioon 8. luokan numeerinen ja sanallinen arviointi. Oman katsomusaineen opettaja tekee lopullisen päättöarviointin. Mahdollisissa kahden numeron muutoksissa oman katsomusaineen opettaja ja oman koulun opettaja päättävät arvosanan yhdessä. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.

Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosi-arviointi eri luokka-asteilla (muu kuin ev.lut) Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosi-arviointi

Arviointeihin ja todistuksiin ei tarkenneta, kumpaa katsomusainetta oppilas on opiskellut, vaan käytetään muotoilua ”uskonto/elämänkatsomustieto”. Myös sanalliset arviot tulee laatia niin, ettei asiaa tarkenneta. Näin kunnioitetaan oppilaan yksityisyyttä. *Arviointimuodot eräissä opetuksen järjestämistavoissa*

Opetuksen järjestämistapa	Arviointimuodot
yhdysluokkaopetus	<ul style="list-style-type: none"> • yhdysluokassa opetus voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen • vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltävien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä • arviointi suoritetaan kulloinkin kyseessä olevan vuorokurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukaan • mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi
tehostettu tuki	<ul style="list-style-type: none"> • oppimisen arvioinnin tulee perustua opetussuunnitelman perusteiden yleisiin tavoitteisiin
yksilöllistetyt oppimäärät	<ul style="list-style-type: none"> • arvioidaan aina HOJKS: iin merkityn suunnitelman mukaisesti sanallisesti tai numeerisesti
toiminta-alueittain opiskelu	<ul style="list-style-type: none"> • sanallinen arvio
vuosiluokkiin sitomaton opetus	<ul style="list-style-type: none"> • arvioidaan opinto-ohjelmaan kirjatut ja suoritettavat opintokokonaisuudet • lukuvuositodistus annetaan suoritetuista opintokokonaisuuksista • päättötodistus annetaan, kun koko perusopetuksen oppimäärä on suoritettu
joustava perusopetus	<ul style="list-style-type: none"> • <i>opetuksen järjestäjä</i> päättää arvioinnista laatimassaan joustavan perusopetuksen opetussuunnitelmassa
sairaalaopetus	<ul style="list-style-type: none"> • lyhytjaksoisessa opiskelussa arvioinnin antaa kotikoulu huomioiden sairaalakoulusta saadun arviointipalautteen • vähintään lukukauden mittaisessa opiskelussa arvioinnin suorittaa sairaalakoulu • päättötodistus annetaan kotikoulun lomakkeella ja kotikoulun rehtori allekirjoittaa todistuksen <ul style="list-style-type: none"> ◦ päättöarvioinnin suorittavat kotikoulun ja sairaalakoulun oppilasta opettaneet opettajat yhdessä
oppilaat, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli	<ul style="list-style-type: none"> • arvioidaan opetussuunnitelman mukaiset oppisisällöt sanallisesti tai numeerisesti <ul style="list-style-type: none"> ◦ arvioidaan aineenhallintaa, ei suomen kielen osaamista ◦ arviointitapoja: kirjallinen, suullinen, eleet, piirroset • päättöarviointi numeerinen

Arviointimuodot eräissä opetuksen järjestämistavoissa

6.11.1. Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–3 arviointi lukuvuositodistuksiin ja mahdollisiin välitodistuksiin annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Mikäli annetaan sanallinen arvio, todistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa annetaan numeroarvosanat. Päättötodistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan välitodistuksessa annetaan numeroarvosanat. Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan todistuksen liitteenä.

Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa vuosiluokilla 4–8. Jos käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteellä. Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen

arvio annetaan todistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.[1] Yksilöllistetyistä oppimääristä annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.

---

[1] Perusopetusasetus 10 § 4 mom.

6.11.2. Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päättötodistuksen. Lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Lukuvuositodistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Kun todistuksessa käytetään numeroarvosanaa, todistukseen merkitään myös arviointiasteikko[1].

Sanallista arviota voidaan käyttää lukuvuositodistuksissa vuosiluokilla 1–3. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suorittanut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteenä.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämäkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikykykieli.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, lisätään numeroarvosanan tai sanallisen arvion perään tähti (*). Todistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- arvio oppilaan käyttäytymisestä

- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

---

[1] Perusopetusasetus 10 § 3 mom.

6.11.3. Välitodistus

Opetuksen järjestäjä päättää mahdollisten välitodistusten antamisesta. Välitodistus annetaan samoin perustein kuin lukuvuositodistus.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten.

Välitodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavaa välitodistusta)
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.4. Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta [1] tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi

- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
  - koulun opetuskieli
  - oppilaan nimi ja syntymäaika
  - todistuksen antamispäivä
  - rehtorin allekirjoitus
-
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
  - opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
  - oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
  - perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
  - maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

---

[1] Perusopetusasetus 12 § 1 mom.

6.11.5. Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)

- opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen
- maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikyöpykieli.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon numeroarvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdiskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Oppilaan oman äidinkielen opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarviointia. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimäärästä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistukseen sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosanana tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” suoritetusta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2- kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa^[1] tai opiskelemalla perusopetuksen lisäopetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.

---

^[1] Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

6.12. Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistus

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa^[1]. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

---

^[1] Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Opetuksen järjestäjä linjaa erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat.

6.13. Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Myös valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit siirretään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

Lisäksi opetuksen järjestäjä täsmentää paikallisessa opetussuunnitelmassa seuraavat asiat:

- yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta
- arvioinnista tiedottamisen muodot
- käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet
- valinnaisten aineiden arviointi sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt
- sanallisen arvion ja numeroarvosanan antaminen todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa
- valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- välitodistukset, mikäli opetuksen järjestäjä niitä päättää antaa
- erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat.

Evijärvellä

Paikallinen arviointikulttuuri

Evijärvellä perusopetuksessa arvioinnin tulee olla ohjaavaa, kannustavaa ja siinä tulee käyttää monipuolisia arviointimenetelmiä erilaiset oppijat huomioiden. Arvioinnin perustana on selkeät opetussuunnitelman mukaiset tavoitteet, jotka tulee olla oppilaan, opettajan ja huoltajan tiedossa. Arvioinnin avulla pyritään innostamaan oppilaita oppimaan ja opiskelemaan vastuuta ottaen omasta oppimisestaan.

Arvioinnin tehtävänä on oppilaan oman toiminnan ohjaaminen sekä realistisen minäkäsityksen syntyminen itsestä oppijana. Arvioinnin avulla oppilas, opettaja ja huoltaja saavat tietoa oppimisprosessista ja asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta.

Arvioinnin tehtävänä on myös huomioida erilaiset ja eri tavoin oppivat oppijat. Arvioinnin avulla voidaan auttaa erilaisia oppijoita ja selvittää mahdollinen tuen tarve sekä sen vaatimat muutokset oppimisprosessiin. Arviointi voi osoittaa tarpeen myös opittavan aineksen syventämiseen ja laajentamiseen. Evijärvellä perusopetuksessa arviointikäytänteistä tiedotetaan mm. Wilman välityksellä, vanhempainilloissa, koulun lukuvuosiedotteessa tai keskusteluissa yhdessä huoltajan kanssa.

Evijärvellä perusopetuksessa arvioinnin tulee olla luonteeltaan ohjaavaa, jotta oppilas edistyy oppimisessa, työskentelyssä ja käyttäytymisessä. Erilaisissa arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan, että kukin oppilas ymmärtää tehtävät ja saa kohtuullisesti aikaa niiden suorittamiseen. Lisäksi tarpeen mukaan voidaan hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa ja suullisia näyttöjä.

Arviointi voi olla suullista tai kirjallista. Sen tulee olla kannustavaa ja myönteisellä tavalla ohjaavaa. Arvioinnissa käytetään itsearviointia ja vertaisarviointia yhtenä arvioinnin muotona. Arvioinnin tulee olla luonteva osa ohjaavaa opetusta kaikissa oppiaineissa.

Arvioinnin lisäksi annetaan myös muunlaista palautetta ja sen välineenä voivat olla Wilma, vanhempainvartti ja keskustelut oppilaan kanssa.

Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviointia. Yksilöllistetyn oppimäärän suoritukset arvioidaan suhteessa HOJKSin tavoitteisiin sanallisesti ja/tai numeroarviointina vuosiluokittain. Yksilöllistetty oppimäärä merkitään tähdellä.

6.14. Liite: Arviointikeskustelulomake

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma
Arviointikeskustelu

Liite 1.

(Liitteessä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arviointikohteet)

VÄLIARVIOINTI luokkatasoilla 1-4

ARVIOINTIKESKUSTELU

Lk: Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä. Pvm: Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Läsnäolijat: Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Oppilas: Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Huoltaja(t): Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Luokanopettaja: Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

OPILLISET TAIDOT

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

TYÖSKENTELYTAIDOT

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

KÄYTTÄYTYMINEN

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

MUITA HUOMIOITA (esim. mahdollinen tuen tarve)

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Allekirjoitukset

Arviointikeskustelulomake

7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja opiskeluhoito muodostavat kokonaisuuden. Tässä osiossa määrätään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Opiskeluhoitoa käsitellään omassa osiossaan.

7.1. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista.

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. On huolehdittava oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä tuettava oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki.

Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Varhainen puuttuminen

Etelä-Pohjanmaalla tuen tarpeeseen pyritään vastaamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kuntatasoisesti luodaan edellytyksiä joustavien rakenteiden käyttöön sekä oikea-aikaiseen tukeen. Ennaltaehkäisevän ja varhaisen puuttumisen toimintamallit kuvataan opetuksen järjestäjän määrittämällä tavalla. Esimerkkejä varhaisen puuttumisen keinoista esitetään seuraavassa taulukossa.

Esimerkkejä varhaisen puuttumisen malleista

- Ennakoiva tukiopetus
- Havainto- ja apumateriaaleja sekä muuta havainnollistamista käytetään
- Huoltajapalaveri, jossa on sovittu tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta
- Itsearviointi
- Joustava esi- ja alkuopetus
- Joustavat ryhmittelyt
- Kahdenkeskiset keskustelut oppilaan kanssa; koulunkäynnin tavoitteet, oppilaan oppimiseen liittyvät vahvuudet ja kehityshaasteet
- Kerhot
- Keskustelut erityisopettajan kanssa
- Keskustelut toisten opettajien kanssa
- Kokeiden suorittaminen erillisessä tilassa
- Kotitehtäviä eriytetään
- Koulunkäyntiavustajan antama tuki
- Käytetään läksyvihkoa
- Lisääjän käyttö kokeissa
- Lisätään työskentelytaukoja
- Luokassa on selkeät säännöt ja kannustava ilmapiiri
- Luokkahuone on siisti ja selkeä; tarvittaessa tilanjakaja
- Luottamukselliset keskustelut opettajan ja oppilaan välillä
Läksyjen merkkäminen taululle / läksyvihkoon / sähköiseen reissuvihkoon / tuntipäiväkirjaan
- Läksykerho tai muu läksytuki koulussa
- Monialaiset oppimiskokonaisuudet
- Omakielisen opettajan antama tuki
- Opettaja, avustaja tai luokkatoveri auttaa läksyjen merkitsemisessä
- Opetusta eriytetään ja otetaan huomioon seulontatieto
- Opittavia asioita mallinnetaan ja konkretisoidaan
- Oppilaan paikka luokassa tukee keskittymistä opiskeluun
- Oppilaan tilanteen selvittely asiantuntijaryhmässä
- Oppilaanohjaajan antama tuki
- Oppimaan oppimisen taitojen vahvistaminen
- Oppimissuunnitelman käyttö
- Osa-aikainen erityisopetus
- Päivän strukturointi
- S2-opettajan antama tuki
- Samanaikaisopetus
- Suullisten kokeiden käyttö - myös suullisten lisäosioiden käyttö ja täydentämismahdollisuus
- Sähköisten hallinto-ohjelmien johdonmukainen käyttö ja oppilaan osallisuus omiin asioihin (esim. tiedottaminen, tukitoimet, kurinpitotoimet)
- Säännöllinen palaute ja kannustaminen
- Tehostettu yhteistyö kodin kanssa
- Tehtäviä eriytetään
- Toimintaohjeita yksinkertaistetaan, tehtäviä pilkotaan
- Toisen oppilaan tai tukioppilaan tuki
- Tukiopetus
- Tunnin tavoitteet käydään läpi oppilaiden kanssa
- Vuosiluokkiin sitomaton opetus

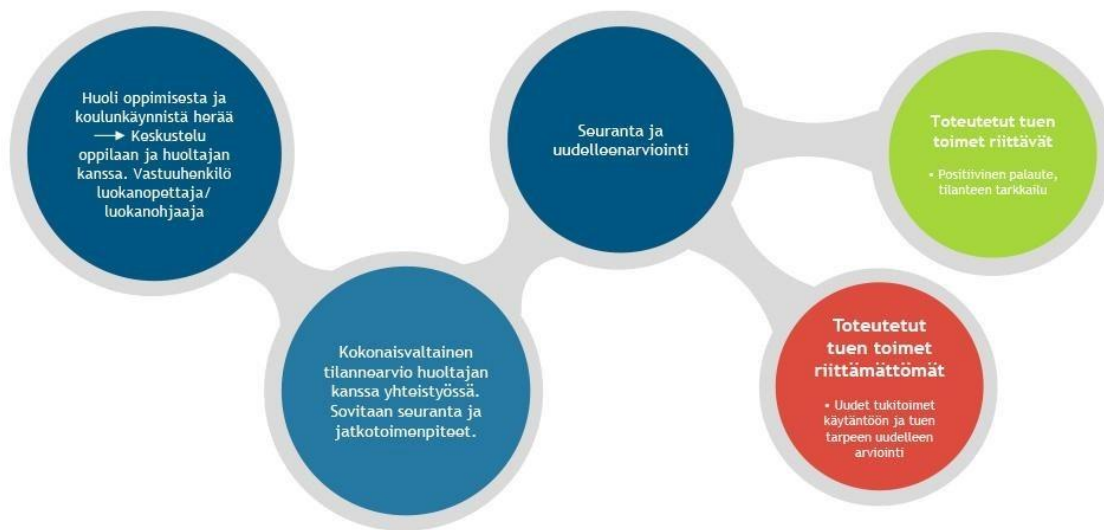
* Esimerkit eivät ole tuen portaiden mukaisessa järjestyksessä

Esimerkkejä varhaisen puuttumisen malleista

Yhteistyö oppimisen ja koulunkäynnin tuessa

Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä koulu on aloitteellinen. Kodin kanssa tähdätään keskustelemaan toimintakulttuuriin. Yhteys koteihin luodaan jo ennen oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeen ilmenemistä. Mikäli huolteen on aiheutta, asia otetaan rohkeasti puheeksi huoltajan kanssa. Myös huoltajia kannustetaan olemaan yhteydessä kouluun oppilaan oppimiseen ja kasvuun liittyvissä asioissa. Varhaisella puuttumisella on tarkoitus estää ongelmien syntyminen ja kasautuminen. Yhteistyön olisi hyvä perustua ratkaisukeskeisyyteen.

Varhaisen puuttumisen malli koulunkäynnin ja oppimisen tukemisessa

Varhaisen puuttumisen malli koulunkäynnin ja oppimisen tukemisessa

Opetuksen järjestäjä määrittelee opiskeluhuollollisen yhteistyön ja tuen järjestämisen toimintamallit opiskeluhoitosuunnitelmassaan.

Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tuetaan oppilaanohjauksella. Oppilaanohjauksesta vastaavat kaikki oppilaan kanssa toimivat aikuiset. Ohjaus käsittää muun muassa oppimaan oppimisen, opiskelutekniikoiden, opintopolkujen valitsemisen ja arjenhallinnan taitoja. Yläkoulussa oppilaanohjaus on oma oppiaineensa.

Opetuksen järjestäjä laatii ohjaussuunnitelman, jota koulut täydentävät. Ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuun jako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus, jatko-ohjaus perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt.

Tuen tarpeen kartoittaminen nivelvaiheissa

Kouluissa tehdään suunnitelmallista tuen tarpeen seulontaa ja seurantaa, joka takaavat tarpeellisten tukitoimien järjestämisen ja siirtämisen nivelvaiheiden yli.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki nivelvaiheessa

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki nivelvaiheessa

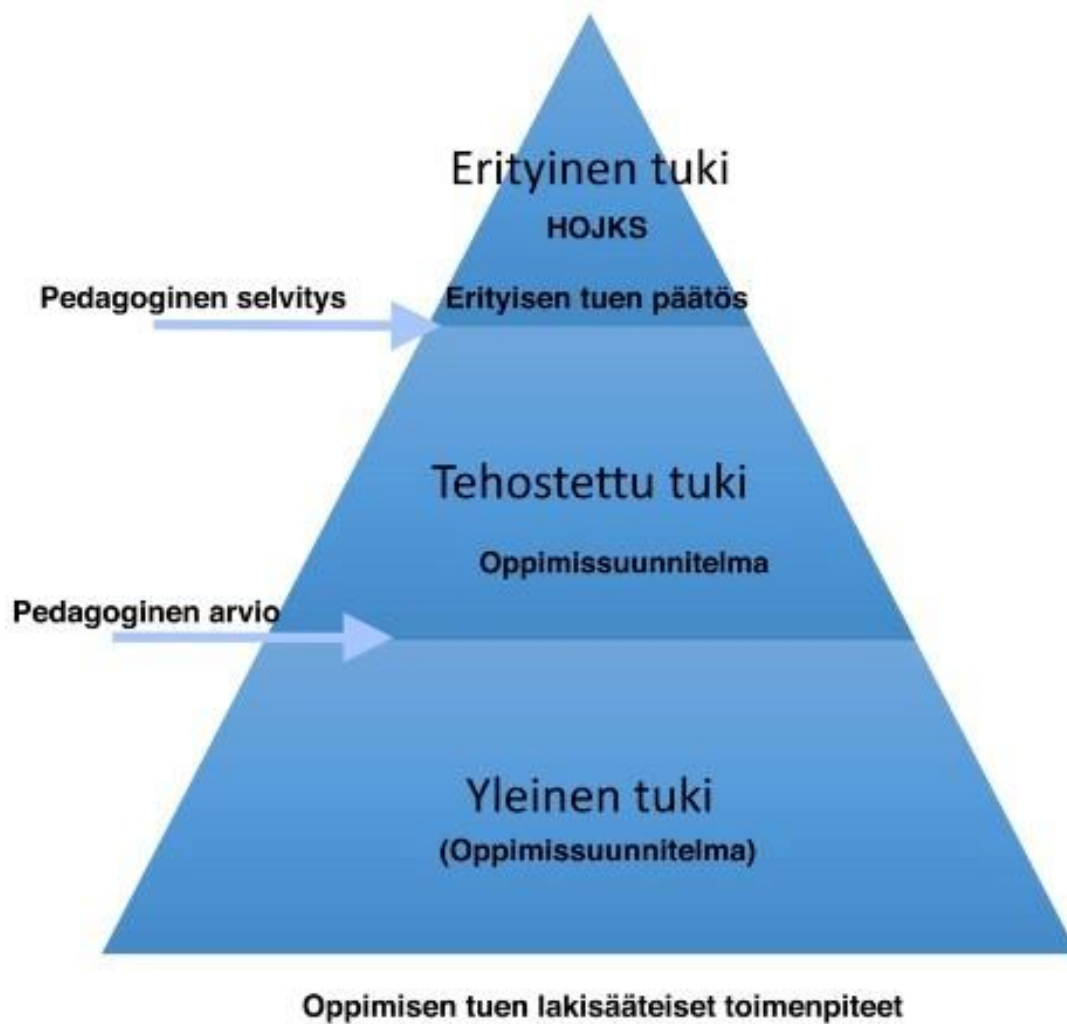
Oppimisen ja koulunkäynnin tuen jatkumo nivelvaiheissa varmistetaan siirtopalaverilla. Siirtopalaverit järjestetään seuraavissa nivelvaiheissa oppilaskohtaisina tai monialaisina yhteistyöpalaverina:

- **Esikoulu–1. luokka:** Viimeistään huhtikuussa, tutkimusprosessien käynnistäminen hyvissä ajoin viimeistään joulun jälkeen (esimerkiksi esikoulun henkilökunta, koulun erityisopettaja/luokanopettaja, huoltajat)
- **Siirtyminen 7. luokalle:** Viimeistään huhtikuussa siirtopalaverit (esimerkiksi luokanopettaja, erityisopettaja, oppilas, huoltajat, tarvittaessa tuleva luokanohjaaja). Nivelvaiheessa siirryttäessä yläkoulun puolelle voidaan käyttää apuna siirtolomaketta.
- **Perusopetuksen päätösvaihe** (esimerkiksi luokanohjaaja, opo/erityisopettaja, oppilas, huoltaja, pyydetään lupa pedagogisten asiakirjojen ja lausuntojen toimittamisesta oppilaan tulevalle oppilaitokselle)

Siirtopalaverien järjestämisen vastuu on vastaanottavan koulun rehtorilla (nimeää vastuuhenkilöt). Ennen siirtopalaveria pyritään saamaan käyttöön mahdolliset ajantasaiset lausunnot. Siirtopalaverin yhteydessä käydään läpi päivitettyt pedagogiset asiakirjat.

Oppimisen tuki

Oppimisen tuen toimintaperiaatteet ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimivaltuudet kuvataan koulun opetussuunnitelmassa. Opetuksen järjestäjä voi määrittellä ne myös koottuna esimerkiksi oppimisen tuen oppaaseen.

Oppimisen tuen lakisäätöiset toimenpiteet

Luokkaa opettava opettaja/luokanohjaaja vastaa oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimista konsultoiden monialaisia ammattilaisia. Toiminnallinen vastuu on luokan omalla/ainetta opettavalla opettajalla, kokonaisvastuu koulunjohtajalla/rehtorilla. Oppimisen tuen eri vaiheissa korostetaan yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä kuulemisen merkitystä.

Huoltajia informoidaan oppimisen tuen käytännöistä. Oppilas ja huoltaja otetaan välittömästi mukaan tukitoimien laadintaan ja toteuttamiseen.

Oppimisen tuen eri vaiheissa konsultoidaan eri hallintokuntien asiantuntijoita tai pyydetään tarvittaessa asiantuntijalausuntoja. Näitä voidaan käyttää hyödyksi tuen tarpeen arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja järjestämisessä.

Oppimisen tuki

Opetuksen järjestäjä voi laatia koulujen yhteisen vuosikellon oppimisen tuen ja asiakirjojen laatimisen aikatauluista, ohessa esimerkki (Lähde: Ilmajoen kolmiportaisen tuen suunnitelma, 2014).

Esimerkki: Oppimisen tuen vuosikello

ELOKUU

- Kielellisten taitojen alkukartoitus uusille ekaluokkalaisille ryhmittäin
- Matemaattisten taitojen alkukartoitus ekaluokkalaisille
- Puheseula ekaluokkalaisille
- Puheopetusta ja tketaan tarpeen mukaan edellisen vuoden puheoppilaille (alakoulu)
- Samanaikais- ja pienryhmäopetus alkaa
- Vanhempainiltoihin osallistuminen sopimuksen mukaan
- Tukitoimien käynnistyminen

LOKA-MARRASKUU

- opiskelijahuoltoryhmiin osallistuminen
- pedagogisten arvioiden ja selvitysten tekeminen yhteistyössä luokan/ aineenopettajien kanssa
- oppimissuunnitelmien tekeminen yhdessä luokan/ aineenopettajien kanssa
- HOJKSien päivitys yhdessä luokan/ aineenopettajien kanssa
- "Sanaketju-testit" tarvittaessa eri luokka-asteille (alakoulu) lokakuun aikana

JOULUKUU

- koulutulokkaiden vanhempainillan suunnittelu
- yhteispalaveri esiopetuksen kanssa
- tarvittaessa väliarviointiin osallistuminen yhdessä luokan/ aineenopettajien kanssa

TAMMI-MAALISKUU

- tammi-kuussa koko kunnan yhteinen koulutulokkaiden vanhempainilta
- tammi-helmikuussa kouluvalmiustestit
- maaliskuussa 2.-luokille lukutesti
- maaliskuussa 6.-luokkalaisten testaus
- tarvittaessa voidaan testata myös muita luokkia
- pedagogisten selvitysten tekeminen yhteistyössä luokanopettajien kanssa 2. ja 6.-luokkien erityisen tuen oppilaille (6. lk. hiihtoloman alkuun mennessä)
- maaliskuussa opot haastattelevat 8.luokkalaisten ja ohjaavat tarvittavan tuen piiriin
- maaliskuussa haku joko- luokkaan
- maaliskuussa tulevien 7. lk jako luokkiin

HUHTI-TOUKOKUU

- huhtikuussa siirtopalaverit yläkoulun kanssa erityisen tuen oppilaita
- palaverit esiopetuksen ja perheneuvolan kanssa koulutulokkaista
- toukokuun alussa 1.-2.-luokkien sanelut
- kouluuntutustumispäivien osallistuminen sopimuksen mukaan
- palaveri puhe terapeutin kanssa koulutulokkaista

Oppimisen tuen vuosikello

Perusopetuksessa säädetyt tukimuodot

Opiskelun erityiset painoalueet

Ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä ja oppimäärän yksilöllistämistä tulee oppilaalle olla määriteltynä opiskelun erityiset painoalueet. Opiskelun erityisiä painoalueita käytetään tehostetussa tuessa ja erityisessä tuessa.

Tavoitteena on auttaa oppilasta ottamaan haltuun opinnoissa etenemisen kannalta välttämättömät sisällöt. Keskittymällä olennaiseen oppilaalle jää voimavaroja vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan. Opetusta järjestettäessä tulee huomioida oppilaan oppimisedellytykset, jolloin opetus voi perustua erilaajuisiin oppimääriin.

Opiskelun erityiset painoalueet muodostetaan opetussuunnitelmassa määrittelyistä, oppilaan oman vuosiluokan yleisen oppimäärän keskeisimmistä sisällöistä eli niin sanotuista ydinsisällöistä. Eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa nämä keskeiset ydinsisällöt nostetaan esiin. Erityisissä painoalueissa oppilas pyrkii oman vuosiluokkansa tavoitteisiin. Painoalueet eivät voi siis olla alempien vuosiluokkien tavoitteita tai sisältöjä. Opiskelun erityisiä painoalueita voidaan käyttää vain tehostetun tai erityisen tuen aikana. Painoalueet määritellään oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa niissä oppiaineissa, joiden oppimäärää ei ole yksilöllistetty. Sisältöjen lisäksi kuvataan myös mahdollisimman konkreettisesti, miten oppilas työskentelee, mitä muuta tukea hän saa ja minkälaisin tavoin hän voi osoittaa osaamisensa.

Oppilasta opettavan opettajan on määriteltävä painoalueet maakunnallisten linjausten mukaisesti (nostetaan esiin ainekohtaisissa osuuksissa). Huoltajan ja oppilaan tulee kuitenkin tietää, miten suurta osaa oppiaineen sisällöistä painoalueet edustavat ja miten niiden hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin.

Opiskelussa käytettävät muut tukimuodot ja ulkopuolinen toiminta

Opetuksen järjestäjä/koulu määrittelee koulun käyttämät tukimuodot (ks. taulukko "Esimerkkejä varhaisen puuttumisen keinoista"), toteuttamistavat ja huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön. Lisäksi määritetään, mikä on koulun tarjoamaa tukea ja mikä koulun ulkopuolista toimintaa (terapiat). Ulkopuolisten toimijoiden kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä, mutta täysin koulun ulkopuolinen toiminta (esim. terapiat) ei kuulu koulun vastuun piiriin. Mikäli terapiaa on koulupäivän aikana, on huolehdittava vastuukysymyksistä sekä opetussuunnitelman mukaisen (yleinen, yksilöllistetty, toiminta-alueittain toteutettava) opetuksen toteutumisesta.

Rehtori on vastuussa siitä, että koulun käyttämiin tukimuotoihin liittyvät roolit, työnjako ja vastuut ovat koulun moniammatillisen henkilöstön tiedossa. Rehtori vastaa koulun resurssien jakamisesta prioriteettien mukaisesti. Oppilaan tuen tarve määritellään pedagogisissa asiakirjoissa.

Pidennetty oppivelvollisuus

Pidennetyt oppivelvollisuuden päätös tehdään pääsääntöisesti jo lapsen ollessa varhaiskasvatuksen piirissä (viisivuotiaana). Yhteistyö kunnan varhaiskasvatushenkilöstön ja perusopetuksen henkilöstön välillä on erityisen tärkeää. Jos päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta on jäänyt varhaiskasvatuksen aikana tekemättä tai oppilaan tilanne muuttuu esi- tai perusopetuksen aikana, päätös voidaan tehdä myöhemminkin. Tämä päätös vaikuttaa oppilaan opetusryhmän kokoon, opetettaviin oppiaineisiin sekä opetuksen järjestäjän saamaan rahoitukseen. Opetuksen järjestäjä linjaa myös pidennetyt oppivelvollisuuden toimintamallit, monialaisen yhteistyön ja käytänteet.

Opetuksen järjestäjä nimeää henkilöt, jotka toimivat nivelvaiheissa yhteistyössä. Varhaiskasvatuksen henkilöstö pyytää tarvittaessa konsultaatiota opetustoimen henkilöstöltä oppilaan tuen jatkumon varmistamiseksi. Opetuksen järjestäjä kirjaa pidennetyt oppivelvollisuuden oppilaan opetuksen järjestämistavat ja toimintamallit. Toiminta-alueittain opiskelevien oppilaiden opetuksen järjestäminen kuvataan oppilaan HOJKSissa.

7.1.1. Ohjaus tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa.

Oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös opiskeluhuollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.

Päättövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päättövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja opiskeluhuoltopalvelujen eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

7.1.2. Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Opetus ja kasvatustulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Koulun henkilöstön tulee tuntee säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön oppilaan tukeen liittyvissä asioissa. Huoltajalle annetaan tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen opiskeluhuollon tukea. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tuki perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta (katso opiskeluhuollon osio).

7.2. Yleinen tuki

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan

mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiovetuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

7.3. Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös opiskeluhuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä oppilasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

7.3.1. Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, opiskeluhuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana

yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä opiskeluhuoltopalveluiden ammattihenkilöiden kanssa. Käsittelyä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

7.3.2. Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- opiskeluhuoltopalvelujen ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- opetukseen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkittamis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppimissuunnitelma muissa tilanteissa

Oppimissuunnitelmaa käytetään vaikka oppilas ei saisi tehostettua tukea, mikäli

- oppilas etenee eri oppiaineiden opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelman mukaisesti
- opetus järjestetään erityisin opetusjärjestelyin
- perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilas on otettu joustavan perusopetuksen toimintaan.

Näissä tilanteissa laadittava oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

7.4. Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityistä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti.

Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin. Nämä vaihtelevat oppimisen tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti. Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus saada oppimisensa tueksi tukiopetusta ja osa-aikaista erityisopetusta myös osana erityisopetusta.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

7.4.1. Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden

selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opetuksen järjestäjän päättämä toimitus, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä
- opiskeluhoitopalveluiden ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen arvon oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvon muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen eteneminen
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama tehostettu tai erityinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, opiskeluhoollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta
- arvio ja perustelut sille, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

7.4.2. Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Päätös erityisestä tuesta tehdään hallintolain mukaisesti. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkittamis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, sillä huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla. Päätös on aina perusteltava. Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Yleensä erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvon perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairaus, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Päätös tulee tarkistaa myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa

sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilaalle ryhdytään antamaan tehostettua tukea.

7.4.3. Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Kaikki erityistä tukea saavan oppilaan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKSin laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Erityistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisluokalla
- muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena annettava erityisopetus
- erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka ja suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä luokassa
- oppilaan koulukuljetusten järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjauksesta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- opiskeluhoitopalveluiden ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkittamis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- oppimisen arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä
- yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltavien oppiaineiden arviointi suhteessa HOJKSissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt toiminta-alueittain
- oppilaan edistymisen arviointi suhteessa HOJKSissa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin toiminta-alueittain

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi. Sitä muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

7.4.4. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes

oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittelemistä hänen edellytyksensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämistä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatus perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18§:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatkoopintoihin.

7.4.5. Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi

vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuu lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

7.4.6. Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohdaksi ovat oppilaan vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintätekniologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisenä. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetus järjestetään toimintaalueittain vain, jos oppilas ei kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toimintaalueelle. Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä ja motivoivia. Tavoitteet ohjaavat arviointia.

Oppilaan vuosiviikkotuntimäärä on sama kuin oppiaineittain opiskelevilla samalla vuosiluokalla olevilla oppilaille. Hallinnollisella päätöksellä opetuksen viikkotuntimäärää voidaan vähentää.

Tuntijakotaulukko (hallinnollinen):

	tunnit yht.	motoriset taidot	sosiaaliset taidot	päivittäisten toimintojen taidot	kognitiiviset taidot	kieli ja kommunikaatio
1.lk	20	4	4	4	4	4
2.lk	20	4	4	4	4	4
3.lk	22	4	4	5	5	4
4.lk	24	4	5	5	5	5
5.lk	25	5	5	5	5	5
6.lk	25	5	5	5	5	5
7.lk	30	6	6	6	6	6
8.lk	30	6	6	6	6	6
9.lk	30	6	6	6	6	6

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus on hyvin yksilöllistä ja mukautuu oppilaan yksilöllisiin tarpeisiin ja tavoitteisiin. Eri toiminta-alueisiin käytettävä aika vaihtelee riippuen oppilaan tavoitteista ja toimintakyvystä. Oppilas voi koulupäivän eri tilanteissa harjoitella samanaikaisesti useamman eri toiminta-alueen tavoitteita ja sisältöjä.

Arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena hyväksyty/hylätty tai asteikolla erinomainen/hyvä/kohtalainen/välttävä. Erillisellä liitteellä arvioidaan sanallisesti laajemmin oppilaan edistymistä HOJKSissa määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, myös nämä voidaan kuvata todistuksen liitteessä.

Arviointi noudattaa maakunnallisen opetussuunnitelman arviointimuotoja ja ajankohtia. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

7.5. Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1. Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää suunnitelmallisesti sekä niin usein kuin on tarpeen.

Tukiopetukselle on ominaista yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Ennakoivassa tukiopetuksessa uusiin opittaviin asioihin perehdytään jo etukäteen. Tukiopetuksella voidaan vastata myös poissaoloista johtuviin tuen tarpeisiin.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus osallistua tukiopetukseen. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, sen voi tehdä myös oppilas tai huoltaja. Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja antaminen.

7.5.2. Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan, sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osaaikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Oppilas voi saada osaaikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana ja opiskellessaan erityisluokassa. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen.

7.5.3. Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla. Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkiä tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkiä tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa muun henkilöstön kanssa. On tärkeää, että työn- ja vastuunjako on selkeä.

Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Erytysten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Oppilaan kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat oppilasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota oman koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten oppilaille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen oppilaan ja huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arvioissa. Erytistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle oppilaalle mahdollisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

7.6. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä mahdollisimman konkreettisesti alla olevissa asioissa.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset paikalliset linjaukset

- ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamallit (loppu omaksi kohdakseen)
- toiminta ja yhteistyö nivelvaiheissa
- oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden suunnitelmallinen seulonta tuen järjestämiseksi
- yhteistyö, vastuut ja työnjako opetustoimessa sekä muiden hallintokuntien kanssa
- yhteistyö opiskeluhoitopalveluista vastaavien ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa tuen tarpeen arvioinnissa, tuen suunnittelussa, järjestämisessä sekä käytännön toteuttamisessa
- kotien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset toimintaperiaatteet oppimisen ja koulunkäynnin tuen kysymyksissä
- oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimivaltuudet eri hallintopäätöksissä

Yleinen tuki

- yleisen tuen käytännön järjestäminen
- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken
- yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa

Tehostettu tuki

- *tehostetun tuen käytännön järjestäminen*
- *pedagogisen arvion laadintaan liittyvät käytänteet*
- *toimintatavat oppilaan tehostetun tuen aloittamisessa, toteuttamisessa ja päättämisessä*
- *oppimissuunnitelman laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet*
- *yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa*
- *menettelytavat ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa*

Erityinen tuki

- *erityisen tuen käytännön järjestäminen*
- *pedagogisen selvityksen laadintaan liittyvät käytänteet*
- *oppilaan ja huoltajan kuulemiseen liittyvä menettely*
- *erityisen tuen päätöksen tekeminen*
- *erityisen tuen päätöksen tarkistaminen*
- *toimintatavat, kun erityinen tuki päätetään lopettaa ja tuki jatkuu tehostettuna tukena*
- *HOJKSin laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet*
- *yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa*
- *menettelytavat mahdollisten asiantuntijalausuntojen käytössä*
- *menettelytavat ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa*
- *oppimäärän yksilöllistämiseen liittyvät toimintatavat osana pedagogisen selvityksen laadintaa, erityisen tuen päätöstä ja HOJKSin laatimista.*
- *pidennetyn oppivelvollisuuden järjestäminen*
- *lapsen ohjautuminen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, monialainen yhteistyö prosessissa*
- *opetuksen käytännön järjestäminen*
- *yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen kanssa sekä muu yhteistyö, eri toimijoiden vastuut ja työnjako*
- *yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa*
- *eri oppiaineiden mahdollinen yhdistäminen oppiainekokonaisuuksiksi tai jakaminen osa-alueisiin sekä niiden tarkempi kuvaus*
- *tavoitteiden, sisältöjen ja menetelmien tarkempi kuvaus toiminta-alueittain*

Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

- *käytännön järjestäminen*
- *yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken*
- *oppilaalle ja huoltajille tiedottamiseen ja oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät toimintatavat*

Opetussuunnitelmassa määritellään tulkittamis- ja avustajapalveluihin sekä muihin opetuspalveluihin ja erityisiin apuvälineisiin liittyvät hallinnolliset käytänteet ja päätöksenteko opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Evijärvellä oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Opiskeluhuollon ohjausryhmä laatii Evijärven kunnan ohjaussuunnitelman, johon kirjataan oppilaan ohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt.

Oppimisen tuen toimintaperiaatteet ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimivaltuudet

Evijärven kunnassa toimii viisi erityisopettajaa.

Oppiaineen yksilöllistäminen määritellään erityisen tuen päätöksessä. Yksilöllistäminen on mahdollista, jos oppilas ei kykene tehostetusta tai erityisestä tuesta huolimatta saavuttamaan oppiaineen erityisiä painoalueita hyväksytysti. Oppiaineen yksilöllistämisen pohjana voidaan käyttää myös asiantuntijalausuntoa. Erityisen tuen päätös tarkistetaan vähintään nivelvaiheissa 2. ja 6. luokan keväällä huhtikuun loppuun mennessä ja myös tarvittaessa. Erityisen tuen päätöksen tarkistaminen perustuu pedagogiseen selvitykseen. Mikäli erityisen tuen tarpeen todetaan jatkuvan, sivistystoimenjohtaja tekee uuden päätöksen erityisestä tuesta. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, sivistystoimenjohtaja tekee uuden päätöksen ja oppilas siirtyy tehostettuun tukeen.

Evijärvellä yleinen tuki

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Yleistä tukea annetaan osana koulun arkea heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä se edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä. Tuen tarpeen varhaiseksi toteamiseksi monialainen yhteistyö on jatkuvaa. Lisäksi erityisopettajat toteuttavat yhteistyössä esikoulunopettajien, luokanopettajien ja aineenopettajien kanssa testejä seuraavan suunnitelman mukaisesti.

0 lk. Puheseula ja alkukartoitus elo-syyskuussa

KPT-testi tammikuussa

1 lk. VENNY -kartoitus marras -joulukuussa

2 lk. ALLU-testi maaliskuussa

4. lk ALLU-testi maaliskuussa

7. -9. lk Matematiikan ja lukemisen osa-alueelta tarvittaessa.

Kaikilla vuosiluokilla voidaan testauksia tehdä tarvittaessa muutenkin.

Yleisen tuen toteutustavat ovat mm. opetuksen eriyttäminen, tukiopetus, samanaikaisopetus, osa-aikainen erityisopetus, oppilaanohjaus sekä koulukuraattorin tarjoama tuki. Tarvittaessa oppilaalle voidaan tehdä yleisen tuen oppimissuunnitelma, jota voivat hyödyntää sekä oppilasta opettavat opettajat että huoltajat. Oppimissuunnitelma laaditaan Evijärven kunnan yleisen tuen oppimissuunnitelman lomakkeelle Wilmassa.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa

Aina, kun oppilaalla ilmenee tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan tietoa tuen eri muodoista sekä säädöksistä ja määräyksistä, joita koulun arjessa sovelletaan, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelyyn ja tiedonsaantiin tai tiedonsiirtoon liittyen. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä huoltajien kanssa ja kannustaa heitä tukemaan lapsensa oppimista ja koulunkäyntiä.

Evijärvellä tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Mikäli yleinen tuki ei ole riittävää laatii luokanopettaja,

esikoulunopettaja tai aineenopettaja pedagogisen arvion erityisopettajaa konsultoiden. Pedagogiseen arvioon kirjataan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne oppilaan, huoltajan ja koulun näkökulmasta. Arvioon kirjataan saadut yleisen tuen tukimuodot sekä arvio tehostetun tuen tarpeesta. Pedagoginen arvio laaditaan Wilmaan. Pedagogisen arvion pohjalta oman koulun pedagogisessa työryhmässä päätetään tehostetun tuen aloittamisesta. Oppilasta pääsääntöisesti opettava opettaja/opettajat laativat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa tehostetun tuen oppimissuunnitelman. Oppimissuunnitelma laaditaan tehostetun tuen oppimissuunnitelman lomakkeelle Wilmaan. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta. Evijärven kunnassa toimii tupa-luokkamalli eri luokka-asteilla alakoulusta yläkouluun. Oppimissuunnitelmaan kirjataan tehostetussa tuessa opiskeltavan oppiaineen erityiset painoalueet. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan tarvittaessa. Oppimissuunnitelma tarkistetaan säännöllisesti: vähintään kerran lukuvuodessa viikkoon 44 mennessä, mutta tarvittaessa useammin. Tuen toteutumisen ja vaikutuksen arviointi tehdään viikkoon 12 mennessä yhteistyössä oppilaan, huoltajien, asianosaisten opettajien sekä tarpeen mukaan muiden ammattilaisten kanssa.

Evijärvellä erityinen tuki

Erytynen tuki annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu muiden tukimuotojen avulla. Erytynen tuki käsittää kaikki perusopetuslain mukaiset tuen muodot ja se on laadultaan ja määrältään intensiivisempää kuin tehostettu tuki. Erytynen tuen päätöksen tekee Evijärven kunnassa sivistystoimenjohtaja. Erytynen tuen päätös perustuu pedagogiseen selvitykseen, jonka laatii oppilasta opettava opettaja yhteistyössä erityisopettajan kanssa ja/tai asiantuntijalausuntoon. Pedagogiseen selvitykseen kirjataan oppilaan tehostetussa tuessa saamat tukimuodot ja niiden vaikuttavuus sekä perustellaan erityisen tuen päätöksen tarpeellisuus. Pedagoginen selvitys laaditaan Evijärven kunnan pedagogisen selvityksen lomakkeelle Wilmaan. Tarvittaessa pedagogisen selvityksen tueksi voidaan liittää asiantuntijalausunto. Huoltajien ja oppilaan näkemykset otetaan huomioon selvitystä laadittaessa. Yhteistyö huoltajien ja oppilaan kanssa on jatkuvaa. Erytynen tuen päätöksen jälkeen oppilalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) Wilmaan. Laatimisesta vastaa oppilasta pääsääntöisesti opettava opettaja yhteistyössä erityisopettajan/erityisluokanopettajan kanssa kuukauden kuluessa erityisen tuen päätöksen tekemisestä. HOJKS on kirjallinen suunnitelma, joka laaditaan HOJKS-lomakkeelle Wilmaan. HOJKS tarkistetaan vähintään kerran lukuvuodessa viikkoon 44 mennessä ja arvioidaan vähintään kerran lukuvuodessa viikkoon 12 mennessä. Erytynen tuen piirissä olevan oppilaan oppimisympäristö ja kotiluokka määritellään yksilökohtaisesti oppilaan tarpeen mukaan. Evijärven kunnassa toimii tupa-luokkamalli eri luokka-asteilla alakoulusta yläkouluun. Oppiaineen yksilöllistäminen määritellään erityisen tuen päätöksessä. Yksilöllistäminen on mahdollista, jos oppilas ei kykene erityisestä tuesta huolimatta saavuttamaan oppiaineen erityisiä painoalueita hyväksytysti. Oppiaineen yksilöllistämisen pohjana voidaan käyttää myös asiantuntijalausuntoa. Erytynen tuen ja oppiaineen yksilöllistämisen päätös tarkistetaan vähintään nivelvaiheissa 2. ja 6. luokan keväällä huhtikuun loppuun mennessä ja myös tarvittaessa. Erytynen tuen ja oppiaineen yksilöllistämisen päätöksen tarkistaminen perustuu pedagogiseen selvitykseen. Mikäli erityisen tuen ja oppiaineen yksilöllistämisen tarpeen todetaan jatkuvan, sivistystoimenjohtaja tekee uuden päätöksen erityisestä tuesta. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea tai oppiaineen yksilöllistämistä, sivistystoimenjohtaja tekee uuden päätöksen tarvittavista tukimuodoista.

Tupaluokka

Tupaluokkiin oppilaat ohjautuvat ohjausryhmän kautta eli pedagoginen ohjautuminen. Ohjausryhmään kuuluvat koulun rehtori/koulujohtaja, erityisopettaja ja yläkoulussa mukana tarvittaessa ovat myös aineopettajat, sekä luokanvalvoja ja opinto-ohjaaja. Vahvan tuen omaava oppilas ja joustavan opetuksen tuen tarpeessa olevat oppilaat ohjautuvat tupaluokkaan pääsääntöisesti kaikissa oppiaineissa. Mikäli oppilaalla on tuentarvetta oppiaineissa, esimerkiksi matematiikassa, äidinkielessä ja englannissa, tulee hän tupaluokkaan opiskelemaan näitä oppiaineita erityisopettajan kanssa. Oppilas

voi opiskella tupaluokassa myös muista syistä, kuin opillisista. Riippumatta siitä, missä koulussa lapsi tai nuori opiskelee, tulisi tupaluokkien toimintamalli olla yhdenmukainen.

Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin. Oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai kun oppivelvollinen on tätä ennen hyväksytysti suorittanut ylioppilastutkinnosta annetussa laissa ([502/2019](#)) tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ([531/2017](#)) tarkoitetun tutkinnon taikka niitä vastaavan Ahvenanmaalla suoritettun tai ulkomaisen koulutuksen (20.3.2024, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2020/20201214>). Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Evijärven kunnassa pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen tekee sivistystoimenjohtaja asiantuntijalausuntoihin perustuen. Tavoitteena on, että päätös tehdään ennen oppivelvollisuuden alkamista. Yhteistyö eri hallintokuntien ja huoltajien kanssa prosessin jokaisessa vaiheessa on tärkeää. Pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen yhteydessä lapselle tehdään myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Hänellä on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.

Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.

Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan kotiluokka on erityisopetuksen luokka. Opetus toteutetaan joustavasti ja yksilölliset tarpeet huomioon ottaen viiden toiminta-alueen sisältöjä yhdistellen mahdollisuuksien mukaan yleisen opetus suunnitelman sisältöihin. Oppilas integroituu yleisopetuksen ryhmiin oman taitotasonsa mukaisesti. Keskeisenä arvona on, että toiminta-alueittain opiskeleva oppilas osallistuu koulun tapahtumiin ja on osa kouluyhteisöä tasavertaisena jäsenenä.

8. Opiskeluhoolto

Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesti opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimisesta.

Näissä perusteissa käytetään perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto ilmaisua opiskeluhoolto, oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta opiskelijasta ilmaisua oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia.

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opiskeluhoolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Opiskeluhoolto toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi oppilailla on oikeus opiskeluhohtopalveluihin, joita ovat kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Opiskeluhohtopalvelut järjestetään lähipalveluna, jolle opetuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Opiskeluhoollon asiat on kirjattu opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmaan.

8.1. Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma

Opetuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma. Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä. Opiskeluhooltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä koulujen ja opiskeluhohtopalvelujen henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman valmistelussa.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhooltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä koulukohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Opetuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhooltosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista kouluissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa.

Opetuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhooltosuunnitelma. Opetuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten koulujen toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhohtopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on koulukohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1-5):

1. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin koululta. Tiedot ilmoitetaan opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden oppilaiden ja koulu yhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määrääjassa.

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan esimerkiksi kouluyksiköiden määrä ja koulujen oppilasmäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa huomioidaan lisäksi esimerkiksi eri ikäisten, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien ja maahanmuuttotaustaisten oppilaiden lukumäärät ja osuudet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös oppilailta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisilta.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Opetuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) henkilötyövuodet.

2. Koulu yhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoito) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu koulu yhteisön hyvinvoinnista.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- oppilaiden ja koulu yhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset
- koulukohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat
- poissaolojen ehkäisemisestä, suunnitelmallisesta seurannasta ja poissaoloihin puuttumisesta määrätään perusteiden luvuissa 5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä ja 5.6 Paikallisesti päätettävät asiat
- tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet koulu ympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

- Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan
- oppilaan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin (kouluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut)
- yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen
- opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhoitorekisterille
- tarvittavan opiskeluhoitoon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä
- opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet (ml. suostumuksen hankkiminen) koulussa
- oppilaan koulupäivän aikaisen eritysuokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

4. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoito on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoitoon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoitoon keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoitoon toteuttamiseen
- koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- opiskeluhoitoon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä
- yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoitoon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

5. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia.

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä opetuksen järjestäjän ja koulun välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Evijärvellä

Opiskeluhoillon asiat on kirjattu Evijärven kunnan koululaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmaan.

9. Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien ja toisen kotimaisen kielen opiskelu

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkieliselille sekä suomi ja ruotsi viittomakieliselille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan oman äidinkielen opetusta. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja Boppimäärät sekä kaksikieliselille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

<i>Oppilaan äidinkieli</i>	<i>Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä</i>	<i>Toinen kotimainen kieli</i>	<i>Toinen kotimainen kieli</i>
	<i>yhteinen</i>	<i>yhteinen</i>	<i>valinnainen</i>
<i>suomi</i>	<i>suomen kieli ja kirjallisuus</i>	<i>ruotsi</i>	-
<i>ruotsi</i>	<i>ruotsin kieli ja kirjallisuus</i>	<i>suomi</i>	-
<i>saame</i>	<i>saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille</i>	-	<i>suomi tai ruotsi</i>
<i>saame</i>	<i>suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus</i>	<i>ruotsi tai suomi</i>	-
<i>romani</i>	<i>suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus</i>	<i>ruotsi tai suomi</i>	-
<i>viittomakieli</i>	<i>viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille</i>	-	<i>ruotsi tai suomi</i>
<i>muu äidinkieli</i>	<i>muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä</i>	-	<i>ruotsi tai suomi</i>

9.1. Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnessa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin

opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

9.2. Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopinointina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvauksia. Paikalliseen opetussuunnitelmaan laaditaan tällöin kielikohtainen sovellus näiden opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Englantiin on opetussuunnitelman perusteissa laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2-oppimääräkuvauksia vieraan kielen B1- tai B2-oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman noudattaen näitä opetussuunnitelman perusteita soveltuvien osien.

10. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan perusopetuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuriidentiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin.

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Oppilaiden opintoja varten voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma. Suunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma, joka kuvataan osiossa "Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana".

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

KULTTUURINEN MONINAISUUS

Oppilaiden jokapäiväisessä kohtaamisessa pyritään molemminpuoliseen kulttuurivaihtoon. Eri kieli- ja kulttuuriryhmien oppilaat osallistetaan ympäröivään koulu yhteisöön. Suomalaisen ja eteläpohjalaisen kulttuurin sekä muiden kulttuurien ominaispiirteitä ja perinteitä opitaan jokapäiväisessä arjessa. Tässä yhteistyössä hyödynnetään eri asiantuntijoita sekä yhteistyötahoja. Mahdollisia toimintatapoja:

- työpajat (ruoka, musiikki, vaatteet, kuvataide)
- teemapäivät tai -viikot
- etnisyys näkyväksi koulun seinille: taidetta, tuotoksia, tietoa
- elävä kirjasto (jonkun alan asiantuntija lainataan luokkaan)
- kerhotoiminta
- juhlapäivät
- kummitoiminta

KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ

Yhteistyö kodin ja koulun välillä on kahdensuuntaista. Tulkkipalvelua on käytettävä, ellei yhteistä kieltä ole. Oppilasta ei saa käyttää tulkkina. Tieto suomalaisesta kasvatuskulttuurista ja Suomen koulujärjestelmästä välitetään huoltajille. Perheen kasvatuserinteet sekä koulunkäynnin oppimishistoria selvitetään. Maahanmuuttajaoppilaan kasvua ja kehitystä sekä oppimista tuetaan tarvittaessa moniammatillisesti (kuraattori, terveydenhoitopalvelut, psykologi- ja perheneuvontapalvelut, mahdollinen traumaterapia).

OPETUSJÄRJESTELYT

Maahanmuuttajaoppilaat

Perusopetukseen valmistava opetus

Maahanmuuttajaoppilas osallistuu perusopetukseen valmistavaan opetukseen aloittaessaan koulunkäynnin Suomessa. Opetushallitus on päättänyt 13.11.2015 [perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteista](#).

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma laaditaan maakunnallisena yhteistyönä. Opetuksen järjestäjä/koulu täsmentää valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaa tarvittaessa.

Nivelluokat

Oppilaat, joilla ei valmistavan opetuksen jälkeen ole riittäviä valmiuksia siirtyä suomenkieliseen perusopetukseen, jatkavat opiskelua nivelluokassa tai vahvasti tuettuina yleisopetuksen luokassa.

Maahanmuuttajaoppilaan oppimissuunnitelma

Maahanmuuttajaoppilaille ja maahanmuuttajataustaisille oppilaille laaditaan tarvittaessa perusopetuksessa maahanmuuttajaoppilaan oppimissuunnitelma.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) -oppimäärän mukaan opiskelevat ne oppilaat, joiden äidinkieli ei ole suomi tai joiden suomen kielen taito ei ole kaikilla kielen osa-alueilla äidinkielen tasolla. S2-oppimäärä voidaan järjestää erillisenä opetuksena kokonaan tai osittain. Perusopetuksen maahanmuuttajaoppilailla on oikeus S2-opetukseen.

Maahanmuuttajien tukiopetus ja erityisopetus

Oppilaalla on perusopetukseen tulon jälkeen oikeus saada maahanmuuttajien tukiopetusta. Maahanmuuttajaoppilas on oikeutettu saamaan tavallista tukiopetusta ja erityisopetusta.

Oman uskonnon opetus

Katsomusaineiden opetus toteutetaan pääosin integroidusti. Opetus rakennetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa annettujen tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Oppilas arvioidaan hänen opiskelemansa katsomusaineen, joko uskonnon tai elämäkatsomustiedon, tavoitteiden perusteella. Opetuksen toteutuksessa huolehditaan kunkin integroidun aineen sisältöjen ja tavoitteiden toteutumisesta.

Oman äidinkielen opetus

Oman äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta.

Ruotsin kieli

Maahanmuuttajaoppilasta ei voida vapauttaa ruotsin kielen opiskelusta kuin erityisen painavista syistä. On varmistettava, että oppilas ja huoltajat ymmärtävät, mitä vaikutuksia vapautuksella on jatko-opintoihin, työllistymiseen ja palkkaukseen.

Arviointi

Maahanmuuttajaoppilaan arviointi voi olla numeerista tai sanallista. Peruskoulun päättöarviointi on toteutettava numeroin. Arvioinnissa ei arvioida suomen kielen osaamista vaan aineenhallintaa. Oppilas voi osoittaa osaamistaan monin eri tavoin; kirjallisesti, suullisesti, piirtämällä tai elein. Kokeita laadittaessa on huolehdittava siitä, että oppilaalla on mahdollisuus osoittaa osaamisensa puutteellisesta kielitaidosta huolimatta. Oppilaan arviointi tapahtuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvun 6 mukaisesti opetuksen järjestäjän linjaukset huomioiden.

Special topics for cultural and language groups

Cultural diversity

The objective is reciprocal cultural exchange in daily interaction with the pupils. The pupils belonging to different cultural groups are involved and integrated into the school community. They will be learning features and traditions of Finnish and Southern Ostrobothnian culture. Various experts and partners will be tapped into.

Possible methods:• workshops (food, music, clothing, visual arts)• theme days or weeks• cultural diversity made visible on the school walls: artworks, outputs, information• living library (an expert will visit classes)• school club activities• holidays• peer tutoring

Cooperation between home and school

The cooperation between home and school is always reciprocal. Interpretation is always available unless there is a mutual language. A pupil cannot be used as an interpreter. Information about Finnish upbringing and educational system will be disseminated on the guardians. A pupil's educational background as well as family's methods of child rearing will be looked into. The growth and development as well as learning of an immigrant pupil will be supported in multiprofessional cooperation if need be (welfare experts such as school's social workers, health services, psychologists, family counselling services, possible trauma therapy).

Implementation of instruction

Immigrant pupils

Instruction preparing for basic education

An immigrant pupil will take part in preparatory instruction for basic education when they begin their education in Finland. The National Board of Education has approved the core curriculum for the instruction preparing for basic education on 13th November 2015. The curriculum for instruction preparing for basic education will be formulated in cooperation with provincial authorities. Education provider / school will specify the curriculum if necessary.

Transition phase classes

Pupils who aren't prepared to move in on Finnish basic education will continue studying in transition phase classes or will receive intensified support in regular classes.

Learning plans for immigrant pupils

An immigrant pupil or a pupil with an immigrant background will be formulated a learning plan for basic education if need be.

Finnish as a second language and literature

The pupils whose mother language isn't Finnish or whose proficiency in Finnish language doesn't reach the level of a Finnish speaker in all areas of competence will study the core contents of Finnish as a second language. The core contents can be taught as a separate subject or partly integrated. The immigrant pupils in basic education are entitled to study the core contents of Finnish as a second language and literature.

Remedial teaching and special needs education for immigrants

After entering basic education a pupil is entitled to receive remedial education for immigrants. An immigrant pupil is entitled to receive general remedial and special needs education.

Instruction of the pupil's own religion

As the new core curriculum for basic education comes into effect in autumn 2016, all religious groups will mostly receive integrated instruction. The instruction has been formulated based on the objectives and contents given in the national core curriculum for basic education for 2014. A pupil will be assessed based on the objectives of their world view education subject, ethics or religion. The objectives and core content of each integrated subject will be adhered to in the instruction.

Instruction of the pupil's mother tongue

Instruction of the pupil's mother tongue complements basic education.

Swedish as a foreign language

An immigrant student cannot be exempted from studying Swedish as a foreign language without a specific, cogent reason. It must be made clear that both the pupil and the guardian will understand what implications for further studies and employment an exemption will have.

Assessment

The assessment of an immigrant pupil can either be numerical or verbal. The final assessment of basic education has to be numerical. The assessment is not to be based on the command of Finnish language but on the pupil's performance in the subject in question. A pupil may demonstrate their performance in different ways: by writing, speaking, drawing or gestures. When creating exams, the teacher has to bear in mind that the pupil has a right to have an opportunity to demonstrate their performance level irrespective of their deficient language skills. The assessment of a pupil is to adhere to the core curriculum for basic education and chapter six in the Southern Ostrobothnian curriculum following the guidelines of education providers.

10.1. Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönensä sekä antaa heille mahdollisuus omaksua saamelainen kulttuuriperintö. Tavoitteena on lisätä oppilaiden valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä. Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus lujittuvat, kun oppilaat oppivat käyttämään kieltä yhteisölle ominaisella tavalla.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon eri saamen kielet ja niiden murteet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöönsä sekä myönteisen viestintäilmapiirin rakentamisen tärkeyttä osana oman elämänsä hallintaa ja kielellistä tapakasvatusta. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Saamelaiset

Saamelaisoppilaan identiteettiä tuetaan siten, että oppilaalla on mahdollisuus säilyttää yhteys omaan kieleensä ja kulttuuriinsa.

10.2. Romanit

Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetus vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaille pyritään tarjoamaan romanikielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan heille tarjotaan myös romanikielistä opetusta. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Romanioppilaat

Suomen perustuslaissa on turvattu romanien oikeus oman kielen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Etelä-Pohjanmaalla tuetaan suvaitsevaisuuden ja hyvien etnisten suhteiden edistämistä sekä romanikulttuurin tuntemuksen lisäämistä. Kouluyhteisössä edistetään romanivähemmistön ja valtakulttuurin kohtaamista. Romanilasten koulunkäynnin tukemisessa painotetaan oppilaan ja hänen vanhempiensa vastaanottoa koulussa sekä romanikodin ja koulun yhteistyötä. Lakeuden Romanit ry toimii Etelä-Pohjanmaan alueella romanien etujärjestönä.

10.3. Viittomakieliset

Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa

hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä. Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus tulee antaa viittomakielellä. Viittomakielinen perusopetus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä oppilaista. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Viittomakielisille kuuleville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Viittomakieliset oppilaat

Viittomakieli on äänetön kieli, jolla voi ilmaista itseään samalla tavoin kuin muilla, puhutuilla kielillä. Siinä on esimerkiksi alueellisia murteita, juhlatyyliä sekä lasten jokeltelua kuten puhutuissa kielissä. Viittomakieliset voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oman äidinkielen (viittomakielen) avulla oppilaiden suomen kielen taitoa ja lisätä siten valmiuksia toimia erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

- [Kuurojen liitto ry](#)

10.4. Muut monikieliset oppilaat

Muiden monikielisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamiaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei ole riittävää yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun (katso myös Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus).

Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

10.5. Paikallisesti päätettävät asiat

Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon paikalliset, kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset ja ratkaistaan, miten opetus järjestetään. Opetussuunnitelman laadinnassa tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä kyseisten kieli- ja kulttuuriyhteisöjen kanssa.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten oppilaiden kieli, kielelliset valmiudet ja kulttuuri otetaan huomioon opetuksen järjestämisessä ja koulutyössä ja miten opetus käytännössä järjestetään
- minkälaisin toimenpitein oppilaiden kieli- ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä tuetaan
- käytetäänkö oppimissuunnitelmaa oppilaan opiskelun tukena sekä mikä on oppimissuunnitelman rakenne ja keskeinen sisältö.

11. Kaksikielinen opetus

Koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi ja joissakin tapauksissa saame, romani tai viittomakieli. Opetuksessa voidaan perusopetuslain mukaan käyttää koulun varsinaisen opetuskielen lisäksi myös muuta kieltä, jos arvioidaan, että se ei vaaranna oppilaiden mahdollisuutta seurata opetusta. Erillisessä opetusryhmässä tai koulussa opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä.

Perusopetuslain mukainen opetuskieli määrittelee, millä kielellä äidinkielen ja kirjallisuuden opetus annetaan. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän ja A1-kielen oppimäärän tunnit voidaan kuitenkin tarvittaessa yhdistää valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Yhdistetystä tuntimäärästä on tällöin vähintään puolet opetettava koulun varsinaisella opetuskielellä.

Kodin ja koulun yhteistyön turvaamiseksi huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana koulun perusopetuslain mukaisella opetuskielellä sekä tarpeen mukaan myös koulun muulla tai muilla opetuskielillä.

Opetus voidaan toteuttaa laajamittaisena kaksikielisenä opetuksena, joka voidaan jakaa kotimaisten kielten varhaiseen täydelliseen kielikylpyyn ja muuhun laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen. Sitä voidaan antaa myös suppeampana kaksikielisenä opetuksena, josta käytetään tässä nimitystä kielirikasteinen opetus. Joskus kaksikielistä opetusta toteutetaan muilla kuin kotimaisilla kielillä kielikylvyn tapaan. Tällainen opetus, samoin kuin mahdolliset kestoaltaan lyhyemmät kielikylpyohjelmat katsotaan tässä kuuluvaksi muun kaksikielisen opetuksen piiriin.

11.1. Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia

Kaksikielisellä opetuksella pyritään saavuttamaan hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä koulun opetuskielessä että kohdekielessä. Kaksikielisen opetuksen pitkäjänteisenä tavoitteena on perustan luominen elinikäiselle kielten oppimiselle sekä kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostamiselle. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaille tarjotaan autenttinen kielenkäyttöympäristö. Tavoitteeseen pyritään järjestämällä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen/kohdekielen tuntien lisäksi eri oppiaineiden opetusta kummallakin kielellä ja hyödyntämällä molempia kieliä koulun arjessa myös opetuksen ulkopuolella. Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielen/kohdekielen sisällöt ja tuntimäärän. Kielikylpykieli/kohdekieli on yleensä samalla oppilaan A1-kieli.

Kaikissa oppiaineissa tulee saavuttaa valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet.

Kaksikielisessä opetuksessa painottuu luonnollinen viestintä ja vuorovaikutus, toiminnallisuus ja oppilaiden aktiivinen kielenkäyttö. Oppilaan mahdollisuuksia käyttää kieltä oppiainekohtaisesti sekä koulun opetuskielessä että kielikylpykielessä/kohdekielessä tuetaan tietoisesti. Koulun opetuskieli ja kielikylpykieli/kohdekieli muodostavat kokonaisuuden, ja molempien kielten oppimista tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kaksikielinen opetus heijastuu koko koulun toimintakulttuuriin. Opetuksen suunnittelu ja toteutus edellyttää systemaattista yhteistyötä ja vuoropuhelua sekä eri oppiaineita opettavien opettajien että myös koulun muun henkilöstön kesken.

Siirryttäessä opetuksessa luokanopetuksesta aineenopetukseen, on siirtymävaihe hyvä suunnitella opettajien välisenä yhteistyönä. Tällöin kaksikielisen opetuksen asettamat erityisvaatimukset voidaan ottaa suunnitelmallisesti huomioon.

Opetuksen jatkumon ja siirtymävaiheiden suunnittelu edellyttää yhteistyötä myös sidosryhmien kesken.

Kielikylpykielen/kohdekielen opetus

Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielille/kohdekielille asetettavat tavoitteet ja sisällöt. Tavoitteiden asettamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi Kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Kielikylpykielen/kohdekielen opetuksessa kehitetään oppilaiden kielitaitoa monipuolisesti ja samalla ottaen huomioon eri oppiaineiden asettamat vaatimukset kielitaidolle.

Oppiaineiden opetuksen muuttuessa käsitteellisemmäksi tarvitaan myös vaativamman asiatekstin tuottamis- ja ymmärtämistaitoja sekä taitoa keskustella vaativista aiheista. Myös oikeakielisyyteen kiinnitetään huomiota lisääntyvässä määrin. Kielikylpykielen/kohdekielen kehittymistä tuetaan ja seurataan.

Muiden oppiaineiden opetus kielikylpykielillä/kohdekielillä

Eri oppiaineiden opetus kielikylpykielillä/kohdekielillä edellyttää opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta sekä riittävää kielenhallintaa. Tarvitaan yhteistä pohdintaa siitä, millaiset kielenkäytön konventiot ja millaiset tekstit ovat millekin oppiaineelle tyypillisiä. Näin määritellään kielellisiä tavoitteita eri oppiaineissa. Opetuksessa korostuu havainnollisuus ja konkreettisuus, oppilaskeskeiset työtavat ja vuorovaikutteisuus. Oppilaita rohkaistetaan käyttämään kielikylpykieltä/kohdekieltä eri oppiainesisältöjä opiskeltaessa. Tavoitteena on, että oppilaat ovat samanaikaisesti sekä kielen oppijoita että kielen käyttäjiä. Oppilaiden kielikylpykielen/kohdekielen tuottamista tuetaan opettajan ja muiden oppilaiden vertaistuellla.

Muiden oppiaineiden opetus koulun opetuskielillä

Opetuksessa varmennetaan, että oppilaiden äidinkielen käsitteiden hallinta sekä tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät ikäkauden mukaiselle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa. Myös koulun opetuskielillä annettavassa opetuksessa edellytetään opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta.

Seurannan ja arvioinnin erityispiirteet kaksikielisessä opetuksessa

Arvioinnin tulee antaa opettajalle, oppilaalle ja huoltajille monipuolisesti palautetta oppilaiden aineenhallinnan ja kielitaidon kehittymisestä suhteessa opetukselle määriteltyihin tavoitteisiin. Oppilaan kielitaidon kehittymistä molemmissa kielissä seurataan eri oppiaineissa sekä kaikkien opettajien yhteistyönä että oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla. Tässä voidaan hyödyntää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Eri oppiaineiden arvioinnissa noudatetaan perusopetuksen yleisiä arviointiperusteita riippumatta siitä, millä kielellä niitä on opetettu. Arvioinnissa huomioidaan myös oppiainekohtaisen kielen kehittyminen niiden kielellisten tavoitteiden osalta, jotka on paikalliseen opetussuunnitelmaan kirjattu.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa kielikylpykielen tai kohdekielen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan A1-kielen päättöarvioinnin kriteereiden mukaisesti. Näin menetellään oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi toisen asteen opintoihin hakeuduttaessa. Mahdollisuuksien mukaan arviointi tehdään yhteistyössä eri oppiaineita opettavien opettajien kesken. Päättötodistuksen yhteydessä oppilaalle voidaan antaa liite kielikylpyyn tai muuhun kaksikieliseen opetukseen osallistumisesta.

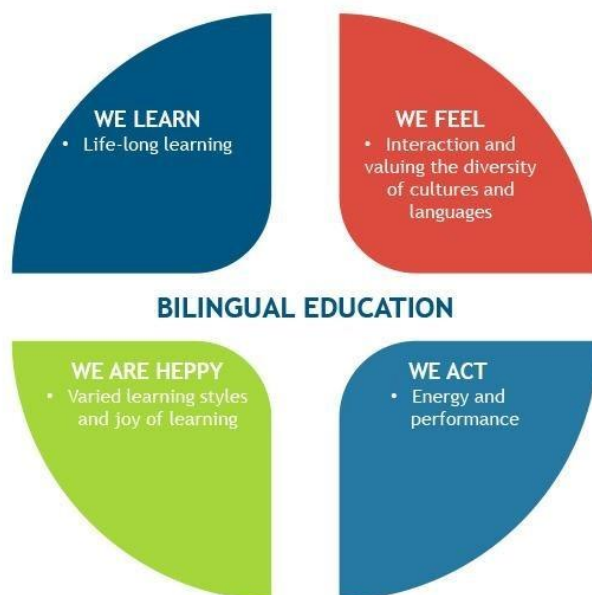
Oppimisen ja koulunkäynnin tuki kaksikielisessä opetuksessa

Pedagogisissa arvioissa ja tukitoimissa huomioidaan kaksikielinen kielenkehitys ja pohditaan millä kielellä ja millaista tukea voidaan antaa. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada ohjausta ja riittävää tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiin heti, kun tarvetta ilmenee. Oppilaan tuen tarvetta seurataan säännöllisesti, ja tukea annetaan tarpeen mukaan. Tarkoitus on, että oppilas saa suunnitelmallista, jatkuvaa tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki suunnitellaan yhteistyössä opettajien, oppilaan ja oppilaan huoltajien sekä oppilashuollon kesken.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Kaksikielinen opetus

Kaksikielinen opetus on tarkoitettu oppilaalle, joka on kiinnostunut opiskelemaan eri oppiaineita koulun opetuskielen lisäksi myös jollakin toisella kielellä. Kaksikielisen opetuksen kohdekielestä ja opetuksen järjestämisestä päätetään Etelä-Pohjanmaalla kuntakohtaisesti. Kaksikielinen opetus Etelä-Pohjanmaalla perustuu maakunnallisiin arvoteemoihin:

Arvot

Laaja-alainen osaaminen kaksikielisessä opetuksessa

1. *Ajattelu ja oppimaan oppiminen*

Aiheiden käsittely kahdella kielellä aktivoi oppimaan oppimisen taitoja. Oppilas yhdistää oppimiaan asioita ja ymmärtää niiden välisiä riippuvuussuhteita. Opettaja ohjaa oppilaita uusiin ratkaisuihin ja rohkaisee oppilasta selviämään epävarmuutta aiheuttavista tilanteista. Kaksikielisessä opiskelussa korostuu käsitteiden ymmärtämisen tärkeys. Opettajan tehtävänä on tarjota ymmärtämistä edistäviä tukirakenteita ja malleja opiskelustrategioiden kehittämiseksi. Vuorovaikutteiset ja toiminnalliset työtavat korostuvat ja vahvistavat oppilaan tietoisuutta itsestään oppijana kahdella kielellä opiskeltaessa.

2. *Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu*

Kaksikielinen opetus tukee oppilaan kielten oppimista sekä erilaisten kulttuurien arvostamista. Opetuksen suunnittelussa huomioidaan aktiivisesti kulttuurisen osaamisen merkitys. Opetuksessa korostuu yhteistoiminnallisuus; vuorovaikutus on olennainen osa vieraalla kielellä oppimista. Kaksikielisessä opetuksessa tuetaan oppilasta kehittymään monipuoliseksi kielenkäyttäjäksi sekä äidinkielellä että kohdekielellä. Erilaiset ilmaisun muodot, kuten esimerkiksi draaman keinot, tukevat tätä tavoitetta.

3. *Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot*

Oppilaan oma vastuu asioiden ymmärtämisestä korostuu asiasisältöjä opiskeltaessa kahden eri kielen kautta yleisopetuksen tuntimäärän mukaisesti. Elämänhallintataitojen osuus korostuu, ja jokainen vaikuttaa toiminnallaan omaan ja toisten hyvinvointiin.

4. *Monilukutaito*

Kaksikielisessä opetuksessa käytetään runsaasti vieraskielisiä verkkolähteitä ja mediaa. Oppilasta kannustetaan kriittiseen ajatteluun ja monipuoliseen tekstien tuottamiseen ja tulkintaan. Monimuotoisia tekstejä hyödynnettäessä korostuu kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Oppilas oppii viestinnän käyttämisen, tulkitsemisen ja tuottamisen taitoja eri kielillä.

5. *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen*

Tieto- ja viestintäteknologiset taidot kehittyvät, kun esimerkiksi vieraskielisiä oppimislejkejä ja verkkosivustoja hyödynnetään opetuksen välineinä. Sähköisen materiaalin käyttö korostuu kaksikielisen opetuksen osana. Oppilas oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa sekä ymmärtää sen mahdollisuuksia ja riskejä globaalisesti.

6. *Työelämätaidot ja yrittäjyys*

Yhteistyö muiden oppilaiden kanssa projektitöiden ja ryhmätoiminnan muodossa tukee vastuunottoa yhteisistä asioista. Tämä on osa yrittäjämäistä toimintatapaa ja työelämätaitojen kehittymistä. Oppilasta kannustetaan ja ohjataan pitämään yllä yritteliästä otetta koulutyöhön, mikä on tärkeää kaksikielisellä luokalla opiskeltaessa. Lisäksi oppilasta rohkaistaan suhtautumaan muutokseen ja uudenlaisiin tilanteisiin avoimesti ja luontevasti. Mahdollisuus vahvaan kielitaitoon tukee oppilaan jatko-opiskelua ja työllistymistä.

7. *Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen*

Ilmaisun ja vuorovaikutuksen merkitys korostuu opiskeltaessa kaksikielisellä luokalla, mikä kehittää valmiuksia omien näkemysten rakentavaan ilmaisuun. Oppilaat oppivat osallistumaan oman opiskelunsa suunnitteluun ja yhteisön toimintaan. Kaksikielisessä opiskelussa korostuvat kulttuurinen näkökulma ja globaalikasvatuksen tavoitteet, jotka luovat edellytyksiä myös kestävän tulevaisuuden rakentamiselle.

Bilingual instruction

Bilingual instruction is intended for pupils who are interested in studying different subjects also in a language other than the primary language of the school. In Southern Ostrobothnia each municipality will decide on the target language of bilingual instruction and how bilingual instruction will be provided.

In Southern Ostrobothnia bilingual instruction is based on local values.

We learn

- Lifelong learning of foreign languages

We feel

- Interaction and appreciation for linguistic and cultural diversity

We act

- Active and functional learning

We rejoice

- A variety of methods and the joy of learning

Large-scale competence in bilingual instruction

1.

Linking skills and learning-to-learn

Teaching subject matters in two languages activates learning-to-learn skills. Pupils learn to combine things they have learnt and understand how they depend on each other. The teacher helps pupils find new solutions and encourages them to cope with situations that evoke feelings of uncertainty. The importance of understanding concepts is highlighted in bilingual learning. The teacher provides the pupils with structures that improve their understanding of the subject matter and patterns that develop the pupils' learning strategies. Communicative and functional methods are used widely and they deepen the pupils' awareness of themselves as learners when learning in two different languages.

2.

Cultural competence, interaction and expression

Bilingual instruction helps students move through language acquisition levels. It also helps engender an appreciation of different cultures. Cultural competence will be paid special attention to when planning bilingual instruction. Emphasis will be laid on collaborative learning; communication is part of learning in a foreign language. In bilingual instruction the pupil is helped to become a fully competent user of both the mother tongue and the target language. Various forms of expression, for example using drama in teaching, will help achieve this objective.

3.

Taking care of oneself and everyday skills

When pupils study subject matters in two different languages within the hours allocated to these subjects in basic education, they are required to take more responsibility for their learning and understanding the subjects. Coping skills will become more important and everyone's actions will affect their own and others' wellbeing.

4.

Multiliteracy

Foreign Internet sources and media are widely used in bilingual instruction. Pupils are encouraged to develop critical thinking skills and adopt many different ways of creating and interpreting texts. Making use of versatile texts emphasizes the understanding of cultural connections. Pupils learn communication and interpretation skills in different languages.

5.

Information technology skills

Information technology skills develop when foreign learning games and Internet sources are used as teaching methods. The use of digital materials will be laid special emphasis on as part of bilingual instruction. Pupils learn to use information technology also in international communication and understand its global possibilities and risks.

6.

Work skills and entrepreneurship

Working on different projects and group activities helps pupils take responsibility for issues that concern everyone. This entrepreneurial approach to work adds to the development of work skills. Pupils are encouraged and taught to keep up an entrepreneurial approach to school work, which is essential when studying in a bilingual class. Pupils are encouraged to face change and new situations with an open mind and without anxiety. Pupils will develop their potential and gain an excellent command of a foreign language, which will help them further their education or join the workforce.

7.

Active citizenship, influencing and building a sustainable future

Studying in a bilingual class emphasizes the importance of expression and interaction, thus developing the pupils' abilities to express their opinions constructively. The pupils learn to take part in planning their studies and become members of the school community. Cultural aspects and the objectives of global education will be highlighted, thus contributing to laying the foundation to build a sustainable future on.

11.1.1. Laajamittainen kaksikielinen opetus

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy

Kotimaisten kielten varhaisella täydellä kielikylvyllä tarkoitetaan tässä varhaisintaan kolmevuotiaana ja viimeistään esiopetuksesta alkavaa ja perusopetuksen loppuun kestävää ohjelmaa, jossa osa opetuksesta järjestetään koulun varsinaisella opetuskielellä ja osa toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Kyseisestä kielestä käytetään tässä nimitystä kielikylpykieli. Kielikylpyopetus on tarkoitettu pääsääntöisesti lapsille, jotka eivät puhu kyseistä kieltä äidinkielenään.

Kielikylpykielellä annettavan opetuksen osuus varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä on koko ohjelman ajan vähintään 50 % niin, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kielikylpykielen osuus on lähes 100 %, vuosiluokilla 1–2 noin 90%, vuosiluokilla 3-4 noin 70% ja vuosiluokilla 5-9 keskimäärin 50%. Osuus lasketaan vuosiluokan koko tuntimäärästä.

Kaikkia oppiaineita pyritään opettamaan perusopetuksen kestäessä sekä kielikylpykielellä että koulun opetuskielellä, mutta ei molemmilla kielillä samanaikaisesti. Opettajat toimivat joko koulun opetuskielen tai kielikylpykielen mukaisina kielellisinä malleina. Opettajalla on yksikielinen rooli kielikylpyryhmässä. Opetuskielen vaihtuessa vaihtuu siis myös opettaja. Opetusmateriaali on samankielistä kuin opetus. Tärkeää on, että oppilas saavuttaa riittävän kielitaidon eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Kielikylvyssä tuetaan kummankin opetuskäytössä olevan kotimaisen kielen avulla oppilaan kulttuuri-identiteetin syvenemistä. Kotimaisten kielten lisäksi tuetaan muiden kielten ja kulttuurien kohtaamista ja vahvistetaan tällä tavoin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja kielikylpykielessä on osittain yhteisiä tavoitteita ja sisältöjä. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen opetussuunnitelmat laaditaan opettajien yhteistyönä niin, että kaikki äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöt tulevat katetuiksi ja tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen sekä kielikylpykielen opetuksen välillä on siirtovaikutusta varsinkin kun kielikylpykielen opetuksen tuntimäärä on suuri ja opetus aloitetaan varhain. Lukemaan ja kirjoittamaan opettaminen tapahtuu vuosiluokilla 1-2 ainoastaan kielikylpykielellä. Oppilaan kielikylpykielen kehityksen tukemiseksi opetus järjestetään niin, että oppilaat saavat sekä lukuaineissa että taito- ja taideaineissa riittävästi opetusta kielikylpykielellä. Siirtovaikutuksen suuruus vaihtelee sisältöaiheittain. Sisältöjen suunnittelussa voidaan hyödyntää äidinkielenomaisia tai maahanmuuttajille tarkoitettuja suomen/ruotsin kielen oppimääriä.

Muu laajamittainen kaksikielinen opetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa käytetään koulun opetuskielen lisäksi yhtä tai useampaa muuta kieltä. Muusta opetuksessa käytetystä kielestä käytetään tässä nimitystä kohdekieli.

Laajamittaisella kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vähintään 25 % perusopetuksen koko oppimäärän opetuksesta järjestetään kohdekielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla laajamittaista kaksikielistä opetusta toteutetaan. Laajamittainen kaksikielinen opetus voi alkaa jo esiopetuksessa ja kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden kielitausta voi myös vaihdella suuresti. Joidenkin oppilaiden äidinkieli ei ole mikään opetuskielistä. Osa oppilaista tulee kouluun ulkomailta niin myöhäisessä perusopetuksen vaiheessa, että oppisisältöjen opiskelu suomeksi/ruotsiksi tuottaa heille vaikeuksia. Ellei näitä oppilaita jostakin syystä voida ohjata valmistavaan opetukseen, heille tarjotaan muita tukitoimia (katso luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki).

Oppilaat, joiden äidinkieli on jokin muu kuin koulun opetuskieli, opiskelevat useimmiten suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärää. Näiden oppilaiden kielitaidon kehittymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jos kohdekielisen opetuksen osuus koko opetuksesta on suuri.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää miettiä sitä, millaisia oppiaineita tai sisältöjä on mielekästä opettaa kohdekielellä. Lisäksi tulee pohtia, onko osa oppiaineiden sisällöistä sellaisia, että niiden opiskelu suomeksi tai ruotsiksi olisi erityisen tärkeää, jotta oppilas saavuttaisi hyvät toimintavalmiudet suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mikäli kohdekielisen opetuksen määrä on suuri, on huolehdittava siitä, että oppilaiden suomenkielinen/ruotsinkielinen käsitteiden hallinta sekä vaativan asiatekstin ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät hyvälle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa.

Kaksikielinen opetus tulee järjestää niin, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa perusopetuksen aikana jatko-opintokelpoisuuden toisen asteen opetukseen.

Kouluissa, joissa opetusta järjestetään kahdella tai useammalla kielellä, on usein runsas kielten ja kulttuurien kirjo niin oppilaiden kuin koulun henkilökunnankin keskuudessa. Tämä antaa paljon mahdollisuuksia tuoda kieliä ja kulttuureita esiin koulun arjessa, kehittää kulttuurien kohtaamistaitoja ja ruokkia monikielisyttä. Samalla se asettaa koululle haasteen tukea kunkin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

11.1.2. Suppeampi kaksikielinen opetus

Kielirikasteinen opetus

Kielirikasteisella opetuksella tarkoitetaan tässä opetusta, jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan muulla kuin koulun opetuskielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla kielirikasteista opetusta toteutetaan. Kielirikasteista opetusta voi olla esiopetuksessa, ja se voi kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Kielirikasteisen opetuksen tavoitteet eri oppiaineiden opetuksen ja oppimistulosten osalta ovat perusopetuksen päättyessä samat kuin sellaisessa perusopetuksessa, joka ei ole kielirikasteista. Kielirikasteinen opetus kannustaa ja aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön varsinaisten kielen tuntien lisäksi. Kielelliset tavoitteet suhteutetaan kielirikasteisen opetuksen määrään.

11.2. Paikallisesti päätettävät asiat

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa kaksikielistä opetusta jossakin muodossa, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- kenelle kaksikielinen opetus on tarkoitettu ja mitkä ovat oppilaaksi oton periaatteet
- mikä on kielikylpykielen/kohdekielen sekä koulun opetuskielen tuntijako
- mitkä oppiaineet tai oppiaineiden sisältöalueet opetetaan koulun opetuskielellä ja mitkä kielikylpykielellä/kohdekielellä; mikäli tilanne on tarpeen tarkistaa kunkin lukuvuoden osalta erikseen, opetussuunnitelmassa määritellään, miten tarkistus tehdään ja miten asia kuvataan lukuvuosisuunnitelmassa
- mitkä ovat kielikylpykielellä/kohdekielellä opettavien oppiaineiden keskeiset kielelliset tavoitteet
- mitkä ovat kielikylpykielen/kohdekielen ja tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain.

Lisäksi varhaisen täydellisen kielikylvyn osalta päätetään ja kuvataan

- mitkä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen sisältöalueet opetetaan koulun opetuskielellä ja mitkä kielikylpykielellä.

Lisäksi laajamittaisen kaksikielisen opetuksen osalta päätetään ja kuvataan

- miten järjestetään sellaisten lyhytaikaisesti Suomessa asuvien oppilaiden opetus, jotka eivät pysty opiskelemaan opetuskielellä eivätkä kohdekielellä
- käytetäänkö oppilaaksi otossa soveltuvuuskokeita ja mikä niiden vaikutus on oppilaaksi ottoon.

12. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustajärjestelmään perustuva perusopetus

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Etelä-Pohjanmaan Steiner-koulu on 9-vuotinen yhtenäiskoulu Seinäjoen Törnävällä. Oppilaat suorittavat Suomen lain mukaisen oppivelvollisuuden steinerpedagogiikkaan pohjautuvien opintomenetelmien avulla ja voivat koulusta valmistuessaan jatkaa opintojaan missä tahansa toisen asteen oppilaitoksessa. <http://www.epsteiner.fi/index.html>

<http://steinerkasvatus.fi/index.php?page=etusivu>

<http://www.steinerkoulu.fi/index.php?page=stops2016>

12.1. Opetuksen järjestämisen periaatteet

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan perusopetuksen järjestämiseen. Järjestämisluvassa opetuksen järjestäjälle voidaan määrätä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustajärjestelmään perustuva erityinen koulutustehtävä.

Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustajärjestelmään perustuvassa perusopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa perusopetukselle asetettuja yleisiä kasvatustavoitteita ja opetukselle asetettuja tavoitteita. Opetuksessa noudatetaan näitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita sitouttamatta oppilaita tiettyyn opetuksen taustalla olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatustajärjestelmän taustalla olevaan arvo- tai kasvatustajärjestelmään perustuvaan näkemykseen. Poikkeamista ja painotuksista määrätään järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksessa.

12.2. Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen paikallinen opetussuunnitelma voi olla järjestäjäkohtainen tai yksikkökohtainen tai näiden yhdistelmä opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustajärjestelmään perustuva paikallinen opetussuunnitelma voi olla omaleimainen opetuksen järjestämisluvan ja valtioneuvoston asetuksen määrittämässä rajoissa. Opetussuunnitelma ei voi olla ristiriidassa perusopetuslain ja -asetusten, tavoitteita ja tuntijakoa koskevan valtioneuvoston asetuksen tai perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kanssa.

Opetuksen järjestäjän tulee päättää ja kuvata opetussuunnitelmassa sen lisäksi mitä tämän perusteasiakirjan muissa luvuissa määrätään

- Erityiseen maailmankatsomukseen perustuva opetuksen osalta
- mitkä ovat erityiseen maailmankatsomukseen perustuvat, perusopetuksen arvoperustaa sekä tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä täydentävät näkökulmat
- miten nämä näkökulmat näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa
- miten ko. maailmankatsomukseen perustuvia arvoja, tietoja, taitoja ja valmiuksia painottavaa opetusta toteutetaan läpäisyperiaatteella eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa.
- Erityiseen kasvatustajärjestelmään perustuvan opetuksen osalta

- mitkä ovat erityiseen kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvat näissä opetussuunnitelman perusteissa määritellyt perusopetuksen pedagogisia linjauksia täydentävät pedagogiset periaatteet ja ratkaisut
- miten nämä näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa sekä eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa.

13. Valinnaisuus perusopetuksessa

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

13.1. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1-6 ja vuosiluokille 7-9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7-9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunteista. Taide- ja taitoaineiden tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä arvioita perusopetuksessa käytettävissä todistuksissa.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset (T&T)

- Alakoulussa taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunteista yksi viikkotunti on sidottu käsityöhön vuosiluokilla 3, 5 ja 6.
- Vuosiluokille 4, 5, 6, 8 ja 9 taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit voi vapaasti sijoittaa koulukohtaisesti taide- ja taitoaineisiin tai antaa oppilaan valittavaksi (valinnaisuudeksi koulun tarjoamien taide- ja taitoaineiden oppimiskokonaisuuksina).

13.2. Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1-9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetukseen soveltuvia, syventäviä ja soveltavia perusopetukselle asetettuja tavoitteita tukevia aineita tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista[1]. Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle [2].

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1-9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (222 vvt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

---

[1] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

[2] Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisesta ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013); Opetusministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa (856/2006)

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Valinnaiset aineet (VAL)

- Oppilaan valinnaisuutta on vuosiluokilla 4, 5 ja 6 yksi viikkotunti, vuosiluokilla 8 ja 9 kolme viikkotuntia.
- Valinnaiset aineet ovat oppilaiden todellista valintaa.
- Valinnaisia aineita tarjotaan joustavasti koulun vahvuksien ja resurssien mukaan.
- Valinnaiset aineet voivat olla eripituisia ja -laajuisia oppikokonaisuuksia.
- Valinnaisia aineita voidaan käyttää painotetun opetuksen toteuttamiseen (esim. musiikkipainotteinen opetus, yrittäjämäinen toimintatapa, osallisuus)
- Alakoulussa yhden valinnaisen aineen tulee tukea yrittäjämäinen toimintatapa -ajatusta.
- Oppilaille tulee tarjota riittävä tuki valinnaisissa aineissa.

Valinnaiset aineet toteutetaan käyttämällä monipuolisia ja ajankohtaisia sisältöjä/ilmiöitä/teemoja. Valinnaisuus voi liittyä mihin tahansa yksittäiseen oppiaineeseen – myös taide- tai taitoaineisiin tai kieliin – tai useampiin oppiaineisiin tai suoraan esimerkiksi laaja-alaiseen osaamiseen. Valinnaisten aineiden toteuttamisessa voidaan hyödyntää opettajavaihtoa eri koulujen välillä. Valinnaiset aineet voidaan suunnitella toteutettaviksi useamman vuosiluokan yhdistelminä.

Vuosiluokilla 4–6 valinnaisaineista kirjataan oppilaan suorittamat valinnaisainekokonaisuudet. Yläkoulussa alle kahden vuosiviikkotunnin valinnaisaineet arvioidaan sanallisesti. Kahden tai useamman vuosiviikkotunnin valinnaisaineet arvioidaan yläkoulussa numeerisesti.

13.3. Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielelle varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Valinnaisen B-kielen (B-kieli) laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Opetuksen järjestäjä päättää, tarjoaako se kaikille yhteisten kieliopintojen lisäksi mahdollisuuden kielten valinnaisiin opintoihin. Valinnaisten kielten opiskelu on oppilaille vapaaehtoista.

13.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää valinnaisuudesta opetuksessa siten, että tarjonta toteuttaa perusopetukselle asetettuja tavoitteita ja vastaa oppilaiden tarpeisiin. Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

- miltä osin taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja osoitetaan taide- ja taitoaineiden oppimääriin jakamalla näitä tunteja taide- ja taitoaineiden kesken
- miltä osin taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja osoitetaan taide- ja taitoaineiden oppimääriin oppilaan valintaan perustuen
- mitkä ovat kunkin taide- ja taitoaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt niillä vuosiluokilla, joilla näiden oppiaineiden opetustunnit muodostuvat osittain tai kokonaisuudessaan taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista

Valinnaiset aineet

- mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet
- mikä on kunkin valinnaisen aineen nimi ja laajuus sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnaista ainetta tarjotaan
- miten vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain
- mitkä ovat kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

- mitkä ovat oppilaille mahdollisesti tarjottavat vapaaehtoiset ja valinnaiset kielet
- miten niiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain
- mitkä ovat opetussuunnitelman perusteiden pohjalta määritellyt tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

Evijärvellä

Valinnaisaineet ja niiden tarjonta kirjataan koulujen vuosisuunnitelmiin.